

Møteinnkalling

Utval:	Fylkesvalstyret
Møtestad:	Fjernmøte
Dato:	25.03.2021
Tid:	08:00

Informasjon om oppkobling vert sendt i outlook.

Program:

- Kl. 08:00 - Opning av møtet
- «Truslar og sikkerheit i samband med stortingsvalet 2021»
v/ beredskapsleiar Kristin Rundsveen Bøtun
- Sakshandsaming

Oppmodar om at avklaring om habilitet vert meldt i forkant av møtet.

Melding om forfall:

Alle medlemmer vil få tilsendt ein e-post kor det vert forklart korleis forfall kan registrerast.

Innkallinga gjeld valde medlemmer i Fylkesvalstyret. Ved eventuelt forfall frå faste medlemmer vil varamedlemmer bli kalla inn særskilt.



Jon Askeland
fylkesordførar

Saksliste

Utvals- saksnr	Innhald	Arkiv- saksnr	U.Off
	Godkjenningssaker		
GK 1/21	Godkjenning av møteinnkalling og sakliste		
GK 2/21	Godkjenning av møteprotokoll frå møte 30.09.20	2021/646	
	Referatsaker		
RS 1/21	Høring - Forslag til midlertidig endring i valgforskriften - adgang til elektroniske underskrifter på listeforslag	2020/60438	
RS 2/21	Endringer i valgforskriften	2020/49095	
RS 3/21	Høring om gjennomføring av stortings- og sametingsvalget i 2021 - Forslag til midlertidige endringer i valgloven og kommuneloven som følge av covid-19	2020/49095	
	Politiske saker		
PS 1/21	Oppgåver for fylkesvalstyret ved stortingsvalet 2021	2020/49095	

Godkjenningssaker
GK 1/21 Godkjenning av møteinnkalling og sakliste

Saksnr: 2021/646-6
Saksbehandlar: Anita Fjellheim

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Fylkesvalstyret	2/21	25.03.2021

Godkjenning av møteprotokoll frå møte 30.09.20

Protokoll frå møtet i fylkesvalstyret 30.september 2020 er lagt ved saka.

Møteprotokoll

Utval:	Fylkesvalstyret
Møtestad:	Clarion Hotel BergenAirport, Flesland
Dato:	30.09.2020
Tid:	18:30-18:45

Følgjande faste medlemmer møte:

Namn	Funksjon	Representerer
Jon Askeland	Leiar	SP
Aleksander Øren Heen	Medlem	SP
Anne Gine Hestetun	Medlem	A
Arve Helle	Medlem	A
Emil Lennart Pålikoff Gadolin	Medlem	A
Kine Bratli Dale	Medlem	A
Marthe Hammer	Medlem	SV
Trude Brosvik	Medlem	KRF
Alfred Jens Bjørlo	Medlem	V
Silja Ekeland Bjørkly	Medlem	H
Noralv Distad	Medlem	H
Svein Kolbein Halleraker	Medlem	H
Knut Inge Andersen	Medlem	FNB
Sigbjørn Framnes	Medlem	FRP

Følgjande medlemmer hadde meldt forfall:

Namn	Funksjon	Representerer
Natalia Antonia Golis	Nestleiar	MDG
Morten Klementsens	Medlem	FNB
Terje Søviknes	Medlem	FRP

Følgjande varamedlemmer møte:

Namn	Møtte for	Representerer
Mark Taylor	Natalia Antonia Golis	MDG
Trym Helge Aafløy	Morten Klementsens	FNB
Helge Stormoen	Terje Søviknes	FRP

Frå administrasjonen møte:

Namn	Stilling
Bertil Søfteland	Leiar politisk sekretariat
Petter Lem Gullestad	Spesialrådgjevar/møtesekretær

Saksliste

Utvals- saksnr	Innhald	Arkiv- saksnr	U.Off
GK 1/20	Godkjenningssaker Godkjenning av møteinnkalling og sakliste		
	Referatsaker		
RS 1/20	Storingsvalget og sametingsvalget 2021 - fastsetting av valgdag	2020/60769	
RS 2/20	Mandatfordeling per valdistrikt for stortingsvalet 2021	2020/49095	
RS 3/20	Høring - forslag til midlertidig lov om endring i valgloven for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av covid-19 (adgang til elektroniske underskrifter på listeforslag)	2020/60438	
RS 4/20	Valggjennomføring i 2021 i lys av den pågående covid-19 pandemien	2020/60769	
RS 5/20	Informasjon om endring i samelovens bestemmelse om valgdistrikt	2020/62825	
	Politiske saker		
PS 1/20	NOU 2020:06 «Frie og hemmelige valg - ny valglov» - høringsuttale	2020/60438	

Godkjenningssaker

GK 1/20 Godkjenning av møteinnkalling og sakliste

Møteinnkallinga og saklista vart godkjend utan merknader.

Referatsaker

RS 1/20 Stortingsvalget og sametingsvalget 2021 - fastsetting av valgdag

RS 1/20 vart referert.

RS 2/20 Mandatfordeling per valdistrikt for stortingsvalet 2021

RS 2/20 vart referert.

RS 3/20 Høring - forslag til midlertidig lov om endring i valgloven for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av covid-19 (adgang til elektroniske underskrifter på listeforslag)

RS 3/20 vart referert.

RS 4/20 Valggjennomføring i 2021 i lys av den pågående covid-19 pandemien

RS 4/20 vart referert.

RS 5/20 Informasjon om endring i samelovens bestemmelse om valgdistrikt

RS 5/20 vart referert.

Politiske saker

PS 1/20 NOU 2020:06 «Frie og hemmelige valg - ny valglov» - høringsuttale

Forslag til vedtak

1. Fylkesvalstyret rår til at fylkestinget vedtek ei uttale til «NOU 2020: 6 - Frie og hemmelig valg - Ny valglov».
2. Fylkesrådmannen førebur ei høringsuttale, der uttalar frå medverknadsorgana er inkludert, til politisk behandling i fylkesutvalet og fylkestinget i desember.

Saksprotokoll i fylkesvalstyret - 30.09.2020

Avrøysting

Innstillinga vart samrøystes vedteke.

Vedtak

1. Fylkesvalstyret rår til at fylkestinget vedtek ei uttale til «NOU 2020: 6 - Frie og hemmelig valg - Ny valglov».
2. Fylkesrådmannen førebur ei høringsuttale, der uttalar frå medverknadsorgana er inkludert, til politisk behandling i fylkesutvalet og fylkestinget i desember.

Referatsaker

RS 1/21 Høring - Forslag til midlertidig endring i valgforskriften - adgang til elektroniske underskrifter på listeforslag

Saksnr: 2020/60438-10
Saksbehandlar Ingeborg Strandberg
Dato: 24.09.2020

Til: Fylkesvalstyret

Frå: Fylkesrådmannen

Høring - Forslag til midlertidig endring i valgforskriften - adgang til elektroniske underskrifter på listeforslag

Bakgrunn for referatsaka

Stortinget vedtok i juni i år ein førebels endring i vallova om åtgang til elektronisk underskrift på listeforslag. Reguleringa gir departementet heimel til å fastsette åtgang til å nytte elektronisk signatur for å underskrive på listeforslag etter vallova § 6-3 andre ledd bokstav a ved stortingsvalet i 2021. Den førebelse endringa skal avhjelpe negative konsekvensar av utbrotet av covid-19 og gjere det mogleg for politiske parti og uregistrerte grupper å samle inn underskrifter på listeforslag elektronisk.

Departementet føreslår i det vedlagte høyringsnotatet ein førebels endring i valforskrifta om slik åtgang til elektronisk underskrift på listeforslag.

Fristar

Valgdirektoratet har på denne bakgrunn fått i oppdrag å utvikle en løsning for innsamling av elektroniske underskrifter. Løsningen skal være klar til bruk innen 1. oktober 2020.

For å sikre at den førebelse forskriftsendringa kan tre i kraft snarast mogleg, vert høyringsfristen svært kort. Høyringsfristen er torsdag 25. september 2020.

Fylkesrådmannen har fått stadfesta at høyringsfristen er fredag 25. september 2020, og at det ikkje er mogleg å utsette høyringsfristen til fylkesutvalet 29. september 2020. Høyringsnotatet vart sendt ut 22. september 2020.

Fylkesrådmannen sin kommentar

Dette høyringsnotatet byggar, som nemnt over, på ein førebels endring i vallova som vart vedteke i juni i år. Høyringsnotatet til den førebelse endringa i vallova var datert 28. mai 2020 (en torsdag) og hadde frist 1. juni 2020 (måndag i pinsehelga) kl. 15:00.

I delegeringsreglementet til fylkeskommunen står det under fylkesutvalet punkt 7 «Høyringsuttale» følgjande:

«Fylkesutvalet gir på vegner av Vestland fylkeskommune uttale i alle høyringssaker, med unntak av dei sakene kor hovudutvala kan gi høyringsuttale (sjå punkt 3 i reglementa for hovudutvala).»

For at Vestland fylkeskommune skal kunne kome med ei høyringsuttale, må fylkesutvalet gjere slikt vedtak. Det har ikkje vore mogleg å skrive sak og å samle fylkesutvalet til møte om desse to høyringsnotata, grunna fristane fylkeskommunen har fått frå departementet.

Fylkesvalstyret har difor fått førelagt seg dei to høyringsnotata som referatsaker.

Det er verdt å merke seg at på tross av at ei endring i valforskrifta no er på høyring har det sidan 24. juni vore ein eigen sak om «Digital løsnig for innsamling av underskrifter til listeforslag» (<https://www.valg.no/stortingsvalget-2021/lister-og-partier/digital-losning-for-innsamling-av-underskrifter-til-listeforslag/>), der det i ingressen står:

«Fra 1. oktober 2020 kan politiske partier samle inn underskrifter til listeforslag elektronisk.»

Konklusjon

Fylkesrådmannen meiner det er utfordrande med korte fristar på høyringsuttalar frå departementa, og spør seg om høyringsnotat med så kort høyringsfrist er ein reell høyring.

Dersom fylkesrådmannen hadde hatt moglegheit til å legge fram ei sak om høyringsuttale til fylkesutvalet, ville han ha rådd til at fylkesutvalet i ein høyringsuttale støttar ei endring slik den vert skissert i høyringsnotatet.

Høringsnotat

Forslag til midlertidig endring i
valgforskriften – adgang til
elektroniske underskrifter på
listeforslag

Innhold

1. Innledning.....	3
2. Gjeldende krav til signatur på listeforslag	3
3. Om forslaget til endring i valgforskriften.....	4
4. Økonomiske og administrative konsekvenser	4
5. Forslag til endring i valgforskriften	4

1. Innledning

Stortinget vedtok 16. juni 2020 en midlertidig endring i valgloven om adgang til elektronisk underskrift på listeforslag, jf. Prop. 133 L (2019–2020) og Innst. 396 L (2019–2020). Bestemmelsen gir departementet hjemmel til å fastsette adgang til å benytte elektronisk signatur for å underskrive på listeforslag etter valgloven § 6-3 andre ledd bokstav a ved stortingsvalget i 2021. Departementet fremmer i dette høringsnotatet forslag om midlertidig endring i valgforskriften, som gjør det mulig for politiske partier som ikke fikk tilstrekkelig oppslutning ved forrige stortingsvalg og uregistrerte grupper å samle inn underskrifter på listeforslag elektronisk.

Bakgrunnen for endringen er at utbruddet av covid-19, og anbefalingene om begrenset kontakt i befolkningen for å redusere smittefaren, trolig begrenser partienes og forslagsstillernes mulighet til å innhente de nødvendige underskriftene for å stille liste ved stortingsvalget i 2021. Det var dermed behov for en endring i regelverket som gjør det mulig for politiske partier og uregistrerte grupper å samle inn underskrifter på listeforslag elektronisk.

Valgdirektoratet har på denne bakgrunn fått i oppdrag å utvikle en løsning for innsamling av elektroniske underskrifter. Løsningen skal være klar til bruk innen 1. oktober 2020.

2. Gjeldende krav til signatur på listeforslag

Valgloven kapittel 6 har regler om krav til og behandling av listeforslag. Fristen for innlevering av listeforslag er 31. mars i valgåret, jf. § 6-1 første ledd.

Listeforslaget må være underskrevet av et bestemt antall personer, jf. valgloven § 6-3. For partier registrert i Partiregisteret som ved forrige stortingsvalg fikk en oppslutning på minst 500 stemmer i ett valgdistrikt eller minst 5 000 stemmer i hele landet, er det tilstrekkelig at listeforslaget er underskrevet av minst to styremedlemmer i lokalavdelingen med ansvar for valgdistriktet listen gjelder, jf. bestemmelsens første ledd. Det samme gjelder for partier som er blitt registrert i Partiregisteret etter forrige stortingsvalg. Underskriverne må ha stemmerett i valgdistriktet. Forarbeidene åpner for at disse listeforslagene skal kunne underskrives elektronisk, jf. Ot.prp. nr. 45 (2001–2002) punkt 11.4

Øvrige forslagsstilleres listeforslag må ved stortingsvalg være underskrevet av 500 personer med stemmerett i valgdistriktet, jf. § 6-3 andre ledd bokstav a. Disse listeforslagene må inneholde underskrift på papir, jf. Ot.prp. nr. 45 (2001–2002) punkt 11.4 og valgforskriften § 13. Ved midlertidig lov om endring av valgloven vedtok Stortinget 16. juni 2020 å gi departementet hjemmel til å fastsette adgang til å benytte elektronisk signatur for å underskrive på listeforslag etter valgloven § 6-3 andre ledd bokstav a ved stortingsvalget i 2021. Forskriftshjemmelen åpner kun for at elektronisk underskrift kan innhentes ved bruk av den digitale løsningen som utvikles av Valgdirektoratet.

Bruk av den digitale løsningen med innsamling av underskrifter elektronisk vil ikke påvirke fylkesvalgstyrenes behandling av listeforslagene. Fylkesvalgstyrene må på samme måte som tidligere kontrollere listeforslagene og underskriftene på listeforslagene, jf. valgloven § 6-6.

3. Om forslaget til endring i valgforskriften

Departementet foreslår en ny midlertidig bestemmelse i valgforskriften, som gir adgang til elektronisk signatur på listeforslag etter valgloven § 6-3 andre ledd bokstav a ved stortingsvalget i 2021. Bestemmelsen presiserer at elektronisk underskrift må gis i signatursystemet som er utviklet av Valgdirektoratet. Det er ikke adgang til å innhente elektronisk signatur på listeforslag gjennom bruk av andre digitale løsninger.

Forslagsstillerne vil fremdeles kunne innhente underskrifter på listeforslagene på papir.

Forslaget berører ikke kravet til listeforslag etter valgloven § 6-3 første ledd. Disse forslagsstillere kan allerede etter gjeldende rett underskrive listeforslagene elektronisk. Det foreslås ikke at disse forslagsstillerne benytter den digitale løsningen som utvikles av Valgdirektoratet.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget innebærer en forenkling for partier og uregistrerte grupper som må samle inn underskrifter for å stille liste ved stortingsvalget i 2021, slik at disse ikke behøver å oppsøke velgere og samle inn underskrifter på papir. Forslaget innebærer ikke endringer i fylkesvalgstyrenes behandling av listeforslagene. Departementet forutsetter at underskriftslistene vil kunne eksporteres til et regneark, og at arbeidet med å kontrollere digitale underskrifter derfor vil kunne være mer effektivt enn kontrollen av underskrifter på papir.

Kostnadene til utvikling av den digitale løsningen er anslått av Valgdirektoratet til å bli om lag 1,5 millioner kroner. Kostnadene kan dekkes innenfor direktoratets gjeldende økonomiske bevilgning.

5. Forslag til midlertidig endring i valgforskriften

Midlertidig forskrift om endring i valgforskriften for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av covid-19 (adgang til elektronisk underskrift på listeforslag)

I

I forskrift 2. januar 2003 nr. 5 om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre foreslås følgende endring:

Ny § 13a skal lyde:

§ 13a Adgang til elektronisk underskrift på listeforslag etter valgloven § 6-3 andre ledd bokstav a ved stortingsvalget i 2021

(1) Underskriftene på listeforslag etter valgloven § 6-3 andre ledd bokstav a kan ved stortingsvalget i 2021 være elektroniske.

(2) Ved elektronisk underskrift på listeforslag etter valgloven § 6-3 andre ledd bokstav a skal systemet for elektronisk underskrift utarbeidet av Valgdirektoratet, benyttes.

II

1. Forskriften trer i kraft straks.
2. Valgforskriften § 13a oppheves 1. januar 2022.



DET KONGELIGE KOMMUNAL- OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Kommunene v/ valgstyret
Fylkeskommunene v/ fylkesvalgstyret

Deres ref

Vår ref

Dato

20/5271-2

23. november 2020

Endringer i valgforskriften

Departementet vedtok 20. november 2020 endringer i valgforskriften.

Følgende endringer ble vedtatt:

Valgkort skal sendes ut digitalt

Valgkort skal sendes ut digitalt til alle stemmeberettigede bosatt innenriks, med unntak av Svalbard og Jan Mayen. Personer som har reservert seg mot elektronisk post i kontakt- og reservasjonsregisteret, eller som ikke har oppdatert eller bekreftet kontaktinformasjonen sin i registeret de siste 18 månedene, vil få valgkortet tilsendt på papir.

Forhåndsstemmer skal ikke sendes som ordinær brevpost den siste uken før valgdagen

Perioden der forhåndsstemmer ikke skal sendes som ordinær brevpost utvides til å gjelde mandag til fredag siste uken i forhåndsstemmeperioden. Forhåndsstemmene skal sendes på en måte som gjør at de kommer inn til valgstyret innen kl. 17 tirsdagen etter valgdagen. Valgdirektoratet vil utlyse en avtale om distribusjon av forhåndsstemmer som alle kommuner kan benytte seg av, tilsvarende den som ble inngått for kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019. Valgdirektoratet vil dekke kostnadene til ekspressforsendelse for de forhåndsstemmene som sendes med avtalen.

Stemmesedler avgitt utenriks skal stemples ved mottakelse

Kommuner som mottar stemmesedler som er avgitt utenriks, og som ikke er stemplet, skal stemple disse i ettertid. Dette innføres for å unngå at fylkesvalgstyrene forkaster disse stemmene i kontrolltellingen grunnet manglende stempel.

Postadresse
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo
postmottak@kmd.dep.no

Kontoradresse
Akersg. 59
www.kmd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 858

Avdeling
Kommunalavdelingen

Saksbehandler
Sissel Lian
22 24 68 89

Omtale av legitimasjonsplikten på valgkortet

Ordlyden i legitimasjonskravet som skal påføres valgkortet er endret slik at det samsvarer med legitimasjonskravet i valgloven.

Mindre tekniske endringer på stemmeseddelen for stortingsvalg

På bakgrunn av innspill fra Valgdirektoratet, har departementet endret bildet av stemmeseddelmalen i valgforskriften. Grå kantlinjer er erstattet med oransje kantlinjer, og det er innført et felt for partinavn på samisk. Endringene skal gjøre at det kommer færre stemmesedler til manuell verifisering i den maskinelle optellingen.

Oversikt over endringene i valgforskriften kan leses på [Lovdata](#).

Valgdirektoratet vil sørge for god informasjon om digitale valgkort og avtalen om forsendelse av forhåndsstemmer nærmere valget.

Med hilsen

Siri Dolven (e.f.)
avdelingsdirektør

Sissel Lian
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Valgdirektoratet

Fra: Lian Sissel (Sissel.Lian@kmd.dep.no)

Sendt: 23.11.2020 07:55:17

Til: postmottak@agderfk.no; Alstahaug kommune; Alta kommune; Alvdal kommune; Alver kommune; Andøy kommune; Aremark kommune; Arendal kommune; post@asker.kommune.no; Askvoll kommune; Askøy kommune; post@aukra.kommune.no; postmottak@aure.kommune.no; Aurland Kommune; postmottak@ahk.no; Austevoll kommune; Austrheim kommune; post@averoy.kommune.no; postmottak@balsfjord.kommune.no; postmottak@bamble.kommune.no; postmottak@bardu.kommune.no; post@beiam.kommune.no; Bergen kommune; postmottak@berlevag.kommune.no; postmottak@bindal.kommune.no; postmottak@birkenes.kommune.no; postmottak@bjerkreim.kommune.no; Bjørnafjorden kommune; postmottak@bodo.kommune.no; post@bokn.kommune.no; Bremanger kommune; postmottak@bronnøy.kommune.no; post@bygland.kommune.no; postmottak@bykle.kommune.no; post@baerum.kommune.no; post@boe.kommune.no; postmottak@bomlo.kommune.no; postmottak@batsfjord.kommune.no; postmottak@tana.kommune.no; postmottak@dovre.kommune.no; kommunepost@drammen.kommune.no; postmottak@drangedal.kommune.no; postmottak@dyroy.kommune.no; post@donna.kommune.no; Eidfjord kommune; postmottak@eidskog.kommune.no; post@eidsvoll.kommune.no; post@eigersund.kommune.no; postmottak@elverum.kommune.no; postmottak@enebakk.kommune.no; postmottak@engerdal.kommune.no; Etne kommune; postmottak@etnedal.kommune.no; postmottak@evenes.kommune.no; post@e-h.kommune.no; post@farsund.kommune.no; postmottak@fauske.kommune.no; Fedje kommune; Fitjar kommune; Fjaler Kommune; post@fjord.kommune.no; postmottak@flakstad.kommune.no; postmottak@flatanger.kommune.no; post@flekkefjord.kommune.no; postmottak@flesberg.kommune.no; postmottak@flaa.kommune.no; postmottak@folldal.kommune.no; postmottak@fredrikstad.kommune.no; postmottak@frogn.kommune.no; post@froland.kommune.no; postmottak@frosta.kommune.no; postmottak@froya.kommune.no; postmottak@fyresdal.kommune.no; postmottak@faerder.kommune.no; post@kafjord.kommune.no; postmottak@gamvik.kommune.no; postmottak@gausdal.kommune.no; postmottak@gildeskal.kommune.no; post@giske.kommune.no; post@gjemnes.kommune.no; postmottak@gjerdrum.kommune.no; postmottak@gjerstad.kommune.no; postmottak@gjesdal.kommune.no; postmottak@gjovik.kommune.no; Gloppen kommune; postmottak@gol.kommune.no; postmottak@gran.kommune.no; post@grane.kommune.no; postmottak@gratangen.kommune.no; postmottak@grimstad.kommune.no; postmottak@grong.kommune.no; post@grue.kommune.no; Gulen kommune; e-post@kautokeino.kommune.no; postmottak@hadsel.kommune.no; postmottak@halden.kommune.no; postmottak@hamar.kommune.no; postmottak@hamarøy.kommune.no; postmottak@hammerfest.kommune.no; postmottak@hareid.kommune.no; postmottak@harstad.kommune.no; post@hasvik.kommune.no; post@hattfjelldal-kommune.no; postmottak@haugesund.kommune.no; post@heim.kommune.no; postmottak@hemnes.kommune.no; postmottak@hemsedal.kommune.no; postmottak@heroy.kommune.no; post@heroy-no.kommune.no; postmottak@hitra.kommune.no; postmottak@hjarthdal.kommune.no; postmottak@hjelmeland.kommune.no; postmottak@hol.kommune.no; postmottak@hole.kommune.no; postmottak@holmestrand.kommune.no; epost@holtalen.kommune.no; postmottak@horten.kommune.no; postmottak@hurdal.kommune.no; postmottak@hustadvika.kommune.no; postmottak@hvaler.kommune.no; Hyllestad kommune; postmottak@haegebostad.kommune.no; Høyanger kommune; postmottak@hoylandet.kommune.no; post@ha.kommune.no; postmottak@ibestad.kommune.no; postmottak@inderoy.kommune.no; postmottak@indrefosen.kommune.no; post@io.kommune.no; post@innlandetfylke.no; postmottak@iveland.kommune.no; postmottak@jevnaker.kommune.no; postmottak@karasjok.kommune.no; postmottak@karlsoy.kommune.no; post@karmoy.kommune.no; Kinn kommune; postmottak@klepp.kommune.no; postmottak@kongsberg.kommune.no; postmottak@kongsvinger.kommune.no; post@kragero.kommune.no; post@kristiansand.kommune.no; postmottak@kristiansund.kommune.no; krodsherad.kommune@krodsherad.kommune.no; Kvam herad; post@kvinesdal.kommune.no; Kvinnherad kommune; post@kviteseid.kommune.no; post@kvitsoy.kommune.no; postmottak@kvafjord.kommune.no; postmottak@kvanangen.kommune.no; postmottak@larvik.kommune.no; postmottak@lebesby.kommune.no; post@leirfjord.kommune.no; post@leka.kommune.no; postmottak@lesja.kommune.no; postmottak@levanger.kommune.no; postmottak@lier.kommune.no; postmottak@lierne.kommune.no; postmottak@lillehammer.kommune.no; postmottak@lillesand.kommune.no; postmottak@lillestrom.kommune.no; post@lindesnes.kommune.no; post@lavangen.kommune.no; post@lom.kommune.no; postmottak@loppa.kommune.no; postmottak@lund.kommune.no;

post@lunner.kommune.no; postmottak@luroy.kommune.no; Luster kommune; post@lyngdal.kommune.no;
post@lyngen.kommune.no; Lærdal kommune; postmottak@lodingen.kommune.no;
postmottak@lorenskog.kommune.no; post@loten.kommune.no; postmottak@malvik.kommune.no;
post@marker.kommune.no; Masfjorden kommune; postmottak@melhus.kommune.no;
postmottak@meloy.kommune.no; postmottak@meraker.kommune.no; postmottak@midtre-gauldal.kommune.no;
post@mt.kommune.no; Modalen kommune; post@modum.kommune.no; postmottak@molde.kommune.no;
postmottak@moskenes.kommune.no; post@moss.kommune.no; post@mrfylke.no;
postmottak@malselv.kommune.no; postmottak@masoy.kommune.no; postmottak@namsos.kommune.no;
postmottak@namsskogan.kommune.no; postmottak@nannestad.kommune.no; postmottak@narvik.kommune.no;
postmottak@nes-ak.kommune.no; postmottak@nes-bu.kommune.no; postmottak@nesna.kommune.no;
post@nesodden.kommune.no; info@nissedal.kommune.no; postmottak@nittedal.kommune.no;
postmottak@nome.kommune.no; nak@nord-aurdal.kommune.no; post@nord-fron.kommune.no;
postmottak@nordkapp.kommune.no; post@nfk.no; postmottak@nord-odal.kommune.no;
postmottak@ski.kommune.no; postmottak@nordre-land.kommune.no; postmottak@nordreisa.kommune.no;
postmottak@nore-og-uvdal.kommune.no; postmottak@notodden.kommune.no; post@naroyrund.kommune.no;
post@oppdal.kommune.no; postmottak@orkland.kommune.no; Postmottak@Os.kommune.no;
postmottak@osen.kommune.no; postmottak@oslo.kommune.no; Osterøy kommune;
postmottak@overhalla.kommune.no; postmottak@porsanger.kommune.no; postmottak@porsgrunn.kommune.no;
postmottak@royrvik.kommune.no; postmottak@rakkestad.kommune.no; postmottak@rana.kommune.no;
post@randaberg.kommune.no; post@rauma.kommune.no; postmottak@rendalen.kommune.no;
postmottak@rennebu.kommune.no; post@rindal.kommune.no; post@ringebu.kommune.no;
postmottak@ringerike.kommune.no; postmottak@ringsaker.kommune.no; postmottak@risor.kommune.no;
firmapost@rogfk.no; postmottak@rollag.kommune.no; postmottak@ralingen.kommune.no;
postmottak@rodoy.kommune.no; postmottak@roros.kommune.no; postkasse@rost.kommune.no;
postmottak@rade.kommune.no; postmottak@salangen.kommune.no; postmottak@saltdal.kommune.no; Samnanger
kommune; sande.kommune@sande-mr.kommune.no; postmottak@sandefjord.kommune.no;
postmottak@sandnes.kommune.no; postmottak@sarpsborg.com; post@sauda.kommune.no;
postmottak@sel.kommune.no; postmottak@selbu.kommune.no; post@seljord.kommune.no;
post@senja.kommune.no; post@sigdal.kommune.no; post@siljan.kommune.no; post@sirdal.kommune.no;
postmottak@skaun.kommune.no; skien.postmottak@skien.kommune.no; postmottak@skiptvet.kommune.no;
post@skjervoy.kommune.no; post@skjaak.kommune.no; postmottak@smola.kommune.no;
postmottak@snasa.kommune.no; Sogndal kommune; postmottak@sokndal.kommune.no; epost@sola.kommune.no;
Solund kommune; postmottak@sortland.kommune.no; Stad kommune; post@stange.kommune.no;
postmottak@stavanger.kommune.no; postmottak@steigen.kommune.no; postmottak@steinkjer.kommune.no;
postmottak@stjordal.kommune.no; Stord kommune; postmottak@stor-elvdal.kommune.no;
post@storfjord.kommune.no; postmottak@strand.kommune.no; post@stranda.kommune.no; Stryn kommune;
post@sula.kommune.no; postmottak@suldal.kommune.no; post@sunndal.kommune.no; Sunnfjord kommune;
post@surnadal.kommune.no; Sveio kommune; postmottak@sykkylven.kommune.no; post@somna.kommune.no;
epost@sondre-land.kommune.no; postmottak@sor-aurdal.kommune.no; post@sorfold.kommune.no;
postmottak@sor-fron.kommune.no; postmottak@sor-odal.kommune.no; postmottak@sorreisa.kommune.no;
postmottak@sor-varanger.kommune.no; post@time.kommune.no; postmottak@tingvoll.kommune.no;
postmottak@tinn.kommune.no; post@tjeldsund.kommune.no; postmottak@tokke.kommune.no;
postmottak@tolga.kommune.no; postmottak@tffk.no; postmottak@tromso.kommune.no;
postmottak@trondheim.kommune.no; postmottak@trysil.kommune.no; post@trana.kommune.no;
postmottak@trondelagfylke.no; postmottak@tvedestrand.kommune.no; postmottak@tydal.kommune.no;
postmottak@tynset.kommune.no; Tysnes Kommune; post@tysver.kommune.no;
postmottak@tonsberg.kommune.no; postmottak@ullensaker.kommune.no; postmottak@ullensvang.herad.no;
postmottak@ulstein.kommune.no; postmottak@ulvik.kommune.no; postmottak@nesseby.kommune.no;
post@utsira.kommune.no; postmottak@vadso.kommune.no; Vaksdal kommune; post@valle.kommune.no;
post@vang.kommune.no; postmottak@vanylven.kommune.no; postmottak@vardo.kommune.no;
post@vefsn.kommune.no; postkasse@vega.kommune.no; post@vegarshei.kommune.no;
epost@vennesla.kommune.no; postmottak@verdal.kommune.no; post@vestby.kommune.no; post@vtfk.no;

Vestland fylkeskommune; postmottak@vestnes.kommune.no; post@vestre-slidre.kommune.no; post@vestre-toten.kommune.no; postmottak@vestvagoy.kommune.no; post@vevelstad.kommune.no; Vik kommune; post@viken.no; postmottak@vindafjord.kommune.no; postmottak@vinje.kommune.no; postmottak@volda.kommune.no; postmottak@voss.kommune.no; postmottak@varoy.kommune.no; postmottak@vagan.kommune.no; postmottak@vaga.kommune.no; postmottak@valer-of.kommune.no; postmottak@vaaler-he.kommune.no; postmottak@oksnnes.kommune.no; postmottak@orland.kommune.no; postmottak@orsta.kommune.no; postmottak@ostre-toten.kommune.no; post@ovre-eiker.kommune.no; postmottak@oyer.kommune.no; Øygarden kommune; post@oystre-slidre.kommune.no; postmottak@afjord.kommune.no; postmottak@aal.kommune.no; postmottak@alesund.kommune.no; post@amli.kommune.no; postmottak@amot.kommune.no; Årdal kommune; post@as.kommune.no; post@aseral.kommune.no; post@asnes.kommune.no

Kopi: post@valg.no

Emne: 20/5271-2 Endringer i valgforskriften

Vedlegg: Endringer i valgforskriften(1301236).pdf

Se vedlagte saksdokumenter.

Saksnr: 2020/49095-4
Saksbehandlar Ingeborg Strandberg
Dato: 07.01.2021

Til: Fylkesvalstyret

Frå: Fylkesrådmannen

Høring om gjennomføring av stortings- og sametingsvalget i 2021 – Forslag til midlertidige endringer i valgloven og kommuneloven som følge av covid-19

Kommunal- og moderniseringsdepartementet sendte 15. desember forslag til førebelse endringar i vallova og kommunelova på høyring. Bakgrunnen er at utbrotet av covid-19 kan få konsekvensar for valgjennomføringa. Forslaga skal sikre at alle veljarar får røysta på ein trygg måte ved valet i 2021, og gi kommunane større moglegheiter til å legge til rette for røysting, også under eit lokalt smitteutbrot.

Høringsfristen var søndag 10. januar kl. 15.. I høringsbrevet står det:

«Departementet har forståelse for at det ikke er mulig å behandle høringssvar i de kommunale organene innen høringsfristen. Vi oppfordrer derfor kommuner og fylkeskommuner til å avgi administrative høringssvar, spesielt om forslagene som gjelder praktiske forhold rundt stemmingen. Disse finnes i kapittel 4 i høringsnotatet.»

I «Reglement for folkevalde organ og delegering» under fylkesutvalet står det i punkt 7. Høringsuttale:

«Fylkesutvalet gir på vegner av Vestland fylkeskommune uttale i alle høringssaker, med unntak av dei sakene kor hovudutvala kan gi høyringsuttale (sjå punkt 3 i reglementa for hovudutvala).»

På dette grunnlaget har fylkesrådmannen ikkje sendt inn ei administrativ uttale.

Frå mottak av høyringa til høringsfristen var tiden knapp og høyringa gjeld i stor grad tema som ligg utafor fylkeskommunen sitt ansvarsområde. Fylkesrådmannen legg difor fram høyringa som referatsak til fylkesvalstyret.



DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Deres ref

Vår ref

Dato

20/6703-1

15. desember 2020

Høring om gjennomføring av stortings- og sametingsvalget i 2021 – Forslag til midlertidige endringer i valgloven og kommuneloven som følge av covid-19

Kommunal- og moderniseringsdepartementet sender med dette forslag til midlertidige endringer i valgloven og kommuneloven på høring. Bakgrunnen er at utbruddet av covid-19 kan få konsekvenser for valggjennomføringen. Forslagene skal sikre at alle velgere får avgitt stemme på en trygg måte ved valget i 2021, og gi kommunene større muligheter til å tilrettelegge for stemming, også under et lokalt smitteutbrudd.

Høringsnotatet er basert på vurderinger som er gjort av en tverrfaglig arbeidsgruppe som har utredet hvilke konsekvenser utbruddet av covid-19 har for valggjennomføringen. Arbeidsgruppens rapport er vedlagt.

Departementet har utredet arbeidsgruppens forslag nærmere, og foreslår i tillegg enkelte andre endringer som skal sikre en trygg valggjennomføring for kommuner og velgere. Flere av bestemmelsene som foreslås vil kun være aktuelle dersom kommunen har velgere som er i karantene eller isolasjon, eller ved lokale smitteutbrudd under valget.

Følgende forslag er omtalt i høringsnotatet:

- Regler om plassering og organisering av valglokalene
- Valgbarhet for stemmestyremedlemmer
- Regler for hvordan velgere i covid-19-karantene kan stemme
- Regler for hvordan velgere i covid-19-isolasjon skal stemme
- Antall stemmemottakere som kreves for å ta imot stemmer hjemme hos velgere
- Adgang til å opprette ekstra valglokaler
- Tidspunkt for når opptelling av forhåndsstemmer kan starte

Postadresse
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo
postmottak@kmd.dep.no

Kontoradresse
Akersg. 59
www.kmd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 858

Avdeling
Kommunalavdelingen

Saksbehandler
Sissel Lian
22 24 68 89

- Forskriftshjemmel for å pålegge kommunene krav til smittevern faglig forsvarlig gjennomføring

Departementet redegjør i høringsnotatet også for forhold ved gjennomføringen av valget som vil kunne påvirkes av lokale smitteutbrudd: risiko for forsinket valgoppgjør, forholdet mellom smittevern og Grunnlovens regler om retten til å stemme, utenriksstemmer og tilrettelegging for valgobservasjon.

Departementet mener det er viktig å sikre forutsigbarhet for kommunene i planleggingen av valget neste år, og har derfor satt en kort høringsfrist. Departementet vil fremme en proposisjon for Stortinget på nyåret. Endringene krever omfattende oppfølging i form av informasjon, opplæring og veiledning, og det er derfor viktig å få avklart hvordan valget i 2021 skal gjennomføres, så snart som mulig. Det er også flere sentrale frister knyttet til valg gjennomføringen som utløper allerede 31. mars 2021.

Departementet har forståelse for at det ikke er mulig å behandle hørings svar i de kommunale organene innen høringsfristen. Vi oppfordrer derfor kommuner og fylkeskommuner til å avgi administrative hørings svar, spesielt om forslagene som gjelder praktiske forhold rundt stemningen. Disse finnes i kapittel 4 i høringsnotatet.

Høringsfristen er **søndag 10. januar kl. 15.**

Høringsuttalelser skal avgis digitalt på www.regjeringen.no/id2813510. Alle kan avgi høringsuttalelse, men vi gjør oppmerksom på at høringsuttalelser er offentlige etter offentleglova og vil bli publisert på hørings siden.

Med hilsen

Siri Dolven (e.f.)
avdelingsdirektør

Sissel Lian
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Høringsnotat

Gjennomføring av stortings- og sametingsvalget i 2021

Forslag til midlertidige endringer i valgloven og kommuneloven som følge av utbruddet av covid-19

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn for høringsforslaget	4
2	Arbeidsgruppe om smittevern og valg	4
2.1	Om arbeidsgruppen.....	4
2.2	Arbeidsgruppens vurderinger	5
2.2.1	Overordnede vurderinger	5
2.2.2	Smittevern i valggjennomføringen	6
2.2.3	Alle stemmeberettigede skal ha mulighet til å stemme	7
2.2.4	Det er behov for midlertidige endringer i valgloven og kommuneloven... 7	
2.2.5	Kommunene har behov for tilpasset opplæring og veiledning i smittevern7	
2.3	Departementets vurdering.....	8
3	Gjennomføring av stortings- og sametingsvalget i 2021	9
3.1	Innledning.....	9
3.2	Risiko for forsinkelser i valgoppgjøret.....	10
3.3	Forholdet mellom smittevern og Grunnlovens regler om tidspunkt for valg og retten til å stemme.....	11
3.3.1	Grunnloven har ikke regler om utsettelse av valget.....	11
3.3.2	Forholdet mellom smitteverntiltak og Grunnlovens regler om tidspunkt for stortingsvalg og retten til å stemme.....	12
3.4	Utenriksstemming.....	13
3.4.1	Forhåndsstemming hos stemmemottaker.....	13
3.4.2	Brevstemming	13
3.4.3	Departementets vurdering.....	13
3.5	Valgobservasjon og åpenhet i valggjennomføringen	14
3.5.1	Gjeldende rett og internasjonale forpliktelser.....	14
3.5.2	Kan valgobservasjon gjennomføres under utbrudd av covid-19?.....	14
4	Lovforslag	15
4.1	Regler om plassering og organisering av valglokaler	15
4.1.1	Gjeldende rett.....	15
4.1.2	Vurderinger og forslag fra departementet.....	16
4.2	Åpne for at en person kan oppnevnes som stemmestyremedlem også utenfor den kommunen vedkommende er manntallsført i	17

4.2.1	Gjeldende rett.....	17
4.2.2	Vurderinger og forslag fra departementet.....	17
4.3	Stemming for velgere som er i covid-19-isolasjon.....	18
4.3.1	Gjeldende rett.....	18
4.3.2	Vurderinger og forslag fra departementet.....	18
4.4	Stemming for velgere som er i covid-19-karantene	21
4.4.1	Gjeldende rett.....	21
4.4.2	Vurderinger og forslag fra departementet.....	21
4.5	Antall stemmemottakere ved ambulerende stemming.....	22
4.5.1	Gjeldende rett.....	22
4.5.2	Vurderinger og forslag fra departementet.....	23
4.6	Gi valgstyret adgang til å opprette ekstra valglokaler i en stemmekrets ved et lokalt utbrudd.....	24
4.6.1	Gjeldende rett.....	24
4.6.2	Vurderinger og forslag fra departementet.....	24
4.7	Tidspunkt for når opptelling av forhåndsstemmene kan starte.....	26
4.7.1	Gjeldende rett.....	26
4.7.2	Vurderinger og forslag fra departementet.....	27
4.8	Smittevern faglig forsvarlig valggjennomføring	27
4.8.1	Gjeldende rett.....	27
4.8.2	Vurderinger og forslag fra departementet.....	28
5	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	29
6	Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget	29
7	Forslag til midlertidige endringer i valgloven og kommuneloven.....	33

1 Bakgrunn for høringsforslaget

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) foreslår i høringsnotatet enkelte midlertidige endringer i valgloven og kommuneloven som følge av utbruddet av covid-19. Folkehelseinstituttet (FHI) konkluderer i en rapport¹ fra 30. november 2020 at det de neste seks månedene vil være vedvarende fare for at epidemien kommer ut av kontroll lokalt, regionalt eller nasjonalt. Forslagene i høringsnotatet skal sikre at kommunene kan tilrettelegge for at flest mulig velgere skal få avgitt sin stemme på en trygg måte, dersom valggjennomføringen i 2021 skulle skje i en periode med lokal eller nasjonal oppblussing av covid-19. Flesteparten av forslagene baserer seg på en vurdering gjort av en arbeidsgruppe som har utredet hvilke konsekvenser utbruddet av covid-19 har for valggjennomføringen. Departementet har utredet disse forslagene nærmere, og foreslår i tillegg enkelte andre endringer som skal sikre en trygg valggjennomføring for kommuner og velgere.

Departementet redegjør i høringsnotatet for hvordan stortings- og sametingsvalget i 2021 skal gjennomføres. Departementet ser et behov for å avklare forholdet mellom smittevernregelverket på den ene siden, og Grunnlovens bestemmelser om valg på den andre siden. Departementet slår blant annet fast at det er vanskelig å se for seg at det på grunnlag av den pågående pandemien er mulig å utsette stortingsvalget i 2021 med hjemmel i konstitusjonell nødrett. Departementet redegjør også for de internasjonale prinsippene knyttet til valg, og understreker at retten til å stemme er regulert i både Grunnloven og menneskerettighetene.

Målet med forslagene i høringsnotatet er å opprettholde tilliten til valget og legitimiteten til de som blir valgt. Forslagene skal hindre at valggjennomføringen fører til økt smitte, og sørge for at alle velgere har mulighet til å stemme på en trygg måte.

2 Arbeidsgruppe om smittevern og valg

2.1 Om arbeidsgruppen

Departementet satte før sommeren ned en arbeidsgruppe om gjennomføringen av stortings- og sametingsvalget i 2021. Arbeidsgruppen fikk i oppdrag å kartlegge hvordan en situasjon med en pågående pandemi vil kunne påvirke gjennomføringen av valget. Arbeidsgruppen ble også bedt om å tidlig identifisere om den mente det var nødvendig med tiltak som krever lovendring, og formidle anbefalinger som krever utredning av lovendringer til departementet fortløpende. Arbeidsgruppen har vært ledet av KMD, og har hatt representanter fra FHI, Utenriksdepartementet (UD), Valgdirektoratet, Oslo kommune og Viken fylkeskommune.

¹ <https://www.fhi.no/contentassets/c9e459cd7cc24991810a0d28d7803bd0/covid-19-epidemien---kunnskap-situasjon-prognose-risiko-og-respons-i-norge-etter-uke-48-publisert-30.11.2020.pdf>

Arbeidsgruppen har utredet ulike smitteverntiltak, og vurdert hvordan et smitteutbrudd vil kunne ha konsekvenser for velgere og valgmedarbeidere. Gruppen kom med sine endelige anbefalinger den 11. desember i form av en rapport til departementet.

Arbeidsgruppen har fått flere innspill fra kommuner og fylkeskommuner gjennom arbeidet. Det er hentet inn innspill fra valgansvarlige i kommunene om hva de anser som de største utfordringene knyttet til å gjennomføre valg under en pandemi. Det har også blitt avholdt to dialogmøter med et utvalg kommuner, der arbeidsgruppens anbefalinger ble presentert og diskutert. Arbeidsgruppen har på enkelte punkter justert sine anbefalinger i etterkant av disse dialogmøtene.

2.2 Arbeidsgruppens vurderinger

2.2.1 Overordnede vurderinger

Arbeidsgruppen viser til at man i Norge kan stemme i en svært lang periode sammenlignet med andre land. Generelle smitteverntiltak om avstand og hygiene vil i stor grad være tilstrekkelig for at det skal være trygt å stemme. De aller fleste velgere vil kunne stemme på ordinær måte mens de er friske. Det er også gode muligheter for velgere i risikogruppen å stemme på tider med lite pågang.

Kommunene må tilrettelegge for å ivareta de anbefalte smitteverntiltakene, blant annet ved å sørge for store nok valglokaler, vurdere å øke åpningstidene og å øke antall valgmedarbeidere i kommunen. Arbeidsgruppen mener det er nødvendig med lokale tilpasninger, og anbefaler derfor ikke at det påbys at alle kommuner skal ha dagens valg eller særskilte åpningstider.

Arbeidsgruppen ser også at det er behov for noen midlertidige endringer i valgloven for å sikre at alle velgere har mulighet til å stemme, og for å gi kommunene mer handlingsfrihet til å tilrettelegge for stemming, også under et eventuelt lokalt smitteutbrudd.

Arbeidsgruppen viser til at det i Norge er etablerte rutiner for å ta imot stemmer på sykehus, institusjoner og hjemme hos velgere. Arbeidsgruppen anbefaler at det gjøres enkelte tilpasninger i regelverket, slik at disse ordningene kan brukes i enda større grad ved et lokalt smitteutbrudd. Arbeidsgruppen mener det verken er mulig eller hensiktsmessig å åpne for elektronisk stemming på grunn av pandemien, og viser til at det ikke er gunstig å teste ut nye løsninger under en krise. Arbeidsgruppen har i den sammenheng også vurdert om det bør åpnes for brevstemming i Norge. På bakgrunn av utfordringer knyttet til hemmelig valg og sikkerhet, anbefaler ikke arbeidsgruppen at dette utredes videre av departementet.

Arbeidsgruppen mener at det må lages tilpasset veiledning for utenriksstasjoner og stemmemottakere i utlandet.

Arbeidsgruppen mener også at departementet bør lage egne retningslinjer for hva valgobservatører kan gjøre og hvor de kan oppholde seg, i lys av gjeldende smittevernregler.

Arbeidsgruppen understreker at forberedelsene til valget i 2021 vil bli mer krevende enn normalt, og at kommunene og fylkeskommunene må starte arbeidet med beredskapsplaner så snart som mulig. Uavhengig av smittetrykket, vil planleggingen medføre økte kostnader for kommunene knyttet til beredskapsavtaler, leie av større lokaler, innkjøp av materiell og ressursbruk knyttet til planlegging. Arbeidsgruppen mener departementet må vurdere hvordan nødvendige ekstrakostnader knyttet til beredskap og smittevern ved valget i 2021, kan kompenseres.

Kommuner og fylkeskommuner vil ha behov for opplæring i smitteverntiltak knyttet til valget, og for veiledning og praktiske råd om hvordan de best kan forberede valggjennomføringen. Arbeidsgruppen har identifisert en rekke temaer og problemstillinger, hvor kommunene og fylkeskommunene vil ha behov for informasjon, veiledning og praktiske råd.

Arbeidsgruppen mener det er behov for en smittevernveileder for valggjennomføringen, og har startet opp arbeidet med en slik veileder. Smitteveilederen blir ferdigstilt av FHI i samarbeid med KMD i løpet av januar 2021.

2.2.2 Smittevern i valggjennomføringen

Arbeidsgruppen understreker at det er mulig å gjennomføre et valg på en trygg måte, også under en pandemi. Å stemme er en handling som gjøres i enerom, det er få kontaktpunkter mellom personer og prosessen tar relativt kort tid.

De grunnleggende rådene for smittevern vil også gjelde for valggjennomføringen:

1. Syke personer skal holde seg hjemme
2. God hånd- og hostehygiene og godt renhold
3. Holde anbefalt avstand til andre enn sine nærmeste og generelt redusert kontakt mellom personer

Det finnes tilfeller i valggjennomføringen der det ikke er mulig å holde anbefalt avstand, for eksempel når det gjelder velgere som har behov for assistanse til stemmingen. I disse tilfellene bør man følge gjeldende råd for bruk av munnbind.

Når det gjelder mottak av stemmer fra velgere som er i isolasjon, er dette forsvarlig så lenge man følger anbefalingene om smittevern.

Stemmesedler vurderes som lite smitteførende. Dette innebærer at stemmesedlene som vanlig kan ligge tilgjengelig i valgavlukkene. Velgerne bør bruke hånddesinfeksjon før og etter de er inne i avlukket, men det er ikke nødvendig med renhold mellom hver enkelt velger.

Alle velgere som er ukjente for stemmemottaker, skal legitimere seg. Munnbind kan vanskeliggjøre identifisering av velgeren. Arbeidsgruppen understreker at velgere med munnbind må sørge for at stemmemottaker kan identifisere dem, for eksempel ved å ta av munnbindet i kort tid.

2.2.3 Alle stemmeberettigede skal ha mulighet til å stemme

Arbeidsgruppen har gjort en vurdering av hvordan ulike grupper velgere bør stemme. Vurderingene er basert på vurderinger fra FHI og kan oppsummeres som følgende:

- Friske velgere skal stemme som normalt, men holde avstand til andre og følge grunnleggende råd for smittevern.
- Velgere i karantene bør i utgangspunktet vente med å stemme til de ikke lenger er i karantene. Dersom dette ikke er mulig, skal de stemme ved et tilpasset stemmested.
- Velgere i isolasjon bør i utgangspunktet vente med å stemme til isolasjonstiden er over. Dersom dette ikke er mulig, skal de stemme hjemme.
- Velgere i risikogrupper kan i utgangspunktet stemme som normalt.
- Det bør inngås dialog med helse- og omsorgsinstitusjoner, sykehus og fengsler for å sørge for at velgere på slike steder får stemt, også dersom det oppstår lokale smitteutbrudd.
- Velgere utenriks bør stemme som tidlig som mulig, for å være sikker på å få stemt og at stemmen kommer frem til Norge i tide.

2.2.4 Det er behov for midlertidige endringer i valgloven og kommuneloven

For å sikre at alle har mulighet til å stemme og for å hindre smitte, foreslår arbeidsgruppen at departementet vurderer følgende midlertidige endringer i valgloven:

1. Utvide perioden for når kommunen kan ta imot stemmer hjemme hos velgere i isolasjon.
2. Vurdere alternative prosedyrer ved mottak av stemmer hjemme hos en velger.
3. Åpne for at kommunene kan opprette ekstra valglokaler i en stemmekrets ved et lokalt utbrudd.
4. Justere valgbarhetsreglene for stemmestyremedlemmer.

Arbeidsgruppen ber også om at departementet avklarer hvilke muligheter kommunene har til å bruke mer enn ett rom i en bygning som valglokale. Arbeidsgruppen ber også om at departementet vurderer om det kan gjøres endringer i når opptellingen kan starte.

Nærmere detaljer om arbeidsgruppens vurderinger står beskrevet under de ulike forslagene i kapittel 4.

2.2.5 Kommunene har behov for tilpasset opplæring og veiledning i smittevern

2.2.5.1 Smittevernveileder

Arbeidsgruppen mener det er nødvendig med en egen smittevernveileder for valggjennomføring. Formålet med veilederen er å redusere risikoen for smitte. Dersom kommunene og fylkeskommunene følger rådene for smitteverntiltak i veilederen, vil risikoen for smittespredning begrenses. Arbeidsgruppen understreker at det ikke er

nødvendig at kommuner og fylkeskommuner legger til ytterligere tiltak enn de som beskrives i smittevernveilederen. Det er viktig at veilederen blir godt kjent blant valgmyndigheter og velgere. Arbeidsgruppen anbefaler derfor at kommuner og fylkeskommuner får opplæring i hva smittevernveilederen betyr for hvordan de gjennomfører valget.

2.2.5.2 Opplæring og informasjon til kommuner og fylkeskommuner

Arbeidsgruppen viser til at de har fått innspill fra ulike kommuner om at det er behov for tydelige og konkrete råd om hvilke smittevernregler som gjelder, og hvordan utfordringer kan løses i praksis. Det er nødvendig med en samling av praktiske råd og eksempler til hva kommunene kan gjøre dersom de opplever lokale smitteutbrudd under valggjennomføringen. Arbeidsgruppen har anbefalt at Valgdirektoratet får i oppdrag å utarbeide praktiske råd, og tilgjengeliggjøre dem for kommuner og fylkeskommuner på Valgmedarbeiderportalen.

Kommuner og fylkeskommuner har et selvstendig ansvar for å gi velgerne informasjon om hvor, når og hvordan de kan stemme. Dette vil være ekstra viktig ved valget i 2021, da hver enkelt kommune må ha informasjon tilpasset situasjonen for velgerne i sin kommune, spesielt når det gjelder velgere i karantene eller isolasjon.

Arbeidsgruppen mener i tillegg at det sentralt bør utarbeides informasjonspakker som kommunene kan bruke overfor sine velgere.

Grunnet pandemien skal Valgdirektoratet avholde sin ordinære opplæring av valgansvarlige i kommuner og fylkeskommuner digitalt i 2021. Arbeidsgruppen mener dette vil være et viktig tiltak, som også vil kunne gjøre det enklere for flere valgansvarlige å delta på opplæringen. Arbeidsgruppen mener at denne opplæringen også må inneholde opplæring knyttet til smittevern.

Kommunene og fylkeskommunene vil også ha behov for digitalt opplæringsmaterieell som de kan bruke i opplæringen av egne valgmedarbeidere. Det er viktig at opplæring knyttet til smittevern og særskilte regler knyttet til gjennomføringen av valg under en pandemi, inkluderes i det generelle opplæringsopplegget som tilbys kommuner og fylkeskommuner.

Arbeidsgruppen mener det bør gis nærmere råd om organisering av opptelling, overlevering av materieell og kontroll av opptellingen i veiledere til kommuner og fylkeskommuner. Veiledning knyttet til maskinell opptelling og hvordan smittevernet kan ivaretas må også omtales her.

2.3 Departementets vurdering

Departementet er enig i arbeidsgruppens vurdering om at covid-19-pandemien vil kunne ha store konsekvenser for gjennomføringen av valget neste år. Hvis det kommer lokale smitteutbrudd under valget, vil det kunne få store konsekvenser hvis kommuner og fylkeskommuner ikke er godt forberedt og har beredskap klar. Departementet slutter seg til vurderingen om at valget kan gjennomføres på en god måte også under en pandemi, men at det krever god tilrettelegging fra kommuner og fylkeskommuner.

Departementet mener som arbeidsgruppen at en smittevernveileder vil være nødvendig for at kommunene skal kunne gjennomføre valget med lavest mulig risiko for smitte, og for å kunne iverksette de riktige tiltakene. Departementet viser til at arbeidet med å utarbeide en smittevernveileder er godt i gang, og at Folkehelseinstituttet har en helt sentral rolle i dette. Departementet vil sørge for at smittevernveilederen blir oversatt til relevante språk, herunder de samiske språk. Departementet mener også at det er viktig å tilby opplæring i bruk av smittevernveilederen, og vil følge opp dette i samarbeid med Valgdirektoratet.

Departementet viser til at det vil være viktig å formidle tydelige og konkrete råd om hvilke smittevernregler som gjelder, og hvordan utfordringer kan løses i praksis, til kommuner og fylkeskommuner. Departementet vil følge opp dette i samarbeid med Valgdirektoratet.

Departementet ser som arbeidsgruppen et behov for noen midlertidige tilpasninger i regelverket for å sikre at alle velgere har mulighet til å stemme og for å øke kommunenes handlingsfrihet under valggjennomføringen. Departementets vurderinger av de ulike forslagene til lovendringer er nærmere omtalt i kapittel 4 i høringsnotatet. Departementet foreslår som arbeidsgruppen at tilsvarende endringer bør gjelde for valg til Sametinget. Forskriftsendringene må vedtas etter at Stortinget har tatt stilling til lovforslagene.

Arbeidsgruppen har bedt departementet vurdere om en egen avkryssingsstemmeseddel kan brukes for å gjøre gjennomføringen av ambulerende stemmegiving enklere. Velgeren ville da fått utdelt en stemmeseddel med navnet på alle listene som stiller til valg i valgdistriktet, i stedet for et stemmeseddelsett som i dag. Arbeidsgruppen har ikke konkludert på om dette vil gjøre det enklere for kommunene å ta imot stemmer hjemme, og det pekes på at tidsbesparelsen vil være begrenset. Departementet mener at hensynet til at også velgere som stemmer hjemme har lik mulighet til å gi personstemme, tilsier at dette forslaget ikke følges opp videre. Det vil også innebære å innføre en ny type stemmeseddel og en ny rutine for gjennomføring av ambulerende stemming, og det mener departementet vil være uheldig.

3 Gjennomføring av stortings- og sametingsvalget i 2021

3.1 Innledning

Departementet mener det er viktig å slå fast hvordan stortings- og sametingsvalget kan gjennomføres på en trygg og forutsigbar måte. Smittevernloven åpner for at det kan vedtas inngripende tiltak for å hindre smitte. Samtidig er retten til å stemme en grunnlovsfestet rettighet, som også er beskyttet av menneskerettighetene. Det vil være svært uheldig dersom det skulle oppstå tvil om hvordan og når valget kan gjennomføres

Uenighet om hvilke tilpasninger som skal gjøres for å sikre et trygt og korrekt valg kan være uheldig for legitimiteten til valget. Dette gjelder særlig om diskusjonen kommer tett opp til valget, og dersom det kan fremstå som politisk motivert. Dette har vært en utfordring i flere land som har hatt valg i 2020.

Departementet mener det er viktig at Stortinget får en samlet oversikt over hvilke konsekvenser covid-19-pandemien har for valget. Særlig spørsmål om det er adgang til å utsette valget, og forholdet mellom Grunnlovens bestemmelser om retten til å stemme og smittevernregelverket, bør være avklart. Dette bør gjøres slik at eventuelle innspill og uenigheter kan diskuteres på et tidlig tidspunkt. En bred politisk enighet om spillereglene for valget vil kunne øke legitimiteten. Departementet planlegger å fremme en proposisjon for Stortinget på nyåret med forslag til lovendringer og en redegjørelse for disse spørsmålene.

3.2 Risiko for forsinkelser i valgoppgjøret

Valgdagen er fastsatt til mandag 13. september 2021. Det nyvalgte Stortinget trer sammen fredag 1. oktober 2021, jf. Grunnloven § 68. Fylkesvalgstyret, Riksvalgstyret og departementet har en rekke lovpålagte oppgaver som skal være gjennomført før Stortinget konstituerer seg. Selv uten en pandemi vil det være krevende å få ferdigstilt alle oppgavene i tide til konstitueringen.

Fylkesvalgstyrene skal kontrollere gjennomføringen av valget i alle kommunene i valgdistriktet/-ene de har ansvar for. Fylkesvalgstyrets protokoll er et viktig grunnlag for Riksvalgstyrets fordeling av utjevningsmandater og utstedelse av fullmakter til de valgte representantene, og for Stortingets kontroll av valget. Flere fylkesvalgstyret vil ved stortingsvalget i 2021 ha ansvar for mer enn ett valgdistrikt. Fylkesvalgstyret i Viken vil for eksempel ha ansvar for valgdistriktene Akershus, Buskerud og Østfold. Å kontrollere opptellingen og ferdigstille valgoppgjøret i tre store valgdistrikter, vil være en omfattende jobb som kan bli tidkrevende, spesielt dersom det oppstår et lokalt smitteutbrudd.

Det må også ventes at det kommer inn flere forhåndsstemmer enn ved tidligere valg, og at også opptellingen av stemmer vil kunne ta lenger tid i 2021. Departementet foreslår i kapittel 4.7 at opptellingen av forhåndsstemmer kan starte på søndagen før valgdagen, i stedet for mandagen som i dag. Dette vil etter departementets vurdering være et avhjelpende tiltak. Departementet mener allikevel at det er risiko for forsinkelser i valgoppgjøret. Departementets forslag til endringer i regelverket for mottak av stemmer fra velgere i karantene og isolasjon, vil føre til at kommunene vil motta et større antall stemmer i konvolutt enn vanlig, noe som er tidkrevende å kontrollere og telle opp. Krav til smitteverntiltak og avstand i hele prosessen med overlevering av materiell og opptelling, vil også medføre at arbeidet kan ta lengre tid enn normalt.

Klagefristen for klager knyttet til forberedelsene og gjennomføringen av valget er syv dager etter valgdagen. Klagene skal behandles av valgstyret i kommunen eller fylkeskommunen før de behandles av Riksvalgstyret. Departementet erfarte ved stortingsvalget i 2017 at det var utfordrende å rekke å få behandlet klagene i Riksvalgstyret og få oversendt all relevant informasjon til Stortingets administrasjon i tide. Departementet mottok blant annet tre klager *etter* at det nye Stortinget hadde trådt sammen. Erfaringen fra klagebehandlingen ved lokalvalget i 2019 tilsier også at det vil bli svært utfordrende å rekke dette i 2021.

Sametinget trer vanligvis sammen uken etter at Stortinget har trådt sammen. Etter departementets vurdering er antall mottatte stemmer ved sametingsvalget såpass lavt at valgoppgjøret kan ferdigstilles uten større vanskeligheter.

3.3 Forholdet mellom smittevern og Grunnlovens regler om tidspunkt for valg og retten til å stemme

3.3.1 Grunnloven har ikke regler om utsettelse av valget

Dersom det kommer smitteutbrudd, lokalt eller nasjonalt, kort tid før valget, vil det kunne komme en diskusjon om valget bør utsettes. Det er uheldig om det i en allerede krevende situasjon også blir usikkerhet om hvilket rettslig handlingsrom som finnes for å utsette valget. Basert på en ekstern utredning departementet har fått gjennomført,² kan ikke departementet se at det vil være mulighet til å utsette valget på grunn av den pågående pandemien. Grunnloven krever at valget skal være gjennomført i september måned, og det finnes ingen regler for utsettelse. En eventuell utsettelse må derfor hjemles i konstitusjonell nødrett, og terskelen her er svært høy.

Holmøyvik konkluderer med følgende i sin utredning:

I lys av dei alvorlege, men ikkje uoverkommelege konsekvensane Covid-19 har hatt for stats- og samfunnslivet så langt, sett i samanheng med den norske valordninga, det gjeldande valregelverket, og fleksibiliteten i dette, er det vanskeleg å sjå at vilkåra for konstitusjonell naudrett kan oppfyllest i samband med stortingsvalet i 2021.

Departementet understreker at det bare vil være aktuelt å utsette valget dersom smittenivået er svært høyt, og det er en direkte og umiddelbar fare for liv, jf. Grunnloven § 93, og helse, ved å bevege seg i samfunnet, og de øvrige vilkårene for å benytte konstitusjonell nødrett er oppfylt. Dersom myndighetene kan avverge skaden på annet vis, enten det er gjennom rettslige tiltak som lovgivning, økonomiske tiltak eller faktiske handlinger, så skal disse virkemidlene prøves før en kan fravike regler i Grunnloven.

Arbeidsgruppen anbefaler at departementet foreslår midlertidige endringer i valgloven for å sikre at alle velgere har mulighet til å få stemt, og for å gi kommunene større frihet til å tilrettelegge for stemming også under et eventuelt lokalt smitteutbrudd. Arbeidsgruppen mener at ved å innføre slike lovendringer samt informere kommunene om måter å tilrettelegge for smittevern, kan stortings- og sametingsvalget gjennomføres på en trygg måte også under en pandemi. Det krever imidlertid god tilrettelegging av kommunene.

² Professor Eirik Holmøyvik, *Utgreiing om høvet til å utsetje eller forlenge valtinget eller å halde omval ved stortingsvalet i 2021 grunna koronasituasjonen*, Bergen 2020.

3.3.2 Forholdet mellom smitteverntiltak og Grunnlovens regler om tidspunkt for stortingsvalg og retten til å stemme

Smittevernloven har som formål å verne befolkningen mot smittsomme sykdommer ved å forebygge dem og motvirke at de overføres i befolkningen, samt motvirke at slike sykdommer føres inn i Norge eller føres ut av Norge til andre land, jf. § 1-1. Loven har også som formål å sikre at helsemyndighetene og andre myndigheter setter i verk nødvendige smitteverntiltak og samordner sin virksomhet i smittevernarbeidet, i tillegg til å ivareta rettssikkerheten til den enkelte.

Det vil ofte være kryssende avveininger mellom hensynet til individ og samfunn ved tiltak mot smittsomme sykdommer. Covid-19 er erklært som et alvorlig utbrudd av en allmennfarlig smittsom sykdom, jf. smittevernloven § 1-3 nr. 4. Det innebærer at det er et utbrudd eller fare for utbrudd som krever særlig omfattende tiltak. Smittevernloven § 1-5 fastsetter grunnleggende krav til smitteverntiltak. Tiltakene må være basert på en klar medisinskfaglig begrunnelse, være nødvendig av hensyn til smittevernet og fremstå tjenlig etter en helhetsvurdering. De skal altså være forholdsmessige. Smittevernloven åpner for at det kan vedtas inngripende tiltak for å forebygge en allmennfarlig sykdom og hindre smitte.

Smittevernloven gir hjemmel for at Kongen kan gi forskrifter om blant annet karantenebestemmelser (§ 4-3) og isolering og andre hindringer i bevegelsesfriheten (§ 4-3 a). Smittevernloven § 4-1 første ledd og andre ledd gir kommunestyret og Helsedirektoratet kompetanse til å fatte inngripende vedtak når det er nødvendig for å forebygge eller hindre smitte. Bestemmelsen gir organene myndighet til å fatte vidtgående begrensninger, ved blant annet stenging av virksomheter, stans i kommunikasjoner eller såkalt portforbud.

Departementet mener det i dag er lite sannsynlig at det må innføres så strenge smitteverntiltak at valget ikke kan gjennomføres, og viser til at arbeidsgruppen mener at valget kan gjennomføres selv med inngripende smitteverntiltak i samfunnet. De midlertidige endringene i valgloven er nettopp tenkt å gjøre kommunene i stand til å gjennomføre valg på en forsvarlig måte, også under et lokalt smitteutbrudd.

Ved et høyere smittenivå kan det bli aktuelt å innføre mer inngripende smitteverntiltak enn det som hittil er innført. Slike tiltak kan tenkes å ramme den enkelte borgers grunnlovfestede rett til å stemme etter § 50 og den grunnlovfestede gjennomføringen av stortingsvalget, jf. § 54. Departementet mener derfor det er behov for å avklare hvilke organer som i en slik situasjon skal ha myndighet til å innføre denne type tiltak.

Et scenario der en eller flere kommuner vurderer å innføre smitteverntiltak som vil hindre gjennomføringen av valget, og også muligens kommer til ulike konklusjoner, vil etter departementets vurdering være svært uheldig og få alvorlige konsekvenser for legitimiteten til valget.

Departementet mener derfor det er behov for en midlertidig innskrenking i kommunenes myndighet under selve valget til å innføre tiltak som vil gjøre det umulig å gjennomføre valget. Departementet foreslår at dette gjøres gjennom å ta inn en hjemmel i valgloven

som gir kongen adgang til å fastsette slike innskrenkninger i forskrift. Departementet vil etter høringsrunden komme med forslag til utforming av en slik bestemmelse.

3.4 Utenriksstemming

3.4.1 Forhåndsstemming hos stemmemottaker

Forhåndsstemmingen i utlandet starter 1. juli i valgåret og avsluttes nest siste fredag før valgdagen, jf. valgloven § 8-1 første og andre ledd. Hvem som kan motta forhåndsstemmer i utlandet fremgår av valgloven § 8-2 andre ledd. Det kan enhver utenriktstjenestemann ved en lønnet norsk utenriksstasjon. Også utenriktstjenestemann ved en ulønnet norsk utenriksstasjon kan motta forhåndsstemmer, så fremt Utenriksdepartementet gir vedkommende fullmakt til det. Stasjonssjefen kan oppnevne en eller flere av stasjonens funksjonærer til å motta forhåndsstemmer, dersom det er nødvendig. På andre steder enn ved en norsk utenriksstasjon er det etter loven departementet som oppnevner stemmemottakerne. Stemmen sendes til valgstyret i den kommunen der velgeren sist var folkeregisterført som bosatt.

3.4.2 Brevstemming

Loven inneholder også en unntaksbestemmelse om at velgere som oppholder seg i utlandet og ikke har mulighet til å oppsøke en stemmemottaker, kan stemme ved brevpost uten at en stemmemottaker er til stede når velgeren stemmer, jf. valgloven § 8-2 fjerde ledd. Velgeren må da selv sende stemmen sin til valgstyret i den kommunen der velgeren sist var folkeregisterført som bosatt.

3.4.3 Departementets vurdering

Ved stortingsvalget i 2017 ble det ifølge tall fra Valgdirektoratet avgitt 10 804 godkjente stemmer utenriks hos oppnevnte stemmemottakere (ambassader, konsulater o.l.). Det ble mottatt 732 godkjente brevstemmer.

De generelle smittevern rådene om avstand og hygiene også vil gjelde utenriks så langt det måtte passe. Velgere utenriks må også forholde seg til lokale regler og rutiner.

Departementet foreslår ingen lovendringer som får virkning for utenriksstemmegivningen.

Brevstemming vil kunne være et mulig alternativ dersom en velger er smittet, eller det er nedstenging der velgeren bor. Velgeren kan be om å få tilsendt materiell hjem, eller bruke vanlig papirark og konvolutter.

Departementet er enige med arbeidsgruppen i at det må lages tilpasset veiledning for utenriksstasjoner og stemmemottakere i utlandet. Departementet vil be Valgdirektoratet utarbeide slik veiledning.

Departementet vil gjøre Stortinget oppmerksom på at dersom et land er i en alvorlig smittesituasjon som får konsekvenser for flytransport eller annen logistikk, vil dette kunne føre til at forhåndsstemmer kommer for sent frem til Norge til å kunne godkjennes

av valgstyret. Det vil derfor være viktig å informere velgere i utlandet om viktigheten av å stemme tidlig i 2021.

Departementet mener det er viktig å informere godt på nettsider om at stemmeperioden for utenlandsboende velgere starter allerede 1. juli, slik at velgere som er bekymret for utviklingen der de bor kan sørge for å få stemt tidlig.

3.5 Valgobservasjon og åpenhet i valggjennomføringen

3.5.1 Gjeldende rett og internasjonale forpliktelser

Norge er, som medlemsstat i blant annet FN, Europarådet og Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE), gjennom ulike internasjonale dokumenter forpliktet både til å invitere og ta imot nasjonale og internasjonale valgobservatører. Rammeverket er FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK), OSSEs København-dokument fra 1990 og OSSEs Sikkerhetspakt for Europa fra 1999 («Charter for European Security»), for å nevne de viktigste dokumentene. Konvensjoner, rekommandasjoner og charter som Norge har tiltrådt er juridisk bindende. I tillegg finnes standarder og retningslinjer som ikke er direkte juridisk bindende. De er imidlertid skrevet med utgangspunkt i juridisk bindende dokumenter.

I dokumentet slås det fast prinsipper om beskyttelse og styrking av menneskerettigheter og grunnleggende friheter som viktige mål for demokratiske stater. I henhold til art. 8 i København-dokumentet er OSSE-stater forpliktet til å ta imot valgobservatører fra andre medlemsland – private institusjoner og organisasjoner, internasjonale og nasjonale observatører. I tillegg kan de ta aktivt initiativ til valgobservasjon. Disse forpliktelsene om valgobservasjon er senere gjentatt i ulike internasjonale dokumenter.

Valgloven § 15-10 klargjør hvilket ansvar Norge har for å legge til rette for valgobservasjon, og regulerer to forhold. For det første gis departementet kompetanse til å akkreditere norske og internasjonale valgobservatører fra institusjoner eller organisasjoner for å observere gjennomføring av valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre. For det andre pålegges kommunene å ta imot akkrediterte valgobservatører og tilrettelegge for valgobservasjon.

3.5.2 Kan valgobservasjon gjennomføres under utbrudd av covid-19?

Formålet med valgobservasjon er å vurdere hvorvidt valget og valgprosessen er i samsvar med nasjonal og internasjonal lovgivning og andre universelle prinsipper for demokratiske valg. Departementets vurdering er at dette formålet blir enda viktigere når valget gjennomføres under krevende omstendigheter. Forpliktelsen til å motta valgobservatører blir ikke satt til side på grunn av covid-19-pandemien. Det er viktig for tilliten til valget at frykten for smitte i seg selv ikke blir brukt som et argument for å hindre åpenhet rundt valggjennomføringen. Eventuell valgobservasjon av stortings- og sametingsvalget i 2021 vil imidlertid kunne bli påvirket av faktorer som er utenfor

departementet og kommunenes kontroll. Internasjonale observatører kan blant annet bli hindret av utreise- og innreiseforbud og bestemmelser om karantene og isolasjon.

Departementet understreker at det er viktig at kommuner så langt det er mulig legger til rette for eventuelle valgobservatører, også i 2021. Ved et lavt smittetrykk, vil det være mulig å gjennomføre valgobservasjon i mindre grupper, så fremt det legges til rette for god avstand og hygiene i valglokalet. Ved større lokale utbrudd, vil det kunne være aktuelt å tilpasse retningslinjene til hvor og hvordan valgobservatørene kan få gjennomført sin observasjon. Det er allerede et krav i retningslinjene for valgobservatører at de ikke skal hindre valgprosessen. Det vil for eksempel i mange kommuner være utfordrende å få plass til observatører i valglokalene, dersom rådene om avstand skal holdes. Dersom tilstedeværelsen av observatører forstyrrer valgprosessen på en måte som gjør at kommunen ikke kan utføre sine oppgaver på en trygg måte, må det finnes alternative løsninger. Det kan blant annet være aktuelt at enkelte deler av valggjennomføringen, for eksempel opptellingen, observeres gjennom videooverføring. Valgobservatører holder vanligvis en rekke møter med ulike myndigheter og interessenter i valget, og disse kan gjennomføres digitalt.

Arbeidsgruppen anbefaler at departementet utarbeider en veiledning som sier hvor valgobservatører kan oppholde seg og hva de kan gjøre knyttet til smittevern hensyn. Departementet noterer seg dette, og vil vurdere hvordan dette best kan håndteres frem mot valget i 2021. Departementet vil sørge for at det blir gitt nødvendig informasjon om smittevern hensyn til eventuelle valgobservatører.

Åpenhet er en viktig forutsetning for tilliten til valggjennomføringen i Norge. Valgstyrene og fylkesvalgstyrene skal holde sine møter for åpne dører. Dersom det kalles inn til fjernmøter, for eksempel ved at møtet avholdes på videokonferanse, skal disse være tilgjengelige på nett for allmennheten. Økt bruk av fjernmøter kan etter departementets vurdering bidra til å øke åpenheten rundt valgstyrets beslutninger, da de blir mer tilgjengelige for velgerne i valgdistriktet enn de fysiske møtene er. Valgstyret er ansvarlig for opptellingen av stemmesedler. Opptelling av stemmer foregår i et møte som er åpent. Det samme gjelder for opptellingen som stemmestyret gjør i valglokalet. Kommunene må derfor legge til rette for at opptellingen av stemmer kan observeres av den som måtte ønske det.

4 Lovforslag

4.1 Regler om plassering og organisering av valglokaler

4.1.1 Gjeldende rett

Det er valgstyret som bestemmer hvor det skal være mulig å stemme på valgtinget, jf. valgloven § 9-3 andre ledd. Det skal kun være ett valglokale i hver stemmekrets. Valglokalet må geografisk ligge i stemmekretsen, jf. Ot.prp. nr. 45 (2001–2002) s. 268.

Stemming til sametingsvalget holdes på samme sted og samme tid som stemming til stortingsvalget, jf. forskrift om valg til Sametinget § 47 første ledd. I kommuner med færre enn 30 personer i Sametingets valgmannstall, er det ikke adgang til å stemme på valgtinget, jf. andre ledd.

Valgloven inneholder ikke noen definisjon av hva et valglokale er. Det følger imidlertid av valgloven § 8-3 første ledd og § 9-3 andre ledd at stemmingen skal foregå i *egnet og tilgjengelig* lokale. Departementet har i en tolkningsuttalelse lagt til grunn at et valglokale i lovens forstand kan bestå av flere rom som fysisk henger sammen.

4.1.2 Vurderinger og forslag fra departementet

Departementet mener at smittevern hensyn vil medføre andre krav til hva som kan ansees som et egnet valglokale. Større valglokaler er bedre egnet enn små valglokaler med hensyn til blant annet å kunne holde avstand til andre velgere og til valgfunksjonærene og stemmestyremedlemmene, noe som vil redusere risikoen for smitteoverføring.

Departementet foreslår derfor å fjerne vilkåret om at valglokalet må ligge i stemmekretsen, da dette vil kunne gjøre det enklere å finne egnede lokaler. Departementet understreker at kravet om at valglokalet skal være tilgjengelig, fortsatt gjelder selv om det her foreslås å åpne for at valglokalet kan ligge utenfor stemmekretsen. Valgstyret må ved vurderingen av om det er mer hensiktsmessig å plassere valglokalet utenfor stemmekretsen enn i stemmekretsen, vektlegge om det er enkelt for velgerne i stemmekretsen å komme seg til valglokalet.

Departementet viser til at valglovutvalget i sin utredning NOU 2020: 6 *Frie og hemmelige valg* foreslo å fjerne kravet om at valglokalet geografisk må ligge i stemmekretsen. Bakgrunnen for utvalgets forslag var at dette ville åpne for å benytte valglokaler som var mer egnede og tilgjengelige enn de lokalene som ligger i stemmekretsen.

Departementet viser til at det kan være noe uklart om valgloven åpner for at et valglokale kan bestå av flere rom. Departementet har riktignok i en tolkningsuttalelse lagt til grunn at flere rom kan benyttes så lenge rommene henger sammen, men valgloven og dens forarbeider omtaler ikke direkte denne problemstillingen. Det foreligger etter departementets vurdering ingen tungtveiende hensyn som taler for å utelukke at et valglokale kan bestå av flere rom. Departementet foreslår å lovfeste en slik regel for å tydeliggjøre at det er lov å benytte slike valglokaler. Av smittevern hensyn vil det være viktig å sikre nødvendig avstand i valglokalene, en måte dette kan oppnås på er å spre velgerne på flere rom. Kravene om at valglokalet skal være egnet og tilgjengelig, jf. valgloven § 8-3 første ledd og § 9-3 andre ledd, vil gjelde også der valglokalet består av flere rom. Da må alle rommene i valglokalet være egnede og tilgjengelige.

De foreslåtte endringene vil også gjelde for sametingsvalget, da sametingsvalget skal skje i de samme lokalene som stortingsvalget.

4.2 Åpne for at en person kan oppnevnes som stemmestyremedlem også utenfor den kommunen vedkommende er manntallsført i

4.2.1 Gjeldende rett

Det følger av valgloven § 4-2 at i kommuner der velgerne kan stemme på flere steder på valgtinget, skal valgstyret oppnevne ett stemmestyre per valglokale. Stemmestyret har blant annet ansvar for å ta imot stemmer i valglokalet og å foreta en foreløpig opptelling av de stemmesedlene som er lagt direkte i urnen. Stemmestyret som er oppnevnt i medhold av valgloven, fungerer også som stemmestyre ved stemming til sametingsvalget, jf. forskrift om valg til Sametinget § 17 andre ledd.

Kommuneloven § 7-2 regulerer valgbarhet til ulike folkevalgte organer, blant annet til folkevalgte organer som er hjemlet i særlov, som stemmestyret er. Det følger av denne bestemmelsen at en person må være folkeregistrert som bosatt i kommunen på tidspunktet for det aktuelle valget, for å være valgbar til stemmestyret.

4.2.2 Vurderinger og forslag fra departementet

Arbeidsgruppen om smittevern og valg peker på at det vil kunne være krevende for kommunene å sikre tilstrekkelig bemanning ved valget i 2021. Arbeidsgruppen viser til at dersom valgbarhetsvilkårene for valg til stemmestyre blir endret, vil kommunene også kunne velge personer som ikke er folkeregistrert som bosatt i kommunen, til stemmestyret. Dette vil gjøre det mulig å velge for eksempel studenter som fortsatt er folkeregistrert i den kommunen de kommer fra til stemmestyremedlem i kommunen de studerer i.

Departementet er enig med arbeidsgruppen i at det vil kunne bli krevende for en del kommuner å sikre tilstrekkelig bemanning ved valget i 2021. Pandemien og smittesituasjonen gjør blant annet at kommunene må planlegge med at det vil være behov for mer reservepersonell enn normalt, og særlig små kommuner vil kunne få vanskeligheter med å håndtere dette alene. En måte for kommunene å sikre seg et tilstrekkelig antall valgmedarbeidere i reserve, vil være å inngå et samarbeid om å opprette en felles reserve av valgmedarbeidere. Da kan disse settes inn i de kommunene det er behov for økt bemanning. Lovverket er ikke til hinder for et slikt samarbeid, da det ikke er noe krav om av valgmedarbeidere må bo i den kommunen der de deltar i gjennomføringen av valget. Det kan også tenkes at et lokalt smitteutbrudd fører til at mange medlemmer og varamedlemmer av stemmestyret blir satt i karantene eller isolasjon, slik at det blir behov for å supplere stemmestyret. Dagens regelverk om at stemmestyremedlemmene må være folkeregistrert som bosatt i kommunen, er imidlertid til hinder for at kommunene lærer opp og samarbeider om en reserve av personer som kan velges til medlemmer av stemmestyret. Departementet mener at den alvorlige situasjonen med covid-19-pandemien gjør at det bør åpnes for slikt samarbeid. For valget i 2021

foreslår derfor departementet å oppheve kravet om at medlemmene av stemmestyret må være folkeregistrert som bosatt i kommunen.

De foreslåtte endringene vil også gjelde ved sametingsvalget, da det stemmestyret som er oppnevnt ved stortingsvalget, også er stemmestyre ved sametingsvalget, jf. forskrift om valg til Sametinget § 17 andre ledd.

4.3 Stemming for velgere som er i covid-19-isolasjon

4.3.1 Gjeldende rett

Det følger av valgloven § 8-3 andre ledd bokstav b (for forhåndsstemmeperioden) og § 9-3 andre ledd (for valgtinget) at valgstyret bestemmer hvor velgerne skal kunne stemme. Alle velgere har imidlertid ikke mulighet til å komme seg til disse valglokalene. Etter valgloven § 8-3 andre ledd bokstav a skal det derfor være mulig å forhåndsstemme på helse- og omsorgsinstitusjoner.

Velgere som ikke kan komme til et valglokale på grunn av sykdom eller uførhet, kan etter søknad til valgstyret forhåndsstemme der de oppholder seg (ambulerende stemming), jf. valgloven § 8-3 sjette ledd. Det gjelder ingen formelle krav til søknaden. Søknaden må imidlertid angi at velgeren på grunn av sykdom eller uførhet ikke kan forhåndsstemme et annet sted. Valgstyret fastsetter selv fristen for når søknaden må være kommet inn til kommunen. Fristen må fastsettes til et tidspunkt innenfor perioden mellom tirsdag og fredag siste uke før valget. Søknadsfristen skal kunngjøres.

Det er ingen tilsvarende bestemmelse om ambulerende stemming på valgtinget.

Forskrift om valg til Sametinget § 42 første ledd fastslår at valgloven § 8-3 gjelder tilsvarende ved sametingsvalget. Av bestemmelsens andre ledd følger det at velgere som har søkt om å forhåndsstemme til stortingsvalget etter valgloven § 8-3 sjette ledd, ikke trenger å sende søknad for å kunne forhåndsstemme til sametingsvalget. Valgstyrets leder sørger for at samevalgstyrets leder får kopi av innkomne søknader.

4.3.2 Vurderinger og forslag fra departementet

Adgang til å stemme

Personer som er bekreftet smittet av SARS-CoV-2 og personer som er i smittekarantene og utvikler symptomer på covid-19, skal isolere seg, jf. forskrift om smitteverntiltak mv. ved koronautbruddet (covid-19-forskriften) § 7. Det innebærer å «oppholde seg i eget hjem eller på et annet egnet oppholdssted, isolert fra andre, så langt om mulig også fra andre i samme husstand». Overtredelse av plikten er straffbart, jf. covid-19-forskriften § 19. Stemmeberettigede som etter forskriften har plikt til å isolere seg, kan dermed ikke stemme på ordinær måte i et valglokale.

Departementet viser til at Covid-19-forskriften har regler som utgjør et inngrep i den enkeltes bevegelsesfrihet om plikt til å oppholde seg isolert. Retten til å stemme er beskyttet av Grunnloven § 50 og menneskerettighetene, jf. EMK tilleggsprotokoll 1

artikkel 3. For at den enkeltes plikt til isolasjon ikke skal gripe inn i den enkelte borgers grunnlovfestede rett til å stemme, må det etter departementets vurdering legges til rette for at også velgere med isolasjonsplikt får mulighet til å stemme.

Adgang til å stemme hjemme i forhåndsstemmeperioden

Arbeidsgruppen anbefaler i sin rapport at velgere som er i isolasjon venter med å stemme til de er friske, og at valglovens regler for ambulerende forhåndsstemming følges for velgere i isolasjon når det ikke er mulig å vente. For at flest mulig skal ha mulighet til å stemme, anbefaler arbeidsgruppen at fristen for søke om ambulerende stemming ikke kan settes tidligere enn den siste fredagen i forhåndsstemmeperioden.

Departementet antar at personer som er i isolasjon etter covid-19-forskriften, vil oppfylle dagens krav for å kunne søke om ambulerende stemming. For å klargjøre dette mener likevel departementet at det bør innføres en midlertidig endring i valgloven, som fastslår at personer med isolasjonsplikt å stemme der de oppholder seg. I dag er det mulig for kommunene å sette fristen til tirsdag den siste uken i forhåndsstemmeperioden. For å sikre at velgere som blir satt i isolasjon etter dette tidspunktet får stemme, foreslår departementet å endre fristen for å søke om å stemme ambulerende. Fristen for å søke kan ikke settes så sent at det er en risiko for at kommunen ikke rekker å ta imot alle stemmene. Departementet foreslår derfor at siste mulighet for å søke om å forhåndsstemme skal være fredagen før valgdagen kl. 10.

Departementet foreslår at det fastsettes i forskrift om valg til Sametinget at reglene gjelder tilsvarende for sametingsvalget.

Adgang til å stemme hjemme etter forhåndsstemmeperioden

Arbeidsgruppen anbefaler i tillegg at perioden for ambulerende stemming utvides for velgere som har plikt til å isolere seg etter covid-19-forskriften, til å gjelde også helgen før valgdagen og valgdagen. Siste frist for å søke om ambulerende stemming bør etter arbeidsgruppens syn være på formiddagen på valgdagen.

Departementet deler arbeidsgruppens vurdering og foreslår at det kan tas imot stemmer fra isolerte velgere også etter forhåndsstemmeperioden, det vil si lørdagen og søndagen før valgdagen, og på valgdagen. Departementet foreslår at fristen for å søke om å stemme hjemme etter at forhåndsstemmeperioden er over, skal være valgdagen kl. 10.

En stor forskjell mellom forhåndsstemmeperioden og valgtinget, er at velgerne i forhåndsstemmeperioden kan stemme i andre kommuner enn der de er manntallsført.

Arbeidsgruppen har pekt på at en utvidelse av muligheten til å stemme hjemme etter forhåndsstemmeperioden, bare kan gjelde velgere som stemmer i egen kommune.

Departementet ser at det kan oppstå situasjoner der en velger som hadde planlagt å reise hjem til den kommunen vedkommende er manntallsført i for å stemme på valgdagen, blir satt i isolasjon i helgen før valgdagen. Vedkommende vil da ikke ha mulighet til å

stemme. Selv om dette eventuelt kun vil gjelde et lite antall velgere, har departementet vurdert om det er mulig å legge til rette slik at også velgere utenfor egen kommune kan få stemme hjemme etter forhåndsstemmeperioden. Disse stemmene sendes til velgerens hjemkommune for prøving og opptelling, og stemmen vil først komme frem flere dager etter dagens frist for godkjenning. Dersom velgere utenfor egen kommune skal kunne stemme hjemme etter forhåndsstemmeperioden er over, må fristen for når stemmegivningene skal være kommet inn utsettes med to-tre dager. Dette vil ha betydning for når valgresultatet er klart.

Ettersom Stortinget skal tre sammen 1. oktober, anser departementet at det ikke er aktuelt å foreslå endringer i fristen for når stemmegivningene må være kommet inn til valgstyret for å bli godkjent. Departementet viser også til redegjørelsen knyttet til risiko for forsinket valgoppgjør i punkt 3.2.

Stemmene som tas imot dagene etter at forhåndsstemmeperioden er avsluttet, skal betraktes som valgtingsstemmer under opptellingen. For å sikre hemmelighold av stemmene under opptellingen, foreslår departementet at disse stemmene tas imot i omslagskonvolutt.

Departementet foreslår at det fastsettes i forskrift om valg til Sametinget at reglene gjelder tilsvarende for sametingsvalget.

Smittevern ved mottak av ambulerende stemmer

Stemmen skal tas imot der den isolerte velgeren oppholder seg. Dette vil som oftest være i boligen der velgeren bor. Departementet viser til smittevernfarene vurderinger gjort av FHI i arbeidsgruppen. Mottak av stemmer hos velgere som er bekreftet syke med covid-19 er forsvarlig så lenge man følger anbefalinger om avstand, tidsbruk og annet som spesifisert nærmere i smittevernveilederen. Valgmedarbeidere bør så langt mulig holde minst to? meters avstand til personer med mistenkt eller bekreftet covid-19. Hvis det er nødvendig med nærmere kontakt, bør man bruke beskyttelsesutstyr som beskrevet i smittevernveilederen. Valgmedarbeidere må få opplæring i gjennomføring av ambulerende stemmegivning i henhold til smittevernveilederen.

Alle velgere som er ukjente for stemmemottaker, skal legitimere seg. Munnbind kan vanskeliggjøre identifisering av velgeren. Velgere med munnbind må sørge for at stemmemottaker kan identifisere dem, for eksempel ved å ta av munnbindet i kort tid.

Lik frist for ambulerende stemming i alle kommuner

Forslaget innebærer at kommunene ikke kan fastsette lokal frist for søknad om ambulerende stemming. Det er etter departementets syn behov for en frist som er lik for hele landet, da dette vil gjøre det enklere å kommunisere til velgerne hvordan de skal gå frem for å stemme. Dette gjelder både ambulerende stemming under forhåndsstemmeperioden og ambulerende stemming etter forhåndsstemmeperioden. Departementet foreslår at det stilles krav om at fristen kunngjøres.

Departementet foreslår at velgere må søke kommunen om å stemme der de oppholder seg. Det skal som etter reglene for ambulerende stemming i dag, ikke gjelde noen formelle

krav til søknaden. Det må imidlertid fremgå av søknaden at velger som følge av at han eller hun er pålagt isolasjon etter covid-19-forskriften ikke har mulighet til å forhåndsstemme eller stemme på valgtinget.

4.4 Stemming for velgere som er i covid-19-karantene

4.4.1 Gjeldende rett

Valgloven inneholder ingen særskilte bestemmelser om stemming for velgere som er i covid-19-karantene. Se punkt 4.3.1 for regler om hvor det er mulig å avgi stemme.

4.4.2 Vurderinger og forslag fra departementet

Arbeidsgruppen om smittevern og valg peker i sin rapport på at velgere som er i karantene kan gå ut av huset så lenge nødvendig avstand holdes. Arbeidsgruppen anbefaler at velgere som er i karantene, bør vente med å stemme til de er friske.

Å være i karantene er derfor ikke rettslig til hinder for å gå ut for å stemme. Samtidig må personer i karantene overholde avstand til andre, noe som kan være vanskelig i et valglokale der mange andre skal stemme samtidig. Arbeidsgruppen anbefaler derfor at velgere i karantene ikke bruker ordinære valglokaler. At personer i karantene stemmer på egne steder, vil for det første gjøre øvrige velgere tryggere på at de ikke utsettes for smitte når de stemmer. For det andre vil det gjøre det enklere for kommunene å målrette smitteverntiltakene og beskytte valgmedarbeiderne.

Arbeidsgruppen mener velgere i karantene må stemme på tilpassede stemmesteder hvor det er mulig å ha ekstra smitteverntiltak og det ikke er andre velgere til stede. Følgende løsninger blir skissert i rapporten for velgere som er i karantene:

- De kan stemme utenfor et ordinært valglokale på en skjermet og egnet plass.
- De kan stemme mens de sitter i bilen, for eksempel ute på en parkeringsplass.
- De kan stemme ved egne lokaler eller mobile stemmesteder som en valgbuss eller en valgbåt.
- De kan stemme hjemme.

Departementet understreker at velgere som er i karantene, også har rett til å stemme. Dette gjelder både velgere som er i smittekarantene og innreisekarantene etter covid-19-forskriften. De må kunne stemme uten å risikere straff for å ha brutt karantenen ved for eksempel å ikke kunne holde tilstrekkelig avstand til andre. På den annen side må ikke andre velgere og valgmedarbeidere utsettes for smittefare når velgere i karantene skal stemme. Departementet foreslår derfor at det fastsettes særskilte regler for hvordan velgere i karantene skal stemme, både hvis de forhåndsstemmer og hvis de stemmer på valgtinget.

Departementet foreslår at velgere i karantene ikke skal stemme i ordinære valglokaler, men at de må stemme der valgstyret bestemmer. Slik stemming må skje på *egnet* sted, dvs. på et sted der det er mulig å stemme på en smittevern-faglig forsvarlig måte, jf. de skisserte løsningene fra arbeidsgruppen. Departementet understreker at selv om

kommunene plikter å tilby velgere i karantene en måte å stemme på, trenger tilbudet ikke være tilsvarende som det som tilbys velgere som stemmer i ordinære valglokaler. Det kan for eksempel være aktuelt med reduserte åpningstider ved stemmesteder for velgere i karantene.

Det vil kunne være velgere i karantene som ikke har mulighet til å stemme på de steder der valgstyret bestemmer. Dette vil eksempelvis kunne gjelde velgere i karantene som er avhengig av offentlig kommunikasjon. For at disse velgerne også skal få stemme, foreslår departementet at disse velgerne skal kunne stemme der de oppholder seg (ambulerende stemming).

Velgere i karantene som oppfyller vilkårene for å stemme der de oppholder seg, må søke kommunen om dette. Denne fristen bør settes så sent at de velgerne som må stemme på denne måten, får mulighet til å stemme. Samtidig kan fristen ikke settes så sent at kommunene ikke rekker å ta imot stemmene. Departementet foreslår derfor at siste mulighet for å søke om å forhåndsstemme skal være fredagen før valgdagen kl. 10.

Departementet foreslår i tillegg at det kan tas imot stemmer der velgerne i karantene oppholder seg også etter forhåndsstemmeperioden, det vil si lørdagen og søndagen før valgdagen, og på valgdagen. Dette vil kun være aktuelt for velgere som er manntallsført i kommunen. Departementet foreslår at fristen for å søke om å stemme disse dagene skal være valgdagen kl. 10.

Departementet foreslår også at stemmer som mottas der velgeren oppholder seg etter at forhåndsstemmeperioden er avsluttet, dvs. på lørdagen og søndagen før valgdagen, og på valgdagen, må avgis i stemmeseddelkonvolutt. Det er ikke mulig å sette kryss i manntallet etter at forhåndsstemmeperioden er over, og før valgtinget starter.

Departementet mener det er hensiktsmessig å ha like regler for mottak av ambulerende stemmer etter at forhåndsstemmeperioden er over. Slike stemmer skal anses som valgtingsstemmer.

Departementet mener at den samme endringer bør gjelde valg til Sametinget, og at de nødvendige endringer i forskrift for valg til Sametinget bør gjøres for å sikre dette.

4.5 Antall stemmemottakere ved ambulerende stemming

4.5.1 Gjeldende rett

Valgloven § 8-1 femte ledd stiller krav til at det ved forhåndsstemmingen innenriks fra 10. august skal være minst to stemmemottakere til stede ved mottak av forhåndsstemmer. Ved forhåndsstemming på Svalbard og Jan Mayen og ved mottak av forhåndsstemmer fra 1. juli til 10. august (såkalte tidligstemmer), er det tilstrekkelig med én stemmemottaker. Bestemmelsen i valgloven § 8-1 gjelder tilsvarende ved sametingsvalg, jf. forskrift om valg til Sametinget § 43 første ledd.

Valgforskriften § 24a fjerde ledd har særskilte regler for mottak av stemmer i perioden 1. juli til 9. august. Velger skal ikke legge stemmeseddelen i urnen. I stedet skal velgeren legge den i en stemmeseddelkonvolutt etter at den er stemplet. Stemmemottaker skal

deretter legge stemmeseddelen sammen med valgkortet i en omslagskonvolutt. Stemmemottaker skal underskrive på valgkortet og påføre tid og sted for stemmegivningen. Til slutt legger velgeren omslagskonvolutt i en urne.

Det følger av valgloven § 4-2 at dersom stemmegivningen foregår på flere steder i kommunen, skal et stemmestyre med minst tre medlemmer administrerer stemmegivningen på hvert sted. Stemmestyret oppnevnt etter denne bestemmelsen, fungerer også ved stemmingen til sametingsvalget, jf. forskrift om valg til Sametinget § 17 andre ledd. Når stemme avgis utenfor valglokalet, er det i dag krav om to stemmemottakere, jf. valgloven § 9-6. Også ved sametingsvalg, er det krav om to stemmemottakere ved stemming umiddelbart utenfor valglokalet, jf. forskrift om valg til Sametinget § 52.

4.5.2 Vurderinger og forslag fra departementet

Arbeidsgruppen foreslår i sin rapport at departementet vurderer om kommunene bør få adgang til å bestemme at ambulerende stemmer tas imot av bare én stemmemottaker, begrenset til den siste helgen før valgdagen og valgdagen. Dette vil etter arbeidsgruppens vurdering gjøre kommunen i stand til å ta imot flere stemmer. Ved kun én stemmemottaker, anbefaler arbeidsgruppen at velger ikke skal legge stemmeseddelen i urnen. Arbeidsgruppen anbefaler at stemmen mottas etter samme regler som for stemmer som mottas i tidligstemmeperioden, jf. valgforskriften § 24a. Arbeidsgruppen peker på at en adgang til å ta imot stemmer ikke nødvendigvis vil spare tid for kommunen, men tidsbruken flyttes fra mottak av stemmer til opptellingen. I tillegg peker arbeidsgruppen på at det kan være mer krevende å rekruttere stemmemottakere til å ta imot stemmer fra isolerte velgere.

Departementet ser at økt omfang av ambulerende stemming vil være krevende for kommunene å håndtere. Dette gjelder særlig dersom det oppstår lokale smitteutbrudd der flere velgere settes i isolasjon rett før valgdagen. Den enkelte kommune må planlegge beredskap knyttet til dette arbeidet. Departementet legger til grunn at ved et omfattende lokalt smitteutbrudd, vil kommunen være kjent med dette noe tid i forkant av svar på testene, og vil ha mulighet til å planlegge etter dette. Det vil likevel kunne oppstå en situasjon med mange isolerte velgere på samme tid. For at kommunene skal få tatt imot stemmer fra alle velgere som ønsker å stemme, foreslår departementet en adgang for valgstyret til å beslutte at disse stemmene kan tas imot med én stemmemottaker til stede den siste helgen før valgdagen og valgdagen. Vilåret for å benytte denne adgangen er at det anses som nødvendig for at velgerne skal få stemme. Årsaken til at det anses nødvendig at stemmene tas imot med en stemmemottaker må være knyttet til et lokalt smitteutbrudd, og ikke til ressursmessige utfordringer på grunn av andre forhold.

Departementet mener at denne endringen også må gjelde for valg til Sametinget, og at de nødvendige endringer i forskrift for valg til Sametinget bør gjøres for å sikre dette.

4.6 Gi valgstyret adgang til å opprette ekstra valglokaler i en stemmekrets ved et lokalt utbrudd

4.6.1 Gjeldende rett

Det skal være kun ett valglokale i hver stemmekrets ved stemming på valgtinget. Det er kommunestyret, eller valgstyret etter delegering, som avgjør hvor mange stemmekretser kommunen skal deles inn i, jf. valgloven § 9-3 første ledd. Sentral matrikkelmyndighet (Statens kartverk) skal orienteres om endringer i stemmekretsinnndelingen innen 31. mars i valgåret. Valgstyret bestemmer hvor og når stemmingen skal foregå, jf. andre ledd.

I kommuner med 30 eller flere personer i Sametingets valgmanntall kan velgerne stemme til sametingsvalget i de samme lokalene og til samme tid som til stortingsvalget, jf. forskrift om valg til Sametinget § 47 første ledd. I kommuner med færre enn 30 personer i valgmanntallet, er det bare adgang til å forhåndsstemme, jf. andre ledd.

4.6.2 Vurderinger og forslag fra departementet

Arbeidsgruppen om smittevern og valg peker i sin rapport på at det ved et lokalt smitteutbrudd kan være behov for å opprette flere valglokaler i en stemmekrets for å spre velgerne mer. Arbeidsgruppen viser til at det for eksempel kan være mulig å sette opp telt på store friområder. Ved å gjøre det mulig å opprette ekstra valglokaler vil kommunene få større fleksibilitet til å håndtere eventuelle lokale smitteutbrudd.

Departementet viser til at på valgdagen stemmer de fleste velgerne i den stemmekretsen de er manntallsført. Det skal etter valgloven kun være et valglokale i hver stemmekrets. Ved hvert valg oppstår det kø ved flere valglokaler. Dette er noe som generelt er uheldig, da det kan føre til at noen velgere ikke får stemt fordi de ikke orker eller ønsker å stå i kø. Kø vil gjøre det vanskelig for velgerne å holde avstand til andre velgere. I en situasjon med lokale utbrudd av covid-19 vil det derfor være ekstra viktig å unngå kø i og utenfor valglokalene. Å dele kommunen inn i mindre stemmekretser er et tiltak som kan bidra til mindre køer. Vedtak om å dele kommunen inn i stemmekretser må imidlertid treffes senest 31. mars i valgåret. Dette av hensyn til manntallsføringen. Det vil derfor ikke være mulig å endre stemmekretsinnndelingen etter 31. mars som følge av lokale utbrudd av covid-19.

Departementet er enig med arbeidsgruppen i at det kan være behov for flere valglokaler i den samme stemmekretsen ved lokale smitteutbrudd. Departementet foreslår derfor at kommunene skal kunne opprette ett eller flere ekstra valglokaler i en stemmekrets ved lokale utbrudd av covid-19. Dette vil kunne bidra til å spre velgerne bedre og dermed redusere køene i og utenfor valglokalet. Departementet foreslår at et vedtak om å opprette et ekstra valglokale i stemmekretsen må treffes av valgstyret selv.

Kravet i valgloven § 9-3 andre ledd andre punktum om at stemmingen skal foregå i et egnet og tilgjengelig lokale, gjelder også for ekstra valglokaler som opprettes i stemmekretsen. Dersom det foreligger særlige grunner, kan andre lokaler benyttes, jf. fjerde punktum. I en situasjon med lokale utbrudd av covid-19 legger departementet til

grunn at det kan benyttes lokaler som ikke er egnede og tilgjengelige dersom det er nødvendig for å kunne gjennomføre nødvendige smitteverntiltak. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet. Departementet viser til at dette ikke er en generell adgang til å fravike kravene om egnethet og tilgjengelighet. Kommunene må benytte lokaler som oppfyller disse kravene dersom det er mulig å finne slike lokaler.

Å opprette ekstra valglokaler ved lokale utbrudd av covid-19, vil også være hensiktsmessig i kommuner der velgerne er avhengig av kollektivtransport for å komme til valglokalet. I en situasjon der det er gitt råd om å unngå kollektivtransport, vil å opprette et ekstra valglokale kunne redusere behovet for å bruke kollektivtransport for å komme til valglokalet.

Departementet mener det er nødvendig å fastsette særskilte rutiner for hvordan stemmingen skal skje i et ekstra valglokale i stemmekretsen. Dersom kommunen har tatt i bruk elektronisk avkryssing i manntallet på valgdagen, skal velgere som stemmer i et ekstra valglokale, legge stemmeseddelen direkte i urnen, med mindre stemmemottakeren i det ekstra valglokalet ikke kan sette kryss ved velgerens navn i det elektroniske manntallet. Dersom stemmemottakeren ikke kan sette kryss ved velgerens navn i det elektroniske manntallet, eller dersom kommunen benytter et papirmanntall, skal velgeren ikke legge stemmeseddelen ned i urnen der stemmingen foregår i et ekstra valglokale i stemmekretsen. Stemmen må da avgis i stemmesedelkonvolutt, som legges i en omslagskonvolutt, som deretter legges i urnen.

Departementet mener det er behov for å tydeliggjøre hvordan opptelling av stemmesedler avgitt i et ekstra valglokale kan skje. Det er valgstyret som bestemmer hvordan opptellingen skal skje, jf. valgloven § 10-4 første ledd. Den foreløpige opptellingen av stemmesedlene kan enten skje ute på det enkelte stemmested, samlet for flere stemmesteder ute på ett stemmested eller hos valgstyret. Skjer opptellingen hos valgstyret kan den enten skje per stemmekrets eller samlet for kommunen. Opptelling av stemmesedlene per stemmekrets kan kun foretas dersom manntallet i stemmekretsen inneholder minst 100 navn. Dette regelverket er tilpasset en situasjon hvor det kun er ett stemmested/valglokale per stemmekrets, og er dermed ikke ment å regulere en situasjon hvor det opprettes ett eller flere ekstra valglokaler i stemmekretsen.

Departementet foreslår at det ikke skal kunne foretas særskilt opptelling av stemmesedler som er avgitt i et ekstra valglokale. Hovedbegrunnelsen for dette forslaget er at det vil kunne bli svært få personer som stemmer ved slike valglokaler. Prinsippet om hemmelig valg vil derfor kunne bli utfordret dersom stemmesedlene kan telles opp særskilt for ekstra valglokaler. Stemmesedler som er lagt direkte i urnen i et ekstra valglokale, skal telles opp på den måten valgstyret har bestemt at stemmesedlene i stemmekretsen skal telles opp. Forslaget innebærer at stemmesedlene enten må telles opp hos stemmestyret i det ordinære valglokalet i stemmekretsen sammen med de øvrige stemmesedlene avgitt i kretsen, eller telles opp kretsvis eller samlet hos valgstyret. Stemmesedler som er avgitt i konvolutt i et ekstra valglokale, skal følge de vanlige reglene for opptelling av slike stemmer, jf. valgloven § 10-6 andre ledd andre og tredje punktum.

Stemming til sametingsvalget skjer i de samme lokalene som til stortingsvalget. Det vil derfor også være mulig å stemme i disse ved sametingsvalget.

4.7 Tidspunkt for når opptelling av forhåndsstemmene kan starte

4.7.1 Gjeldende rett

4.7.1.1 Stortingsvalg

Det følger av valgloven § 10-4 første ledd at det er valgstyret som har ansvaret for opptellingen av stemmesedlene og bestemmer hvem som teller opp stemmene, og på hvilken måte opptellingen foregår. Valgloven § 10-4 inneholder likevel noen regler for opptellingen og stiller blant annet krav om at stemmesedlene skal telles i to omganger, én foreløpig og én endelig opptelling, jf. valgloven §§ 10-5 og 10-6. I den foreløpige opptellingen skal stemmesedlene telles manuelt, jf. valgforskriften § 37 a.

Opptellingen av forhåndsstemmer skal starte senest fire timer før stemmingen er avsluttet ved samtlige valglokaler i kommunen. Dette skal kun gjøres dersom opptellingen kan skje uten å stride mot prinsippet om hemmelig valg. Om dette ikke er mulig, skal opptellingen starte så snart samtlige forhåndsstemmegivninger er godkjent. Bestemmelsen er tolket slik at det ikke er adgang til å starte opptellingen før valgdagen, men er ikke til hinder for at kommunene gjør forberedelser til opptellingen. For eksempel kan stemmesedlene sorteres og stemmeseddelkonvoluttene åpnes.

Den foreløpige opptellingen av stemmesedler avgitt på valgtinget skal starte så fort som mulig etter at stemmingen på valgtinget er avsluttet.

4.7.1.2 Sametingsvalg

Forskrift om valg til Sametinget § 62 har regler om ansvar for opptellingen ved sametingsvalg. I kommuner med 30 eller flere personer innført i Sametingets valgmannfall, er samevalgstyret i kommunen ansvarlig for den foreløpige opptelling av både forhåndsstemmer og valgtingsstemmer. I kommuner med færre enn 30 manntallsførte, er opptellingsvalgstyret i valgkretsen ansvarlig for den foreløpige opptellingen. Opptellingsvalgstyret er også ansvarlig for den endelige opptellingen. Forskriften § 64 stiller krav om at stemmesedlene skal telles i to omganger, én foreløpig og én endelig opptelling.

Den foreløpige opptellingen av forhåndsstemmer skal starte senest fire timer før stemmegivningen er avsluttet ved samtlige stemmesteder i valgkretsen, jf. forskrift om valg til Sametinget § 65 første ledd. Dette skal kun skje dersom opptellingen kan gjøres uten å stride mot prinsippet om hemmelig valg. Hvis det ikke er mulig, skal opptellingen starte så snart samtlige forhåndsstemmegivninger er mottatt på opptellingsstedet. Bestemmelsen må tolkes på samme måte som den tilsvarende regelen i valgloven, slik at det ikke er adgang til å starte opptellingen før valgdagen.

4.7.2 Vurderinger og forslag fra departementet

Departementet viser til at valglovutvalget foreslår at opptellingen av forhåndsstemmer bør kunne starte på søndagen før valgdagen. Bakgrunnen for forslaget er at slik det er praktisert i dag, vil særlig større kommuner klargjøre for opptellingen på søndagen. Det innebærer blant annet å åpne stemmeseddelkonvolutter og sortere stemmesedler.

Tiltak for å begrense smittespredningen av koronaviruset kan føre til at opptellingen tar lengre tid enn normalt, blant annet som følge av at valgmedarbeiderne må holde større avstand til hverandre eller at opptellingen for eksempel kan måtte organiseres i mindre grupper. Koronaviruspandemien kan også føre til en økning i antall forhåndsstemmer, spesielt stemmer avgitt i konvolutt.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at opptellingen av forhåndsstemmer kan starte på søndagen før valgdagen. Det er viktig at krav til hemmelighold overholdes, og opptellingen må organiseres på en slik måte at færrest mulig kjenner til opptellingsresultatene.

Vilkåret om at opptellingen kun kan starte dersom det kan skje uten å stride mot prinsippet om hemmelig valg, skal fortsatt gjelde.

Departementet foreslår at det gjøres en tilsvarende midlertidig endring i forskrift om valg til Sametinget.

4.8 Smittevern faglig forsvarlig valggjennomføring

4.8.1 Gjeldende rett

Smittevernloven § 4-1 andre ledd gir på nærmere vilkår nasjonale myndigheter hjemmel for å fastsette tiltak for å forebygge en allmennfarlig smittsom sykdom eller for å motvirke at den blir overført. Smitteverntiltak er fastsatt i forskrift om smitteverntiltak ved koronautbruddet (covid-19-forskriften). Forskriftens formål er å fastsette smittevern faglige tiltak for å hindre eller begrense spredning av SARS CoV-2 i befolkningen og blant helsepersonell, og for å sikre opprettholdelse av tilstrekkelig kapasitet i helse- og omsorgstjenesten slik at tjenesten kan håndtere smittesituasjonen og samtidig ivareta ordinære helse- og omsorgstjenester, jf. § 1 første ledd. Forskriften skal videre sikre at smitteverntiltakene som iverksettes av kommuner og statlige helsemyndigheter er samordnet, jf. smittevernloven § 1-1. Forskriften ble fastsatt 27. mars 2020 og er endret en rekke ganger etter det.

Forskriften har blant annet regler om arrangementer, herunder hvor mange personer som kan være til stede på et arrangement, krav til smittevern forsvarlig gjennomføring av arrangementer og krav til avstand på arrangementer mv. Det er i covid-10-forskriften § 13 fastsatt en nærmere definisjon av begrepet *arrangement*. Kommunenes gjennomføring av valg faller ikke inn under definisjonen av arrangement i forskriften.

Valgloven har i dag ingen regler som gjør det mulig å pålegge kommunene å sørge for smitteverntiltak ved gjennomføringen av stortingsvalget. Forskrift om valg til Sametinget har heller ingen slik bestemmelse.

4.8.2 Vurderinger og forslag fra departementet

Departementet understreker at gjennomføringen av valget må være smittevern­faglig forsvarlig, og at helsemyndighetenes grunnleggende smittevern­råd også bør gjelde for valggjennomføringen.

Det er igangsatt et arbeid med en smittevern­veileder for valggjennomføringen. Dette vil være et viktig bidrag til å sikre at kommuner og fylkeskommuner kan forberede og sikre at gjennomføringen av valget er smittevern­faglig forsvarlig. Departementet vil sørge for at kommuner og fylkeskommuner får opplæring i og veiledning om smittevern­veilederen i god tid før valget.

Det vil imidlertid ikke være alle smittevern­råd som er egnet for valggjennomføring. Departementet peker også på at valg ikke er å anse som et «arrangement» i covid-19-forskriftens betydning. Departementet ser derfor behov for å kunne forskriftsfeste enkelte smitteverntiltak for gjennomføringen av stortingsvalget i 2021. Kravene vil rette seg mot kommunenes plikter til å tilrettelegge valggjennomføringen slik at velgerne kan stemme på en smittevern­faglig forsvarlig måte. Smitteverntiltakene det vil være aktuelt for departementet å pålegge kommunene å sørge for, er tiltak for å sikre at valget kan gjennomføres med tilstrekkelig avstand mellom personer som oppholder seg i valglokalet, tilsvarende den bestemmelsen som gjelder krav til avstand på arrangementer i covid-19-forskriften § 13c. Det vil også være aktuelt å pålegge kommunene å sørge for at det benyttes tilstrekkelig beskyttelsesutstyr som munnbind ved mottak av stemmer fra velgere i isolasjon. Avhengig av smittesituasjonen når valget nærmer seg, vil dette være viktig for å kunne forsikre velgerne om at det er trygt å stemme.

Det er foreløpig uklart hvordan smittesituasjonen vil være på tidspunktet for gjennomføringen av valget. Som nevnt ovenfor konkluderer FHI med at det de neste seks månedene vil være en vedvarende fare for at epidemien kommer ut av kontroll lokalt, regionalt eller nasjonalt. Departementet ser dermed behov for en slik hjemmel, istedenfor å fastsette reglene nå.

For å kunne vurdere hvilke tiltak som er nødvendige og mulig i forbindelse med gjennomføring av valg, mener departementet at det er nødvendig med en hjemmel i valgloven. Dette vil gjøre det enklere å sikre departementets overordnede ansvar for valggjennomføringen. Departementet foreslår at en slik hjemmel midlertidig tas inn i valgloven før valget i 2021. Utforming av en eventuell forskrift vil skje i samråd med helsemyndighetene.

Ettersom valg til Sametinget foregår i de samme lokalene og på de samme stedene som det foregår valg til Stortinget, vil smitteverntiltakene også omfatte sametingsvalget.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Gjennomføringen av valget under covid-19-pandemien vil være krevende, og vil kunne medføre økte kostnader for kommunene. Kommuner og fylkeskommuner må være forberedt på at det kan komme lokale smitteutbrudd under valget. Dette vil ha administrative konsekvenser i form av økt ressursbruk knyttet til planlegging og beredskap. Smittetrykket vil ha stor betydning for hvor mye ekstra ressurser som vil kreves, og det vil kunne være store variasjoner mellom kommunene.

Av endringene som foreslås i dette høringsnotatet, vil utvidelse av perioden det er mulig for velgere i isolasjon å stemme hjemme, kunne innebære merarbeid for kommunene. De øvrige forslagene medfører i seg selv ingen vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser for kommunene.

Arbeidsgruppen som er nedsatt sammen med KS for å kartlegge de økonomiske konsekvensene av covid-19-situasjonen for kommunesektoren, vil utarbeide anslag for de økonomiske konsekvensene for kommunene av valggjennomføring under en pandemien, og spørsmål om kompensasjon vil bli vurdert i forlengelsen av dette.

6 Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget

Til valgloven

Til § 8-1 a

Bestemmelsen bestemmer at valgstyret kan vedta å fravike kravet om to stemmemottakere i valgloven § 8-1 når det mottas stemmer på helse- og omsorgsinstitusjoner og når det mottas ambulerende stemmer, etter § 8-3 b eller § 8-3 c tredje ledd. Valgstyret kan kun fatte vedtak om å fravike kravet når det på grunn av et lokalt utbrudd av covid-19 er nødvendig for å sikre at velgerne får stemme. For eksempel dersom et lokalt utbrudd av covid-19 innebærer at kommunen må ta imot et stort antall stemmer fra velgere i isolasjon og karantene og flere av valgmedarbeiderne er forhindret fra å møte på jobb pga. covid-19. Valgstyrets myndighet kan ikke delegeres.

Se ellers de alminnelige motivene i punkt 4.5.2.

Til § 8-3 a

Bestemmelsen innebærer en kodifisering av departementets tolkning av at et valglokale kan bestå av flere rom. Rommene må i så fall henge sammen.

Se ellers de alminnelige motivene i punkt 4.1.2.

Til § 8-3 b

Bestemmelsen regulerer ambulerende mottak av forhåndsstemmer ved stortingsvalget i 2021.

Første punktum fastsetter som i dag at velgere som på grunn av sykdom eller uførhet ikke kan avgi forhåndsstemme i et valglokale, kan søke valgstyret om å stemme der de oppholder seg. Bestemmelsen gir i tillegg velgere som har isolasjonsplikt etter covid-19-forskriften, tilsvarende mulighet til å stemme der de oppholder seg. Det stilles ingen krav til søknaden utover at velgerne må opplyse om at de på grunn av sykdom, uførhet eller isolasjonsplikt, ikke har mulighet til å forhåndsstemme på et ordinært stemmested. Velgerne har en rett til å stemme. Søknadene kan ikke avslås. I *andre punktum* fastsettes søknadsfristen til kl. 10 på fredagen før valgdagen. Søknadsfristen vil være lik for alle velgere som søker om ambulerende forhåndsstemmegivning ved stortingsvalget i 2021. Se ellers de alminnelige motivene i kapittel 4.3.2.

Til § 8-3 c

Første ledd fastsetter at velgere som er i innreisekarantene eller smittekarantene etter covid-19-forskriften bare kan forhåndsstemme der valgstyret bestemmer. Valgstyret kan delegere denne myndigheten til administrasjonen i kommunen.

Det følger av *andre ledd* at stemmegivningen skal foregå på egnet sted. I vurderingen av hva som er *egnet sted*, skal det legges særskilt vekt på å sikre at stemmegivningen kan skje på en smittevern­faglig forsvarlig måte. Valgstyret kan bestemme at stemmegivningen skal foregå for eksempel utenfor et ordinært valglokale adskilt fra øvrige velgere på en skjermet og egnet plass, eller i et valglokale satt opp særskilt for velgere i karantene (for eksempel slik at det er mulig å ta imot stemmer fra velgere som sitter i bil, noe som vil kunne gjøre det enklere å holde avstand til andre velgere). Bestemmelsen innebærer at velgere i karantene ikke kan forhåndsstemme på de ordinære forhåndsstemmestedene.

Etter *tredje ledd* kan velgere som ikke kan forhåndsstemme på de stedene valgstyret har bestemt at det skal tas imot forhåndsstemmer, søke kommunen om å få forhåndsstemme der de oppholder seg. Dette vil særlig være aktuelt for velgere som må reise kollektivt for å kunne stemme et sted der valgstyret har bestemt at velgere i karantene må stemme, jf. første ledd.

Se ellers de alminnelige motivene i punkt 4.4.2.

Til § 8-7

Bestemmelsen gir departementet forskriftshjemmel til å pålegge kommunene å sørge for en smittevern­faglig forsvarlig gjennomføring av stortingsvalget i 2021 og pålegge kommunene å sørge for å iverksette bestemte tiltak i tråd med helsemyndighetenes anbefalinger. Smitteverntiltak departementet kan pålegge kommunene å sørge for er blant annet å sikre nødvendig krav til avstand mellom personer ved stemmegivningen og hygienetiltak. Hygienetiltak vil omfatte blant annet å legge til rette for god håndhygiene der stemmegivningen foregår og rengjøring av lokalene som benyttes. Det vil også omfatte å sørge for at det benyttes beskyttelsesutstyr som munnbind ved mottak av stemmer fra isolerte velgere. Pliktsubjektet etter bestemmelsen er kommunene.

Se ellers de alminnelige motivene i punkt 4.8.2.

Til § 9-3 a

Første ledd fastsetter at valgstyret selv kan opprette ett eller flere ekstra valglokaler i én eller flere stemmekretser i kommunen. Myndigheten til å opprette ekstra valglokaler kan ikke delegeres til andre. Det kan bare opprettes ekstra valglokaler dersom det er et lokalt utbrudd av covid-19 i kommunen. Det er opp til valgstyret selv å avgjøre om det foreligger et lokalt utbrudd av covid-19 i kommunen. Ekstra valglokaler kan også opprettes særskilt for velgere som er i karantene, jf. § 9-3 c.

Det er i *andre ledd* fastsatt rutiner for hvordan stemmingen skal foregå i ekstra valglokaler som er opprettet etter første ledd. Dersom kommunen har innført elektronisk avkryssing i manntallet på valgdagen, jf. valgloven § 9-5 a, kan stemmemottakeren sette kryss ved velgeren navn i manntallet, og velgeren kan legge stemmeseddelen i urnen. Ved kommunikasjonsbrudd mot manntallet skal stemmesedlene behandles som beredskapsstemmer, jf. valgloven § 9-5 a fjerde ledd. Dersom kommunen benytter papirmanntall, skal stemmen avgis i en stemmeseddelkonvolutt som legges i en omslagskonvolutt.

Se ellers de alminnelige motivene i punkt 4.6.2.

Til § 9-3 b

Bestemmelsen åpner for at valglokalet for stemmekretsen kan plasseres utenfor det geografiske området for stemmekretsen. Valgloven § 9-3 andre ledd om at stemmegivningen skal foregå i egnet og tilgjengelig lokale, gjelder også når valgstyret ønsker å legge stemmegivningen til et valglokale utenfor stemmekretsen. Det må således være enkelt for velgerne i stemmekretsen å komme seg til valglokalet.

Se ellers de alminnelige motivene i punkt 4.1.2.

Til § 9-3 c

Første og andre ledd: Se merknadene til § 8-3 c første og andre ledd.

Tredje ledd: Se merknadene til § 9-3 a andre ledd.

Fjerde ledd: Se merknadene til § 9-6 a.

Se ellers de alminnelige motivene i punkt 4.4.2.

Til § 9-6 a

Første ledd første punktum gir velgere som på grunn av isolasjonsplikt ikke kan avgi stemme i et valglokale på valgtinget, en rett til å stemme der de oppholder seg. *Andre punktum* fastsetter fristen for å søke. Søknaden må være kommet inn til kommunen innen kl. 10 på valgdagen. Det stilles ingen krav til søknaden utover at den må angi at velgeren på grunn av isolasjonsplikt ikke kan stemme i et valglokale på valgtinget.

Andre ledd første punktum fastsetter når stemmene etter første ledd kan mottas. Stemmene kan tas imot lørdagen og søndagen før valgdagen, og på valgdagen. *Andre*

punktum bestemmer at det skal benyttes stemmeseddelkonvolutt og omslagskonvolutt når disse stemmene mottas.

Tredje ledd første punktum fastslår et krav om at det skal være minst to stemmemottakere til stede når stemmer mottas etter første ledd. *Andre punktum* fastslår et unntak fra dette kravet. Valgstyret gis myndighet til å fravike kravet om minst to stemmemottakere når det på grunn av et lokalt utbrudd av covid-19 anses som nødvendig for at velgere skal få stemme. Valgstyrets myndighet kan ikke delegeres. Se merknaden til § 8-1 a.

Se ellers de alminnelige motivene i kapittel 4.3.2.

Til § 9-11

Se merknadene til § 8-7.

Se ellers de alminnelige motivene i kapittel 4.8.2.

Til § 10-4 a

Første ledd fastsetter at det ikke kan foretas en særskilt opptelling av stemmesedler som er avgitt i ekstra valglokaler, jf. § 9-3 a og § 9-3 c første ledd. Bestemmelsen regulerer kun opptelling av stemmesedler som er lagt direkte i en urne. Stemmesedlene må enten telles opp hos stemmestyret i det ordinære valglokalet i stemmekretsen sammen med de øvrige stemmesedlene avgitt i kretsen, eller telles opp kretsvis eller samlet hos valgstyret.

Etter *andre ledd* skal stemmesedler som er avgitt i stemmeseddelkonvolutt, ikke telles opp på samme måte som stemmesedler som er lagt direkte i urnen. Bestemmelsen gjelder for stemmesedler som er lagt i konvolutt i et ekstra valglokale på valgtinget, og stemmer som er mottatt lørdag og søndag fra valgdagen, og på valgdagen, fra velgere som er i karantene eller isolasjon.

Se ellers de alminnelige motivene i punkt 4.3.2, 4.4.2 og 4.6.2.

Til 10-5 a

Bestemmelsen fastsetter at den foreløpige opptellingen av forhåndsstemmer ved stortingsvalget i 2021 kan starte på søndagen før den offisielle valgdagen. Opptellingen kan kun starte på søndagen dersom det kan gjøres uten å stride mot prinsippet om hemmelig valg.

Se ellers de alminnelige motivene i punkt 4.7.2.

Til kommuneloven

Til § 7-2 a

Bestemmelsen fastsetter at også personer som er folkeregistrert som bosatt utenfor kommunen, kan velges som medlem av et stemmestyre i kommunen.

Se ellers de alminnelige motivene i punkt 4.2.2.

7 Forslag til midlertidige endringer i valgloven og kommuneloven

I

I lov 28. juni 2002 nr. 57 om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (valgloven) gjøres følgende endringer:

Ny § 8-1 a skal lyde:

§ 8-1 a *Adgang til å fravike kravet om to stemmemottakere*

Valgstyret kan selv fravike kravet om to stemmemottakere i valgloven § 8-1 femte ledd ved mottak av stemmer etter valgloven § 8-3 andre ledd bokstav a, § 8-3 b og § 8-3 c tredje ledd dersom det på grunn av et lokalt utbrudd av covid-19 er nødvendig for å sikre at velgerne får anledning til å stemme.

Ny § 8-3 a skal lyde:

§ 8-3 a *Valglokaler som består av flere rom ved stortingsvalget i 2021*

Hvis valglokalet består av flere rom, må rommene henge sammen.

Ny § 8-3 b skal lyde:

§ 8-3 b *Ambulerende stemmegivning ved sykdom, uførhet og isolasjonsplikt ved stortingsvalget i 2021*

(1) Velgere som oppholder seg innenriks, unntatt på Svalbard og Jan Mayen, og som på grunn av sykdom, uførhet eller isolasjonsplikt, ikke kan avgi stemme etter § 8-3 annet ledd, kan etter søknad til valgstyret avgi forhåndsstemme der de oppholder seg. Søknaden må være kommet inn til kommunen innen kl. 10 på fredagen før valgdagen. Fristen skal kunngjøres.

(2) Ved stortingsvalget i 2021 gjelder ikke § 8-3 sjettede ledd.

Ny § 8-3 c skal lyde:

§ 8-3 c *Forhåndsstemmegivning for velgere som er i covid-19-karantene ved stortingsvalget i 2021*

(1) Velgere som oppholder seg innenriks, unntatt på Svalbard og Jan Mayen, og som er i covid-19-karantene, må forhåndsstemme der valgstyret bestemmer.

(2) Stemmegivningen skal skje på egnet sted.

(3) Velgere som er i covid-19-karantene, og som ikke kan avgi stemme etter første ledd, kan etter søknad til valgstyret avgi forhåndsstemme der de oppholder seg. Søknaden må være kommet inn til kommunen innen kl. 10 på fredagen før valgdagen. Fristen skal kunngjøres.

Ny § 8-7 skal lyde:

§ 8-7 *Pålegg om kontaktreducerende tiltak og hygienetiltak ved stortingsvalget i 2021*

Departementet kan gi forskrift om at kommunene må sørge for en smittevern faglig forsvarlig gjennomføring av stortingsvalget i 2021, herunder kontaktreducerende tiltak og hygienetiltak.

Ny § 9-3 a skal lyde:

§ 9-3 a *Adgang til å opprette ekstra valglokaler ved stortingsvalget i 2021*

(1) Valgstyret kan selv opprette ekstra valglokaler i en stemmekrets ved lokale utbrudd av covid-19.

(2) Hvis stemmemottakeren ikke kan sette kryss ved velgerens navn i manntallet, skal stemmemottakeren stemple stemmeseddelen før velgeren selv legger den i en stemmesedelkonvolutt og limer konvolutten igjen. Stemmemottakeren legger stemmesedelkonvolutten i en omslagskonvolutt, limer omslagskonvolutten igjen og påfører den velgerens navn, bostedsadresse og fødselsdato. Velgeren legger omslagskonvolutten i en urne.

Ny § 9-3 b skal lyde:

§ 9-3 b *Adgang til å benytte valglokaler utenfor stemmekretsen ved stortingsvalget i 2021*

Valglokalet trenger ikke å ligge i stemmekretsen.

Ny § 9-3 c skal lyde:

§ 9-3 c *Stemmegivning for velgere som er i covid-19-karantene ved stortingsvalget i 2021*

(1) Velgere som er i covid-19-karantene, må på valgtinget stemme der valgstyret bestemmer.

(2) Stemmegivningen skal skje på egnet sted.

(3) Hvis stemmemottakeren ikke kan sette kryss ved velgerens navn i manntallet, skal stemmemottakeren stemple stemmeseddelen før velgeren selv legger den i en stemmesedelkonvolutt og limer konvolutten igjen. Stemmemottakeren legger stemmesedelkonvolutten i en omslagskonvolutt, limer omslagskonvolutten igjen og

påfører den velgerens navn, bostedsadresse og fødselsdato. Velgeren legger omslagskonvolutt i en urne.

(4) Velgere som er i covid-19-karantene, og som ikke kan avgi stemme etter første ledd, kan etter søknad til valgstyret avgi stemme der de oppholder seg. § 9-6 a gjelder da tilsvarende.

Ny § 9-6 a skal lyde:

§ 9-6 a Stemmegivning for velgere som er i isolasjon ved stortingsvalget i 2021

(1) Velgere som oppholder seg innenriks er manntallsført i kommunen og som på grunn av isolasjonsplikt ikke kan avgi stemme etter § 9-3 annet ledd, kan etter søknad til valgstyret avgi stemme der de oppholder seg. Søknaden må være kommet inn til kommunen innen kl. 10 på valgdagen. Søknadsfristen skal kunngjøres.

(2) Stemmene kan mottas lørdagen og søndagen før valgdagen, og på valgdagen. Velgeren skal ikke legge stemmeseddelen i urnen. Etter at stemmeseddelen er stemplet, legger velgeren denne selv i en stemmeseddelkonvolutt og limer denne igjen. Stemmemottaker legger stemmeseddelkonvolutt i en omslagskonvolutt, limer omslagskonvolutt igjen og påfører den velgerens navn, bostedsadresse og fødselsdato. Velgeren legger omslagskonvolutt i en urne.

(3) Det skal være minst to stemmemottakere til stede ved mottak av stemmer etter første ledd. Valgstyret kan selv fravike kravet om minst to stemmemottakere, dersom det på grunn av et lokalt utbrudd av covid-19 er nødvendig for å sikre at velgerne får anledning til å stemme.

Ny § 9-11 skal lyde:

§ 9-11 Pålegg om kontaktreduserende tiltak og hygienetiltak ved stortingsvalget i 2021

Departementet kan gi forskrift om at kommunene må sørge for smittevern faglig forsvarlig gjennomføring av stortingsvalget i 2021, herunder kontaktreduserende tiltak og hygienetiltak.

Ny § 10-4 a skal lyde:

§ 10-4 a Opptelling av stemmesedler avgitt i ekstra valglokaler på valgtinget, og etter §§ 9-3 c fjerde ledd og 9-6 a første ledd ved stortingsvalget i 2021

(1) Det kan ikke foretas særskilt opptelling av stemmesedler avgitt i ekstra valglokaler.

(2) § 10-6 andre ledd andre og tredje punktum gjelder tilsvarende for stemmesedler som er lagt i stemmeseddelkonvolutt.

Ny § 10-5 a skal lyde:

§ 10-5 a Når den foreløpige opptellingen kan starte ved stortingsvalget i 2021

Foreløpig opptelling av stemmesedler avgitt på forhånd kan tidligst starte søndagen før valgdagen, dersom dette kan skje uten å stride mot prinsippet om hemmelig valg.

II

I lov 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) skal ny § 7-2 a lyde:

§ 7-2 a *Valgbarhet ved valg til stemmestyre etter valgloven § 4-2*

§ 7-2 tredje ledd bokstav b gjelder ikke ved valg til stemmestyre etter valgloven § 4-2.

III

1. Loven trer i kraft straks.
2. Loven oppheves 31. desember 2021.

Rapport fra arbeidsgruppen som skal
vurdere mulige smitteverntiltak og
beredskap knyttet til gjennomføringen av
stortings- og sametingsvalget i 2021

Innholdsfortegnelse

1.	Innledning.....	3
1.1	Bakgrunn.....	3
1.2	Målene med arbeidet.....	3
1.3	Organisering av arbeidet	3
2	Oppsummering av arbeidsgruppens vurderinger	5
2.1	Valget skal være fritt og hemmelig også under lokale smitteutbrudd	5
2.2	Slik kan valget gjennomføres under lokale smitteutbrudd	5
2.3	En trygg valggjennomføring i 2021 vil kreve ekstra forberedelser	6
3	Smittevern i valggjennomføringen	8
4	Arbeidsgruppens anbefalinger for stortings- og sametingsvalget i 2021	9
4.1	Alle stemmeberettigede skal ha mulighet til å stemme	9
4.1.1	Friske velgere skal stemme som normalt, men holde avstand.....	9
4.1.2	Velgere i karantene skal stemme i et tilpasset lokale.....	10
4.1.3	Velgere i isolasjon skal stemme hjemme.....	12
4.1.4	Velgere i risikogrupper	13
4.1.5	Stemming på helse- og omsorgsinstitusjoner	13
4.1.6	Stemmegivning utenriks	14
4.2	Kommunenes og fylkeskommunene ansvar og oppgaver.....	14
4.2.1	Kommunenes og fylkeskommunenes ansvar	14
4.2.2	Organisering av valgarbeidet internt i kommunen og fylkeskommunen.	15
4.2.3	Valgstyret og fylkesvalgstyret.....	16
4.2.4	Kommunens og fylkeskommunens informasjonsansvar	16
4.2.5	Organisering av optelling, overlevering av materiell og kontrolltelling	16
4.3	Midlertidige endringer i valgloven	17
4.3.1	Utvidelse av perioden for å stemme hjemme.....	18
4.3.2	Alternativ prosedyre ved stemmegiving hjemme	18
4.3.3	Åpne for at kommunene kan opprette ekstra valglokaler i en stemmekrets ved et lokalt utbrudd.....	20
4.3.4	Justere valgbarhetsreglene for stemmestyremedlemmer	20
5	Veiledning til kommunene	21
5.1	Smittevernveileder.....	21
5.2	Veiledning og opplæring av kommuner og fylkeskommuner	21

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) satte før sommeren ned en administrativ arbeidsgruppe for å utrede smitteverntiltak knyttet til gjennomføringen av stortings- og sametingsvalget i 2021. Arbeidsgruppen ledes av KMD og har bestått av representanter fra Utenriksdepartementet, Folkehelseinstituttet (FHI), Valgdirektoratet, Oslo kommune og Viken fylkeskommune.

Gjennomføring av valg mens landet er rammet av en pandemi vil være krevende. Det er på nåværende tidspunkt ikke mulig å si noe sikkert om hvordan smittesituasjonen vil være høsten 2021, men ifølge helsemyndighetene må vi være forberedt på at det fortsatt vil være risiko for lokale smitteutbrudd ut 2021. Det er derfor nødvendig at kommuner, fylkeskommuner og sentrale valgmyndigheter er forberedt på å kunne håndtere ulike scenarier.

Arbeidsgruppen fikk i mandat å utarbeide forslag til smitteverntiltak, se på alternative løsninger for den praktiske gjennomføringen og gi råd om hvilken beredskap som er nødvendig.

1.2 Målene med arbeidet

Arbeidsgruppen har vurdert tiltak som kan gjøre det mulig å ivareta velgernes rett til å stemme. Gruppen har også vurdert hvordan kommunene og fylkeskommunene kan organisere sitt arbeid på en hensiktsmessig måte.

Formålet med arbeidet og de tiltakene som foreslås i denne rapporten er:

- å hindre smitte under valget
- å sikre at alle velgere har mulighet til å stemme.

Tydlig informasjon til velgerne vil være sentralt for å sikre at alle vet hvordan de kan stemme, og at det er trygt å stemme. Opplæring av kommunene vil også være svært viktig for å sikre en god valggjennomføring. Valget bør så langt som mulig gjennomføres som normalt. Ved å bruke etablerte og kjente rutiner er det lettere for kommunene å gjennomføre valget, og det gjør valget mer gjenkjennelig for velgerne.

1.3 Organisering av arbeidet

Arbeidsgruppen har hatt fem felles arbeidsmøter. I tillegg har det vært gjennomført flere møter mellom enkeltmedlemmene på utvalgte temaer. Arbeidsgruppen har vært i dialog med International IDEA, en mellomstatlig organisasjon som jobber med spørsmål knyttet til demokrati og valg. En av deres eksperter holdt en presentasjon

for arbeidsgruppen om hvordan andre land har håndtert valggjennomføring under pandemien.

Arbeidsgruppen har fått flere innspill fra kommuner og fylkeskommuner gjennom arbeidet. Valgdirektoratet har hentet inn innspill fra valgansvarlige i kommunene om hva de anser som de største utfordringene knyttet til å gjennomføre valg under en pandemi. Det har også blitt avholdt to dialogmøter med et utvalg kommuner, der arbeidsgruppens anbefalinger ble presentert og diskutert. Arbeidsgruppen har på enkelte punkter justert sine anbefalinger i etterkant av disse dialogmøtene.

2 Oppsummering av arbeidsgruppens vurderinger

2.1 Valget skal være fritt og hemmelig også under lokale smitteutbrudd

Det er i dag ikke mulig å si noe sikkert om hvordan smittesituasjonen vil være høsten 2021. FHI konkluderer i en rapport¹ fra 30. november 2020 at det de neste seks månedene vil være vedvarende fare for at epidemien kommer ut av kontroll lokalt, regionalt eller nasjonalt. I lys av dette mener arbeidsgruppen at det er avgjørende at kommuner og fylkeskommuner er forberedt på kunne gjennomføre valget neste år, også dersom det oppstår lokale smitteutbrudd.

Arbeidsgruppens vurdering er at stortings- og sametingsvalget kan gjennomføres på en trygg måte selv under en pandemi, men at det krever ekstra planlegging og tilrettelegging fra kommunene og fylkeskommunene. Arbeidsgruppen anbefaler at det gjøres enkelte midlertidige endringer i valgloven for å sikre at alle velgere har mulighet til å få stemt, og for å gi kommunene mer handlingsfrihet til å tilrettelegge for stemming, også under et eventuelt lokalt smitteutbrudd.

Grunnloven slår fast at valget skal være fritt og hemmelig, og sikrer også alle stemmeberettigede en rett til å stemme. Det er viktig at de sentrale prinsippene for valg overholdes. Tillit til valggjennomføringen hviler på disse prinsippene, og det er nettopp i krevende tider ekstra viktig at valget gjennomføres på en god måte.

Når myndighetene vedtar smitteverntiltak som begrenser velgernes mulighet til å stemme på ordinær måte, har myndighetene også en plikt til å tilrettelegge for at de kan stemme på annen måte. Personer i isolasjon har eksempelvis ikke lov til å gå ut av sitt hjem for å stemme, uavhengig av hvilken fysisk form de er i. Myndighetene må derfor iverksette tiltak som veier opp for begrensningen i disse personenes handlefrihet. Arbeidsgruppa mener også at departementet bør avklare forholdet mellom retten til å stemme og smittevernloven.

2.2 Slik kan valget gjennomføres under lokale smitteutbrudd

I Norge er det mulig å stemme fra 1. juli til valgdagen. Denne lange stemmeperioden er en stor fordel i håndteringen av valg under en pandemi. Det gjør det mulig for velgerne å spre seg utover i tid, og kan bidra til å redusere kø og ansamling av velgere på valgdagen. Hvis flere velgere stemmer tidlig, vil konsekvensene av store smitteutbrudd rett før valget kunne bli mindre. Arbeidsgruppen mener at det må gis god informasjon til velgerne om hvordan de kan stemme før valgdagen. Kommunene bør også gi ut informasjon om når det normalt er kø i valglokalene, slik at velgerne enkelt kan planlegge når de skal stemme for å unngå kø. Det er viktig at velgerne

¹ <https://www.fhi.no/contentassets/c9e459cd7cc24991810a0d28d7803bd0/covid-19-epidemien---kunnskap-situasjon-prognose-risiko-og-respons-i-norge-etter-uke-48-publisert-30.11.2020.pdf>

bruker denne muligheten til å stemme tidlig, slik at kommunens ressurser kan brukes på best mulig måte.

I tillegg er det i Norge etablerte rutiner for å ta imot stemmer på sykehus, institusjoner og hjemme hos velgere. Dette vil være viktige ordninger ved valget i 2021.

Arbeidsgruppen anbefaler at det gjøres enkelte tilpasninger i regelverket for å sikre at flest mulig velgere får stemt. Det foreslås blant annet en utvidelse av perioden det er mulig å stemme hjemmefra, for å sikre stemmeretten for velgere i isolasjon.

Arbeidsgruppen viser til at det er kommunisert fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet at det ikke er aktuelt å innføre elektronisk stemming ved valget i 2021. Arbeidsgruppen støtter denne vurderingen, og mener det hverken er mulig eller hensiktsmessig å åpne for elektronisk stemming på grunn av pandemien. Det er ikke gunstig å teste ut nye løsninger under en krise. Dette støttes av erfaringene International IDEA har hentet inn om gjennomføring av valg under pandemien.

Arbeidsgruppen har vurdert om ordningen med brevstemmer² bør utvides til å også omfatte velgere innenriks. Ved brevstemmegiving kan ikke valgmyndighetene sikre at velgerne stemmer alene og fritt, og arbeidsgruppen vil derfor ikke anbefale innføring av brevstemmer i Norge. I tillegg er det en rekke sikkerhetsutfordringer som taler imot å benytte brevstemmer. Arbeidsgruppen mener det er mulig å tilrettelegge for at alle velgere har mulighet til å stemme på andre måter, og at vi derfor heller bør basere gjennomføringen av valget på eksisterende løsninger.

2.3 En trygg valggjennomføring i 2021 vil kreve ekstra forberedelser

Arbeidsgruppen vil understreke at forberedelsene til valget i 2021 vil bli mer krevende enn normalt, og at kommunene og fylkeskommunene må starte arbeidet med beredskapsplaner så snart som mulig. Dette er også kommunisert ut fra departementet, i et brev fra statsråd Astrup til alle valgstyrene i landet.

Sentrale anbefalinger fra arbeidsgruppen er at køer og store ansamlinger av velgere bør unngås. Kommunene må derfor planlegge for økt kapasitet til å ta imot stemmer. Arbeidsgruppen mener det må være opp til kommunene å vurdere hvordan dette best kan gjøres. Ulike kommuner har ulike utfordringer og muligheter, og det vil ikke være hensiktsmessig å gi nasjonale føringer på *hvordan* kommunene sikrer at de har tilstrekkelig kapasitet.

² Med «brevstemme» menes at en velger avgir stemme på egenhånd, uten oppsyn av en valgmedarbeider. Dette gjøres normalt ved hjelp av materiell bestilt fra valgmyndighetene, som fylles ut og legges i en konvolutt og sendes inn til valgmyndighetene. I Norge er det kun mulig å brevstemme for velgere i utlandet, og kun dersom velgeren ikke har mulighet til å oppsøke en stemmemottaker. «Brevstemme» må ikke forveksles med andre former for forhåndsstemming i konvolutt, der velgeren møter en valgmedarbeider som kontrollerer velgerens identitet og sikrer at velger kan avlegge stemmen i enerom.

At det er mulig å holde avstand når man stemmer er en annen sentral anbefaling. Dette krever at lokalene er store nok, at de har god logistikk og at det gis god informasjon og veiledning til velgerne om hvordan de skal bevege seg i valglokalet. Det må også være tilbud om hånddesinfeksjon ved inngang til valglokalet. Køen må organiseres slik at alle kan holde avstand, og den bør fortrinnsvis være utendørs.

Uavhengig av hvilket smittetrykk det vil være høsten 2021, vil det medføre økte kostnader for kommunene knyttet til beredskapsavtaler, leie av større lokaler, innkjøp av materiell, og ressursbruk knyttet til planlegging og gjennomføring av valget. Dersom det inntreffer et lokalt smitteutbrudd under valget, vil det være svært vanskelig å håndtere dersom det ikke er planlagt beredskap for dette i forkant. Selv med beredskapsplaner vil det være vanskelig og ressurskrevende for kommunene å gjennomføre valget under et lokalt smitteutbrudd. Arbeidsgruppen mener KMD må vurdere hvordan nødvendige ekstrakostnader knyttet til beredskap og smittevern ved valget i 2021, kan kompenseres.

Rekruttering av valgmedarbeidere vil bli en viktig jobb, og det vil være behov for flere valgmedarbeidere enn tidligere. Det er viktig at valggjennomføringen organiseres på en trygg og forsvarlig måte, også internt i kommunene. Å gjennomføre valg er langt på vei en dugnadsjobb hvor folk stiller opp og gjør en viktig innsats for demokratiet. Det skal være trygt å jobbe som valgmedarbeider også i 2021.

Arbeidsgruppen mener det er nødvendig med en egen smittevernveileder for valggjennomføring. Arbeidet med en smittevernveileder er startet, og arbeidsgruppen har gitt flere innspill til hvordan den bør innrettes og hva som må omtales. For å gjøre det mulig for kommuner og fylkeskommuner å forberede seg, mener arbeidsgruppen at det bør lages veiledninger med praktiske råd, som tar hensyn til både smittevernradene og regelverket for valggjennomføring.



3 Smittevern i valggjennomføringen

Å stemme er en handling som skal gjøres i enerom. De fleste velgere kan stemme i et valglokale, mens andre velgere må stemme på sykehus eller andre institusjoner. Det er også noen velgere som ikke kan komme seg til et valglokale, og derfor får stemme hjemme hos seg selv. Felles for alle disse måtene å stemme på er at velgeren skal være alene når selve valget tas. Før og etter dette vil velgeren møte valgmedarbeidere som gir velgeren veiledning, sjekker legitimasjon og tar imot stemmen. Denne prosessen tar kort tid, og det er få kontaktpunkter med andre personer. Dette betyr at det er mulig å gjennomføre et valg på en forsvarlig måte også under en pandemi.

Det aller viktigste smitteverntiltaket er at syke personer holder seg hjemme. Under pandemien vil det være noen som blir syke med covid-19 og dermed må være i isolasjon. Dessuten vil det være en del som er friske, men har vært eksponert for smitte og derfor er satt i karantene. I valgsammenheng må det derfor tilrettelegges for at velgere i isolasjon eller karantene får stemt på en betryggende måte. Avstand og hostehygiene er avgjørende for å begrense dråpesmitte, mens håndhygiene, og spesielt å unngå å ta seg i ansiktet med urene hender, er viktig for å hindre kontaktsmitte.

Økt fysisk avstand mellom mennesker reduserer muligheten for smitte, også før symptomer på sykdom oppstår. I noen tilfeller vil det ikke være mulig å holde avstand. Dette gjelder eksempelvis for velgere som har behov for assistanse. Når avstand ikke kan holdes, bør man følge gjeldende råd for bruk av munnbind.

Stemmesedler vurderes som lite smitteførende. Dette innebærer at stemmesedlene som vanlig kan ligge tilgjengelig i valgavlukkene. Hvis alle bruker hånddesinfeksjon før og etter de er inne i avlukket, vil dette være tilstrekkelig. Det vurderes ikke som nødvendig å dele ut stemmesedler til hver enkelt velger, og det vil heller ikke være nødvendig med renhold etter hver velger.

Mottak av stemmer hos velgere som er bekreftet syke med covid-19 er forsvarlig, så lenge man følger anbefalinger om avstand, tidsbruk og annet som spesifisert nærmere i smittevernveilederen. Valgmedarbeidere bør så langt som mulig holde minst 2 meters avstand til personer med mistenkt eller bekreftet covid-19. Valgmedarbeidere må få opplæring i korrekt bruk av beskyttelsesutstyr og gjennomføring av ambulerende stemmegivning.

Alle velgere som er ukjente for stemmemottaker, skal legitimere seg. Munnbind kan vanskeliggjøre identifisering av velgeren. Velgere med munnbind må sørge for at stemmemottaker kan identifisere dem, for eksempel ved å ta av munnbindet i kort tid.

4 Arbeidsgruppens anbefalinger for stortings- og sametingsvalget i 2021

4.1 Alle stemmeberettigede skal ha mulighet til å stemme

Gjennomføring av valg under en pandemi krever at det iverksettes smitteforebyggende tiltak, og tiltak som sikrer at alle som ønsker det får avgitt stemme. For å sikre at alle som ønsker det får brukt stemmeretten sin, må det tilrettelegges for at også velgere i karantene og isolasjon får mulighet til å stemme. Også velgere som er i risikogrupper for covid-19 kan ha behov for særlige tilpasninger.

Anbefalingene til arbeidsgruppen om hvordan ulike grupper velgere bør stemme, er basert på de faglige vurderingene til FHI i utkast til smittevernveileder.

4.1.1 Friske velgere skal stemme som normalt, men holde avstand

Friske velgere skal gå i valglokalet og stemme som normalt. Kommunene må organisere valglokalene slik at det er mulig å holde nødvendig avstand til andre gjennom hele stemmingen. For å få til dette må kommunen velge egnede valglokaler, og organisere stemmingen i tråd med smittevernradene.

Av hensyn til smittevern er det en fordel at lokalene er store og at de har god ventilasjon. Logistikken er også viktig, og dersom det er mulig å ha en egen inngang og utgang, vil det være en fordel. Alle skal desinfisere eller vaske hendene sine før de går inn i valglokalet.³ Det må gjøres vurderinger for hvert enkelt valglokale av hvor mange velgere som kan være inne i lokalet samtidig.

FHIs vurdering er at når alle som går inn i valgavlukket har rene hender, er det i liten grad smittefare knyttet til berøring av stemmesedler. Stemmesedlene kan derfor ligge inne i avlukket som normalt. Berøringspunkter bør rengjøres jevnlig. Nærmere vurderinger om dette vil omtales i smittevernveilederen.

Noen velgere har behov for assistanse i valglokale. Hvis det ikke er mulig å gi assistanse mens avstandsradene overholdes, må gjeldende regler om munnbind følges.

Å hindre køer og oppsamling av mennesker vil være viktig, og det anbefales at alle kommuner tenker gjennom hvordan de kan øke kapasiteten sin, og når i prosessen det er mest køer og pågang. Dette betyr at både antall valglokaler og åpningstidene bør vurderes. Køer bør organiseres utendørs om det er mulig, og kommunen må organisere køen på en slik måte at det er mulig å holde avstand også der.

³ Dette er hovedregelen, men arbeidsgruppen understreker at en velger ikke kan nektes å stemme på grunnlag av at vedkommende ikke vil desinfisere eller vaske hendene sine. Kommunene må få god veiledning om hvordan slike situasjoner kan håndteres.

Det kan oppstå situasjoner der folk frarådes å bruke offentlig kommunikasjon. Kommuner bør vurdere om en slik fraråding vil gjøre at valglokalene de bruker, vil være mindre tilgjengelige for velgerne. Valglokaler med lange åpningstider og gode muligheter til parkering vil kunne bidra til god kapasitet og tilgjengelighet.

Det vil også være viktig å legge til rette for at velgerne sprer seg utover den perioden det er mulig å stemme på. Normalt er det i de fleste kommuner mest pågang og kø den siste fredagen i forhåndsstemmeperioden og på selve valgdagen. Informasjon om hvilke tidspunkter det normalt er lite pågang i valglokalene, vil være viktig for at velgerne kan planlegge når de stemmer til et tidspunkt uten kø.

Kommunene må få veiledning om hvordan valglokalene bør organiseres, både med tanke på logistikk, merking, hvordan assistanse kan gis, og hvordan køen kan organiseres. Kommunene bør gis stor fleksibilitet i hvilke lokaler som kan brukes som valglokaler og hvordan de kan organiseres. Arbeidsgruppen mener det bør klargjøres hvilken mulighet kommunene har til å bruke et valglokale som består av flere rom. Det er også adgang til å ha utendørs valglokaler, så lenge velgeren har mulighet til å stemme i et avlukke eller annen skjerming.

4.1.2 Velgere i karantene⁴ skal stemme i et tilpasset lokale

Velgere i karantene bør i utgangspunktet vente med å stemme til de er ute av karantene. Når det er kort tid igjen til valgdagen er ikke dette mulig, og de siste ukene før valget må kommunene derfor gi velgere i karantene en mulighet til å stemme på annen måte.

Velgere i karantene er pålagt begrensninger i sin bevegelsesfrihet med hjemmel i smittevernloven. Velgere i karantene kan imidlertid gå ut av huset sitt, så lenge de holder avstand til andre og ikke bruker offentlig kommunikasjon. Arbeidsgruppen mener derfor at denne gruppen i utgangspunktet ikke har behov for å stemme hjemme. Arbeidsgruppen mener at kommunen isteden bør organisere mottak av stemmer fra velgere i karantene på en annen måte, eksempelvis ved at det tilbys alternative valglokaler til velgere i karantene. Det vesentlige er at velgere i karantene ikke stemmer der øvrige velgere stemmer, og at det er mulig å overholde krav om avstand.

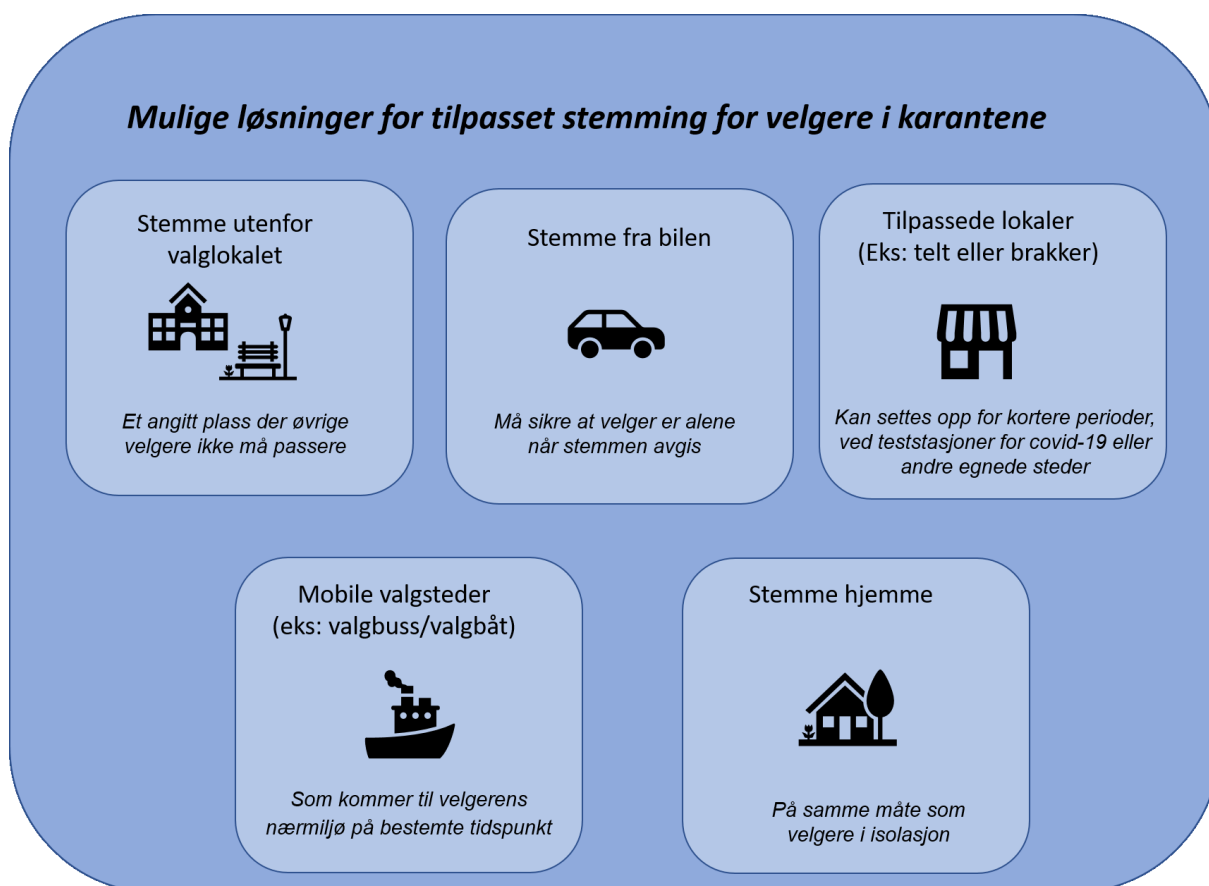
Kommunene bør selv kunne avgjøre hvordan velgere i karantene skal kunne stemme, innenfor de rammene som er angitt over. Hvilket alternativ som er mest hensiktsmessig vil kunne avhenge av hvor mange velgere som er i karantene, og hvilken kapasitet de tilpassede lokalene må ha. Hvor mange velgere som er i karantene kan endres fort, og kommunene bør derfor planlegge hvordan de kan

⁴ Personer med nyoppståtte luftveissymptomer skal også stemme på samme måte som velgere i karantene. Hvilke personer som bør følge samme råd som personer i karantene vil følge av generelle råd som gis av FHI.

håndtere å ta imot stemmer fra velgere i karantene, enten det gjelder et lite eller et stort antall velgere. Det vil kunne være velgere i karantene som ikke har mulighet til å komme seg til et tilpasset valglokale uten å bruke offentlig kommunikasjon. I disse tilfellene må kommunen isteden ta imot stemmen hjemme hos velgeren.

De tilpassede stemmesteder for velgere i karantene, trenger ikke å være et likt tilbud som ved ordinære valglokaler. Det kan eksempelvis være begrensninger i åpningstidene. Det må alltid være mulig å sikre at de generelle prinsippene for valg overholdes. Velgeren skal være alene når han eller hun stemmer, og stemmene skal behandles på en betryggende måte.

Kommunene har gode muligheter til å informere velgere i karantene om hvordan de kan stemme, og hvem de kan ta kontakt med for nærmere informasjon. Samarbeid med teststasjoner og helsevesenet for å formidle denne informasjonen vil være viktig.



Kommunene må få veiledning med råd om hvordan tilpasset stemming for velgere i karantene kan gjennomføres. Utveksling av gode eksempler og samarbeid på tvers av kommunene vil være nyttig.

4.1.3 Velgere i isolasjon skal stemme hjemme

Velgere som er i isolasjon skal i utgangspunktet vente med å stemme til de er friske. Når det er kort tid igjen til valgdagen er ikke dette mulig, og kommunene må de siste ukene før valget tilby denne gruppen velgere en alternativ måte å stemme på.

Velgere i isolasjon skal ikke gå ut i henhold til covid-19-forskriften § 7. For at disse velgerne skal få stemt, må kommunen ta imot stemmer ambulerende - det vil si hjemme hos velgerne.

Arbeidsgruppen anbefaler at normale prosedyrer for ambulerende stemming følges, jf. valgloven § 8-3 sjette ledd. Arbeidsgruppen mener at fristen for når velgeren kan søke om å få stemme hjemme bør være på formiddagen, fredag den siste dagen av forhåndsstemmeperioden, slik at flest mulig har mulighet til å stemme. Selv om siste frist for å søke om å stemme settes så sent, bør kommunene oppfordre til at søknader sendes inn så tidlig som mulig, og bør ta unna så mange ambulerende stemmer som mulig før den siste dagen. Hvis ikke kan kommunen komme i en situasjon der de ikke har kapasitet til å ta imot alle stemmene.

Arbeidsgruppen mener også at perioden det er mulig å stemme hjemme bør utvides, slik at det kan åpnes for å ta imot stemmer fra velgere i isolasjon frem til og med valgdagen. Bakgrunnen er målet om å sikre at færrest mulig blir avskåret fra å stemme fordi de er pålagt begrensninger i sin bevegelsesfrihet. Arbeidsgruppen ser at det av praktiske grunner kun vil være mulig å ta imot stemmer fra velgere som bor og stemmer i den kommunen de er manntallsført, etter at forhåndsstemmeperioden er over.

Arbeidsgruppen legger til grunn FHIs faglige vurdering av smitterisiko ved å ta imot stemmer hjemme hos velgere i isolasjon. Dette vil også omtales i smittevernveilederen. FHIs vurdering er at det er liten risiko knyttet til å ta imot stemmer hjemme hos velgere som har covid-19, så lenge korrekte smittevernstiltak følges, som angitt i smittevernveilederen.

Arbeidsgruppen mener det er viktig at det utarbeides detaljerte rutiner basert på smittevernveilederen, som beskriver hvordan man trygt kan ta imot stemmer hjemme hos velgere i isolasjon. Både velgere og valgmedarbeidere bør få tilpasset informasjon om hvordan stemming hjemme skal foregå.

På samme måte som for velgere i karantene vil kommunene ha gode muligheter til å nå velgere i isolasjon med informasjon om hvordan de kan stemme. Dette gjør at informasjonen kan målrettes til denne gruppen.

4.1.4 Velgere i risikogrupper

Det er viktig at velgere i risikogrupper får informasjon som gjør at de er trygge på hvordan de kan stemme. FHIs vurdering er at når smittevernveilederen følges, vil risikoen for smitte i valglokalene trolig være svært lav. Det vil da normalt være forsvarlig også for velgere i risikogruppen å komme til valglokalet for å stemme. Det er viktig med informasjon til velgerne, slik at personer i risikogruppen ikke unnlater å stemme pga. frykt for smitte.

Kommunene bør også gi ut informasjon om når det normalt er lite pågang, slik at velgere i risikogruppen kan planlegge når de stemmer for å møte så få personer som mulig. Under tidligere smitteutbrudd har flere butikker tilbudt egne åpningstider til personer i risikogruppene. Arbeidsgruppen anbefaler at kommunene også kan vurdere dette ved valget. Egne midlertidige forhåndsstemmehemottak på seniorsentre og lignende steder, kan også vurderes.

Velgere i risikogrupper bør også kunne få søke om å få stemme hjemme.

I veiledningen til kommunene må det omtales hvordan man best kan tilrettelegge for velgere i risikogruppen, og hvordan kommunene bør informere om de mulighetene som finnes for å stemme.

4.1.5 Stemming på helse- og omsorgsinstitusjoner

Det er fastsatt regler i valgloven som sikrer at velgere på helse- og omsorgsinstitusjoner får stemt. Det er også vanlig å legge til rette for forhåndsstemming i fengsler. Arbeidsgruppen mener at det også må være mulig å stemme ved helse- og omsorgsinstitusjoner, og i fengsler, selv om det skulle oppstå et lokalt smitteutbrudd.

Under smitteutbrudd vil det være sterke hensyn som taler for å beskytte beboere på helse- og omsorgsinstitusjoner mot smitte. Kommunen bør ha dialog med helse- og omsorgsinstitusjoner i forkant av valget for å planlegge hvordan stemming kan gjennomføres mens et smitteutbrudd pågår. Ved smitteutbrudd på institusjoner, kan det være ønskelig å begrense antall personer som besøker disse. Et alternativ kan da være å oppnevne stemmemottakere blant de ansatte på helse- og omsorgsinstitusjoner som er berørt av et lokalt smitteutbrudd.

Når det gjelder mottak av stemmer fra velgere som ligger i isolasjon på sykehus, vil sykehusets smittevernregler være gjeldende. Dialog med sykehuset i forkant av valget om hvordan det kan legges til rette for stemming under slike forhold, anbefales. Det vil ved et hvert valg oppstå tilfeller der smittevernhensyn tilsier at det ikke er mulig å ta imot stemmer fra pasienter som må oppholdes seg i total isolasjon. Det vil også være pasienter som er for syke til å kunne stemme.

4.1.6 Stemmegiving utenriks

Velgere som oppholder seg i utlandet, kan forhåndsstemme fra 1. juli til nest siste fredag før valgdagen, som i 2021 er fredag 3. september. Grunnen til at stemmingen stanser tidligere i utlandet er for å sikre at stemmene kommer fram innen fristen for godkjenning av forhåndsstemmer, som er tirsdagen etter valgdagen klokken 17.00.

Man kan stemme ved utenriksstasjoner i utlandet, eller til stemmemottakere som oppnevnes av departementet. Loven inneholder også en unntaksbestemmelse om at velgere som oppholder seg i utlandet og ikke har mulighet til å oppsøke en stemmemottaker, kan stemme ved brevpost uten at en stemmemottaker er til stede når velgeren stemmer.

Arbeidsgruppen mener at de samme smittevernrådene som gjelder for stemming i Norge, så langt som mulig bør gjelde i utlandet. Samtidig vil det kunne være andre nasjonale eller lokale tiltak som også vil gjelde ved stemming utenriks.

Det er ikke adgang for å søke om ambulerende stemmegiving i utlandet, og arbeidsgruppen mener det heller ikke bør åpnes for det i 2021. Unntaksmuligheten til å kunne stemme via brev, vil imidlertid sikre at isolerte velgere som ikke har rukket å stemme på annen måte, har en mulighet til å stemme.

Arbeidsgruppen mener at det vil være ekstra viktig å informere velgere i utlandet om at de bør stemme tidlig ved valget i 2021. Smittesituasjonen i enkelte land kan raskt endres, noe som blant annet kan føre til betydelige forsinkelser i postgangen. For å være sikker på å få stemt, og at stemmen kommer frem til Norge i tide, bør velgerne stemme så tidlig som mulig.

Arbeidsgruppen mener at det må lages tilpasset veiledning for utenriksstasjoner og stemmemottakere i utlandet.

4.2 Kommunenes og fylkeskommunene ansvar og oppgaver

4.2.1 Kommunenes og fylkeskommunenes ansvar

Kommunene og fylkeskommunene har ansvar for sentrale oppgaver i valggjennomføringen, blant annet mottak og opptelling av stemmer. Det er viktig at kommunen og fylkeskommunen organiserer arbeidet sitt internt slik at de er i stand til å gjennomføre valget. Kommunene har også ansvaret for mottak av stemmer til Sametinget og for opptelling av stemmer til sametingsvalget.

Fylkeskommunen har en generell veiledningsplikt overfor kommunene. Dette gjelder også i valggjennomføring. Det er derfor nødvendig at fylkeskommunene kjenner innholdet i smittevernveilederen, og kan henvise kommunene til denne ved spørsmål.

Fylkeskommunen skal, i henhold til valgloven, få oversendt alle klager som leveres i forbindelse med valggjennomføringen. Det er viktig at fylkeskommunen har en løpende dialog med kommunene om klager som kommer inn.

Før valget i 2021 må kommunene og fylkeskommunene lage beredskapsplaner for ulike scenarier. Det bør utarbeides egne risiko- og sårbarhetsanalyser for håndtering av lokale smitteutbrudd under valget. Skriftlighet i valggjennomføringen, blant annet gode skriftlige rutiner for alle arbeidsoppgaver som skal gjennomføres, er kanskje viktigere under dette valget enn noen gang.

4.2.2 Organisering av valgarbeidet internt i kommunen og fylkeskommunen.

Gode planer for bemanning vil være en viktig del av forberedelsene til valget i 2021. I tillegg til å rekruttere tilstrekkelig bemanning, må mulig reservepersonale identifiseres. Det må også lages en plan for hvordan opplæring skal gis. Hvis smittesituasjonen tilsier det, bør opplæring som hovedregel gis digitalt. Både pensjonister og studenter brukes ofte i valggjennomføring. Studenter har vist seg å være utsatt for smitte i stor grad, mens pensjonister vil kunne være i risikogruppe. Dette må det tas hensyn til i rekrutteringen, og i hvilke oppgaver disse gruppene settes til å gjøre.

Både kommunene og fylkeskommunene må identifisere medarbeidere som er sentrale i valggjennomføringen, og vurdere hvordan disse kan skjermes for smitte i viktige perioder. Her er det også viktig å huske på alle som har oppgaver knyttet til opptelling, kontroll og godkjenning av valgresultatet, behandling av klager og forsendelse av materiell o.l. Det må lages kontinuitetsplaner som sikrer at valget kan gjennomføres selv om sentrale medarbeidere blir syke eller settes i karantene.

I tillegg til å sikre avstand mellom velgerne, må arbeidet også organiseres på en slik måte at valgmedarbeidere kan holde nødvendig avstand seg imellom. Det er viktig at kontaktreducerende tiltak opprettholdes i alle situasjoner og i alle ledd i møter mellom personer. Erfaringsmessig er det lett å glemme disse tiltakene i mer uformelle situasjoner, som i pauser, transport til og fra, sosiale sammenkomster utenfor arbeidsstedet o.l.

Bevissthet rundt hvilke personer som vil klassifiseres som «nærkontakt» og havne i karantene hvis en valgmedarbeider blir smittet, vil være helt avgjørende under et lokalt smitteutbrudd. Personer kan passere hverandre og være kortvarig i samme område uten større smitterisiko. Nær ansikt-til-ansikt-kontakt bør imidlertid unngås. Råd for hvordan dette kan gjøres, bør beskrives i veiledning til kommuner og fylkeskommuner.

Smittevernveilederen vil beskrive når valgmedarbeidere ikke kan møte på jobb (for eksempel når de er i karantene eller har nyoppståtte luftveissymptomer). Det bør

også vurderes om det bør settes restriksjoner på hvilke oppgaver en valgmedarbeider kan utføre, dersom husstandsmedlemmer av vedkommende er i karantene. Vurderinger her vil avhenge av smittenivået. Kommunen må også ha rutiner for hva som skjer dersom en valgmedarbeider blir syk på jobb.

4.2.3 Valgstyret og fylkesvalgstyret

Valgstyret og fylkesvalgstyret har flere sentrale oppgaver i valget. Mange beslutninger delegeres fra kommunestyret til valgstyret, og fra fylkestinget til fylkesvalgstyret. Ved lokale utbrudd vil det være viktig at valgstyrene og fylkesvalgstyrene har rutiner og hjemler til å gjennomføre fjernmøter/digitale møter. Valgstyrets og fylkesvalgstyrets møter skal være åpne.

Å tilby strømming av valgstyremøtene, enten de er fjernmøter eller fysiske møter, kan bidra til mer åpenhet fordi det blir lettere for innbyggerne å få med seg møtene. Det må vurderes hvordan det kan legges til rette for valgobservasjon og åpenhet også i en pandemi. Departementet bør lage egne retningslinjer for hva valgobservatører kan gjøre og hvor de kan oppholde seg, i lys av gjeldende smittevernregler.

4.2.4 Kommunens og fylkeskommunens informasjonsansvar

Kommuner og fylkeskommuner har et selvstendig ansvar for å gi velgerne informasjon om hvordan de kan stemme. Ved valget i 2021 vil det være ekstra viktig at kommunene informerer tydelig om hvor og når velgerne kan stemme. Informasjon om når det normalt er liten pågang og kø i valglokalene bør også formidles. Fylkeskommunene bør videre også legge ut informasjon om valggjennomføring under pandemi på sine nettsider, og henvise velgere til relevante nettsteder.

Konkret informasjon om hvor og hvordan velgere i karantene og velgere i isolasjon kan stemme, må formidles til den enkelte velger fra kommunene, da det vil være behov for lokale tilpasninger. Førstelinjen for spørsmål om valget bør være kommunen, og det må være lett for velgerne å vite hvordan de får kontakt med kommunen. Arbeidsgruppen mener at det sentralt bør utarbeides informasjonspakker som kommunene kan tilpasse og bruke overfor sine velgere.

4.2.5 Organisering av opptelling, overlevering av materiell og kontrolltelling

Kommunene og fylkeskommunene må ta hensyn til smittevern i organiseringen av opptellingen, ved overlevering av materiell og i kontrolltellingen.

De viktigste tiltakene er å sikre avstand mellom medarbeidere og å ivareta god hygiene. Hvis avstand ikke kan overholdes, må munnbind brukes i henhold til gjeldende regler. Alle som går inn i rom der opptelling foregår, bør vaske eller desinfisere hendene sine. FHIs vurdering er at det ikke er smittefarlig å håndtere

stemmesedler under opptellingen. Det anses derfor ikke som nødvendig å bruke hansker ved opptelling av stemmer. For store fylkeskommuner og kommuner er det også nødvendig med en plan for gjennomføring av pauser, slik at smittesituasjoner ikke oppstår der, og at krav til avstand under pauseavvikling opprettholdes.

Valgmedarbeidere som teller stemmer må organiseres på en måte som gjør at de ikke utsetter hverandre for smitte, det bør holdes nødvendig avstand. For å redusere sårbarheten bør arbeidet organiseres i kohorter, slik at hver valgmedarbeider har færrest mulig nærkontakter. Det bør gjøres vurderinger av hvor mange som kan være inne i et lokale om gangen.

Fylkeskommunene skal få overlevert alt valgmateriell fra de kommunene som inngår i fylket. Det er viktig at fylkeskommunene lager en leveringsplan, slik at ikke mange kommuner møter opp for å overlevere valgmateriell samtidig. I kommuner med mange stemmekretser vil det samme gjelde.

Fylkeskommunene må videre sikre at avstandskrav opprettholdes, både mellom egne valgmedarbeidere, og også mellom valgmedarbeidere og kommunene ved overlevering. Fylkeskommunen må også ha håndsprit tilgjengelig, og munnbind dersom dette er påkrevd. Kommunene leverer en følgeseddel sammen med valgmateriellet. Denne bør inneholde informasjon om hvem som har stått for pakking, og hvem som har stått for fysisk overlevering av valgmateriellet.

Det bør gis nærmere råd om organisering av opptelling, overlevering av materiell og kontroll av opptellingen i veiledere til kommuner og fylkeskommuner. Veiledning knyttet til maskinell opptelling og hvordan smittevernet kan ivaretas her, må også omtales.

4.3 Midlertidige endringer i valgloven

Arbeidsgruppen mener det er behov for noen midlertidige endringer i valgloven for valget i 2021. Hensikten er å sikre at alle velgere får stemt og å gi kommunene mer handlingsfrihet til å tilrettelegge for stemming også under et eventuelt lokalt smitteutbrudd. Arbeidsgruppen mener tilsvarende endringer som det som foreslås i valgloven, bør gjelde valg til Sametinget.

I tillegg til de konkrete forslagene arbeidsgruppen har, anbefaler vi også at departementet må avklare hvilke muligheter kommunene har til å bruke mer enn ett rom i en bygning som valglokale, eksempelvis bruke flere klasserom eller flere gymsaler for å spre velgere.

Arbeidsgruppen ser også at smitteverntiltakene vil kunne føre til at opptellingen tar mer tid enn normalt, fordi valgmedarbeiderne må holde mer avstand til hverandre og mulig også organiseres i mindre team. Dette kan bli forsterket av at det også kan

ventes en økning i antall forhåndsstemmer. Arbeidsgruppen ber om at departementet vurderer om det kan gjøres endringer i kravene til når opptellingen kan starte. Arbeidsgruppen peker også på at det er risiko for at valgoppgjøret og fylkesvalgstyrenes kontroll vil ta lenger tid enn vanlig i 2021.

4.3.1 Utvidelse av perioden for å stemme hjemme

Arbeidsgruppen mener at perioden for når kommunen kan ta imot stemmer hjemme hos velgere i isolasjon bør utvides, slik at også velgere som blir satt i isolasjon i helgen før valgdagen kan få stemt. Av hensyn til forsendelse av stemmer, vil dette måtte begrenses til velgere som stemmer i egen kommune. Kommunene vil da kunne ta imot stemmer hjemme lørdag, søndag og mandag (valgdagen). Informasjon om denne muligheten kan målrettes til velgere som settes i isolasjon i denne perioden. Det vil være svært krevende for kommunene å skulle ta imot stemmer hjemme hos velgere i denne perioden. Ordningen bør derfor ikke omfatte flere enn nødvendig, og kun rette seg mot velgere som nylig er satt i isolasjon.

Siste ordinære frist for å søke om å få stemme hjemme bør være fredag formiddag. For velgere som bor i en annen kommune enn sin egen, vil dette også være siste frist. Arbeidsgruppen mener at kommunene med fordel kan starte tidligere med å ta imot hjemmestemmer enn vanlig, slik at de den siste uken kan bruke ressursene på velgere i isolasjon.

Siste frist for å søke om å få stemme hjemme for velgere i egen kommune bør være mandag formiddag. Dersom kommunen får inn mange søknader om å stemme hjemme på valgdagen, kan det hende at det ikke er praktisk mulig å rekke å hente inn alle stemmene. Det er derfor viktig at alle som havner i isolasjon rett før valget tar kontakt med kommunen så raskt som mulig. Arbeidsgruppen ser at forslaget vil kunne gjøre det utfordrende for kommuner dersom et stort antall velgere blir isolert like før valgdagen, og ber departementet utrede disse konsekvensene videre.

4.3.2 Alternativ prosedyre ved stemmegiving hjemme

Arbeidsgruppen har diskutert to mulige endringer knyttet til prosedyren som brukes ved hjemmestemming. Målet har vært å gjøre det enklere for kommunen å ta imot stemmer hjemme hos velgere i isolasjon. Tilbakemeldingene arbeidsgruppen har fått fra et utvalg kommuner har vært delt i om endringene er hensiktsmessige.

Bør kommunen kunne fravike kravet om to stemmemottakere når stemmer tas imot hjemme hos velgere i isolasjon?

Arbeidsgruppen har vurdert om det bør åpnes for at kommunen kan velge å ta imot stemmer hjemme med bare én stemmemottaker. Dette kan være et aktuelt tiltak hvis det er et stort antall velgere i isolasjon rett før valget, og vil gjøre kommunen i stand til å ta imot stemmer fra flere velgere. Dersom det kun er én stemmemottaker, må

stemmen legges i konvolutt og prøves mot manntallet senere. Dette er den samme prosedyren som brukes under tidligstemmegivingen, der det heller ikke er krav om at det skal være to stemmemottakere.

Flere kommuner har pekt på at det å være to stemmemottakere også er en trygghet for valgmedarbeiderne. Arbeidsgruppen understreker at dette er tenkt som en mulighet som kan brukes dersom kommunen har problemer med å rekke å ta imot alle stemmene fra velgere i isolasjon. Det vil således kun være aktuelt ved et eventuelt smitteutbrudd, og selv da vil kommunen kunne velge å bruke to stemmemottakere.

Arbeidsgruppen har ikke konkludert på om dette er en endring som bør gjøres i valgloven, og ber departementet vurdere forslaget videre.

Bør det åpnes for at velgere i isolasjon kan bruke avkryssingsseddel istedenfor et stemmeseddelssett?

I dag er prosedyren ved hjemmestemming at velgeren får utdelt et stemmeseddelssett. Det betyr at velgeren får en stor konvolutt som inneholder stemmesedler fra alle lister som stiller til valg i valgdistriktet. Velgeren kan ta den stemmeseddelen han eller hun ønsker, gjøre eventuelle endringer og avgi stemmen i en mobil valgurne. Så skal de resterende stemmesedlene legges i en egen konvolutt som limes igjen. Velgeren kan enten beholde den, ellers skal stemmemottaker sørge for at den blir makulert.

Arbeidsgruppen har vurdert om prosessen med å ta imot stemmer hjemme hos en velger kan forenkles og gjøres raskere. Et alternativ er at velgeren istedenfor å få et stemmeseddelssett, får levert ut en stemmeseddel der partiene i valgdistriktet er ført opp. Velgeren kan så krysse ved det partiet han/hun vil stemme på. Arbeidsgruppen understreker at dette bør være en avkryssingsseddel der alle lister som stiller til valg i valgdistriktet er med.⁵

Dersom dette sparer tid vil det være mulig for kommunene å ta imot stemmer hjemme hos flere velgere. Hvor lenge stemmemottakeren må være inne hos velgeren vil også være en faktor i vurdering av risiko for smitte. Dette betyr at det vil være en fordel at prosessen går så raskt som mulig.

En slik prosedyre vil frata disse velgerne muligheten til å gi personstemme. Arbeidsgruppen mener det er prinsipielt uheldig, selv om velgernes personstemmer i praksis ikke har noen reell betydning ved stortingsvalg. Mer enn 50 prosent av velgerne må gjøre den samme endringen for at det skal ha betydning, og dette har aldri skjedd. Tilbakemeldingene fra de kommunene arbeidsgruppen har vært i kontakt med tyder på at denne endringen ikke vil ha så stor betydning for tids- og

⁵ Dette betyr at den generelle stemmeseddelen med punktskrift som kun har navnet på de registrerte politiske partiene ikke er tenkt brukt til dette.

ressursbruken. Det er reisetid til og fra velgerens hjem som har mest å si, og bruk av en avkryssingsseddel istedenfor et stemmeseddelssett vurderes å ha liten betydning for samlet tidsbruk.

Arbeidsgruppen har ikke konkludert på om dette er en endring som bør gjøres i valgloven, og ber departementet vurdere forslaget videre.

4.3.3 Åpne for at kommunene kan opprette ekstra valglokaler i en stemmekrets ved et lokalt utbrudd.

Valgloven krever at det kun skal være ett valglokale i hver stemmekrets. Stemmekretsene kan ikke endres etter 31. mars i valgåret. Arbeidsgruppen mener at det ved et lokalt smitteutbrudd kan oppstå et behov for å opprette flere valglokaler for å kunne spre velgerne mer. Det kan for eksempel vurderes å sette opp telt på store friområder, eller å omdisponere bruken av egnede lokaler.

Ved å innføre en beredskapsbestemmelse som gir kommunen mulighet til å opprette ekstra valglokaler på valgdagen, vil kommunene ha større fleksibilitet til å håndtere et eventuelt lokalt smitteutbrudd. Arbeidsgruppen ber departementet vurdere hvordan en slik bestemmelse kan utformes.

4.3.4 Justere valgbarhetsreglene for stemmestyremedlemmer

Alle valglokaler skal ha et stemmestyre som er ansvarlig for å administrere stemmingen i valglokalet. Det er bare personer som er folkeregistrert som bosatt i kommunen som er valgbare til stemmestyrer.

Arbeidsgruppen ser at det vil kunne være krevende for kommunene å sikre tilstrekkelig bemanning til valget i 2021. Dersom valgbarhetskravet for stemmestyrer ble endret, vil kommuner også kunne oppnevne personer som ikke er folkeregistrert som bosatt i kommunen til stemmestyrer, eksempelvis studenter.

Det vil være behov for å ha mer reservepersonell i 2021 enn normalt, særlig for mindre kommuner vil det kunne være krevende. En måte å løse dette på er at flere kommuner kan samarbeide om reservepersonell. Dersom mange valgmedarbeidere blir syke, kan kommunen hente inn nye medarbeidere fra denne reservepoolen. For å også kunne bruke disse som stemmestyremedlemmer, må valgbarhetsreglene for stemmestyremedlemmer endres. Arbeidsgruppen ber derfor departementet vurdere forslaget nærmere.

5 Veiledning til kommunene

5.1 Smittevernveileder

Arbeidsgruppen har bidratt til arbeidet med en smittevernveileder som skal gi råd til kommunene og fylkeskommunene om hvordan valggjennomføring under en pandemi skal foregå. Formålet med rådene i smittevernveilederen er å redusere risiko for smitte med covid-19. Det er viktig å tilpasse tiltakene til ulike situasjoner, men det er ikke nødvendig at kommunene og fylkeskommunene legger til ytterligere tiltak enn de som beskrives i smittevernveilederen.

De grunnleggende smittevernrådene som gjelder for øvrig, vil også være førende for valggjennomføringen:

De smitteverntiltakene er:

1. Syke personer skal holde seg hjemme
2. God hånd- og hostehygiene og godt renhold
3. Holde anbefalt avstand til andre enn sine nærmeste og generelt redusert kontakt mellom personer

Dersom kommuner opplever lokale utbrudd underveis i valggjennomføringen, må de ha muligheten til å gjøre lokale tilpasninger for å få gjennomført valget på en god måte. Øvrig informasjon og veiledning overfor kommuner og fylkeskommuner vil basere seg på de faglige smittevernrådene i smittevernveilederen.

Det er viktig at smittevernveilederen blir godt kjent, først og fremst blant kommunene og fylkeskommunene. Det bør utarbeides et opplæringsprogram for kommunene og fylkeskommunene i smittevernveilederen.

Det er også viktig at velgerne har kjennskap til smittevernveilederen, da den kan bidra til å gjøre velgerne kjent med de smitteverntiltak som anbefales og gi en trygghet på at det er trygt å stemme. Arbeidsgruppen mener derfor at smittevernveilederen bør oversettes til relevante språk.

5.2 Veiledning og opplæring av kommuner og fylkeskommuner

Arbeidsgruppen har involvert ulike kommuner for å få kjennskap til hva som er nødvendig av praktiske råd og veiledning for å kunne planlegge valget i 2021.

En utfordring vil være at det ikke er mulig å forutsi hvordan smittesituasjonen vil være ved valget. Det er flere beslutninger som må tas våren 2021 som vil ha betydning for hvordan valget kan gjennomføres dersom det skulle oppstå et lokalt smitteutbrudd. Rådene fra arbeidsgruppen går derfor i hovedsak på å planlegge slik at de tiltak som

er anbefalt i denne rapporten kan gjennomføres på kort varsel. Dette krever beredskap og forberedelser.

Kommunene arbeidsgruppen har fått innspill fra peker på at det er behov for tydelige og konkrete råd om hvilke smittevernregler som gjelder, og hvordan dette kan løses praktisk. Gode eksempler og mulige løsninger på praktiske utfordringer bør også inngå i dette.

Arbeidsgruppen mener at dette veiledningsmateriellet må baseres på det Stortinget vedtar av midlertidige lovendringer. Det bør igangsettes et arbeid, slik at veiledning for kommuner og fylkeskommuner kan formidles så raskt som mulig våren 2021.

I denne rapporten har arbeidsgruppen flere steder identifisert temaer som bør omtales nærmere i veiledningen og de praktiske rådene til kommuner og fylkeskommuner. Etter arbeidsgruppens vurdering er det først og fremst de valgansvarlige i kommunene som vil være målgruppen for denne veiledningen. De praktiske rådene og øvrig veiledning bør derfor gjøres tilgjengelig på etablerte kanaler, som eksempelvis Valgdirektoratets valgmedarbeiderportal.

Grunnet pandemien skal Valgdirektoratet avholde sin ordinære opplæring av valgansvarlige i kommuner og fylkeskommuner digitalt i 2021. Arbeidsgruppen mener dette vil være et viktig tiltak, som også vil kunne gjøre det enklere for flere valgansvarlige å delta på opplæringen. Arbeidsgruppen mener at denne opplæringen også må inneholde opplæring knyttet til smittevern.

Kommunene og fylkeskommunene vil også ha behov for digitalt opplæringsmaterieil som de kan bruke i opplæringen av egne valgmedarbeidere. Det er viktig at opplæring knyttet til smittevern og særskilte regler knyttet til gjennomføringen av valg under en pandemi, inkluderes i det generelle opplæringsopplegget Valgdirektoratet tilbyr kommuner og fylkeskommuner.

Politiske saker
PS 1/21 Oppgaver for fylkesvalstyret ved stortingsvalet 2021

Saksnr: 2020/49095-17
Saksbehandlar: Ingeborg Strandberg

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Fylkesvalstyret	1/21	25.03.2021

Oppgåver for fylkesvalstyret ved stortingsvalet 2021

Forslag til vedtak

- Leiar i fylkesvalsstyret får slikt mynde:
 - gjere kunngjeringar i samband med valet.
 - underrette kandidatar om at dei står på eit listeforslag.
 - forhandla med listestillarane.
 - setja frist for listestillarane til å tinga røystesetlar til eige bruk.
 - fastsetje talet på og tinge røystesetlar.
- Det vert oppretta eit arbeidsutval. Arbeidsutvalet får slikt mynde:
 - førebu fylkesvalstyret sin kontroll med gjennomføringa av fylkestingsval og stortingsval.
 - ta avgjerd i enkeltsaker og type av saker som ikkje er av prinsipiell rekkevidde.

Sak om oppnemning av medlem og varamedlem til arbeidsutvalet vert lagt fram for fylkesvalstyret i august.

- Fylkesrådmannen får slikt mynde:
 - mynde til å ta avgjerdar ved prøving av røystesetlar i alle saker som er kurante. Fylkesrådmannen kan delegere mynde vidare.
- Fylkesvalstyret vedtek slike fristar:
 - Frist for å søkje fristak frå å stå på liste vert sett til 2. mai.
 - Frist for listestillarane å få lista i orden vert sett til 16. mai.
- Fylkesvalstyret tek elles saka til orientering.

Samandrag

Kvart 4. år vert det heldt stortingsval, neste i inneverande år, og kvart 4. år vert det heldt fylkestingsval, neste i 2023. Stortingsvalet 2021 vert halde måndag 13. september. I denne saka vert det gitt eit oversyn over fylkesvalstyret sine oppgåver og dei fristar som gjeld. Saka inkluderer og forslag til oppretting av arbeidsutval og delegering av mynde til leiar i fylkesvalstyret, arbeidsutvalet og fylkesrådmann.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Ingrid Kristine Holm Svendsen
fylkesdirektør

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Oppgåve og ansvar

Stortingsvalet 2021 vert heldt 13. september.

Fylkesvalstyret sine oppgåver ved fylkestingsval og stortingsval er m.a. å godkjenna vallister, trykkja røystesetlar til bruk ved førehandsrøysting og på valdagen, kontrollera førebuing og gjennomføring av valet, og kontrollera oppteljinga. Fylkesvalsstyret har i tillegg ansvar for å fordela mandat, med unntak av utjamningsmandat.

Vallova set ymse fristar i samband med valet:

31. mars	Innlevering av listeforslag innan kl. 12:00, jfr. § 6-1 nr.1
20. april	Tilbakekalling av listeforslag, jfr. § 6-5
1. juni	Godkjenning av listeforslag, jfr. § 6-6 nr.2 Godkjende listeforslag skal kunngjerast, jfr. § 6-7 Godkjende listeforslag skal sendast tillitsvalde for lista, jfr. valforskrifta § 18
10. august	Førehandsrøysting tek til, jfr. § 8-1 nr. 1

Fylkesvalstyret si saksbehandling følgjer reglane i kommunelova.

Generelt om valgjennomføringa

For fylkesvalstyret er valgjennomføringa i stor grad lik mellom stortingsval og fylkestingsval. Ein kan dele arbeidet med valgjennomføringa i tre fasar:

1. Listeforslag - i perioden desember-juni
2. Røystesetlar - i perioden april til august
3. Kontrollteljing og valoppgjør - i perioden august til oktober

Mykje av oppgåvene som vert gjort er rutinemessige og kurante. Fylkesrådmannen føreslår difor at fylkesvalstyret delegerer noko mynde til fylkesvalstyret sin leiar og fylkesrådmannen, samt at fylkesvalstyret nemnar opp eit arbeidsutval som og får tildelt mynde.

Truslar og tiltak

Særskilt av året er:

- Auka trussel rundt ekstern påverknad av valet
- Smittevernomsyn
- Første år med å handtere to valdistrikt

Fylkesrådmannen har gjennomført ei ROS-analyse av alle dei tre fasane i valet, og tiltak er sett inn der analysen seier det. Valdirektoratet har laga ein sikkerheitsrettleiing med tilrådingar til fylkeskommunane og kommunane. Fylkesrådmannen har i så stor grad som mogleg implementert råda i arbeidet så langt. Det same vert gjort i arbeidet framover. Valdirektoratet publiserer ein smittevernrettleiing i februar/mars. Fylkesrådmannen kjem til å implementere dei aktuelle tiltaka som vert rådd til i denne.

Fylkesrådmannen har skriftleggjort rutinar og prosessar og laga maler for brev, skjema og saker for alle fasar av valgjennomføringa. Dette for å sikre ei god gjennomføring og for å syte for at fylkeskommunen vert mindre sårbar om nøkkelpersonell vert sjuk eller kjem i karantene/isolasjon.

Listeforslag

Innleveringsfristen er 31. mars kl. 12:00. Listeforslaget er innlevert når det er kome inn til fylkeskommunen. Listeforslaget skal ha påført fødselsår i tillegg til føre- og etternamn, og kan ha med opplysning om kandidatane si stilling og/eller bustad. Listeforslag til fylkestingsvalet skal innehalde minimum 7 og maksimum 71 (65 + 6) kandidatar. Listeforslag til stortingsvalet skal ha minimum det talet kandidatar som det skal veljast representantar til stortinget frå fylket. Det er tillate å føre opp inntil seks andre namn i tillegg.

Listeforslaga kan ha slikt tal på kandidatar:

- Valdistriktet Sogn og Fjordane: minimum 4 kandidatar og maksimum 10 kandidatar
- Valdistriktet Hordaland: minimum 16 kandidatar og maksimum 22 kandidatar

Kvart listeforslag skal ha med eit vedlegg med oversikt over fødselsdatoane til kandidatane. Listeforslaget skal vere underskrive av minimum to tillitsvalde dersom partiet fell under forenkla regler, elles må lista ha 500 underskrifter.

Fylkesrådmannen rår til at overskrifta på røystesetlane har same målform som det innleverte listeforslaget. Overskrifta bør vera som ved tidlegare val.

Er listeforslaget oppført med stilling og/eller bustad, skal dei obligatoriske opplysningane kome først og så dei som det berre er naudsynt å ha med om det kan vera fare for forveksling.

Det har vore praksis at listestillarane har levert listeforslaget fysisk. Grunna tilrådingar og krav om heimekontor vil det vere vanskelegare å gjennomføre ved valet i år. Listestillarane vert difor oppmoda om å sende listeforslaga med rekommandert brev. Når forholda ligg til rette for det vil det vere mogleg å levere listeforslaga fysisk.

Fritak frå å stå på liste

Alle kandidatar som står på listeforslaga skal få melding om det, og om moglegheit for å søkje om fritak. Grunnlova § 63 første ledd bokstav c) gir no rett til å verte fritatt frå å stå på ein partiliste ved stortingsval ved å gi skriftleg erklæring. Retten til å utan vilkår krevje seg skriftleg fritatt frå å stå på ein liste gjeld jamfør vallova berre ved fylkestingsval og kommunestyreval. Denne retten gjeld no også for stortingsval i kraft av Grunnlova. Det er venta at endringa vert innlemma i vallova om kort tid.

Det er fylkesvalstyret som skal fastsetje frist for å søkje om fritak. Det er og fylkesvalstyret som skal handsame søknadar om fritak.

Fylkesrådmannen rår til at frist for å søkje om fritak frå å stå på liste vert sett til 2. mai. Då har administrasjonen hatt høve til å registrere og kontrollere kandidatane og sende ut melding om at dei står på liste. Kandidatane har og hatt høve til å kome med ein skriftleg erklæring. Sak om handsaming av søknadar om fritak vert lagt fram for fylkesvalstyret 11. mai.

Godkjenning av listeforslag

Det er fylkesvalstyret som skal fastsetje frist for at listestillarane skal ha listeforslaget i orden.

Fylkesrådmannen rår til at frist for at listestillarane skal ha listeforslaget i orden vert sett til 16. mai.

Fylkesvalstyret må godkjenne listeforslaga innan 1. juni. Fylkesvalstyret har møte 1. juni, og ei sak om godkjenning av listeforslaga vert fremja til det møtet. Erfaring seier at tida frå frist for å levere listeforslag og møte i fylkesvalsstyret med godkjenning av dei same, er kort. Fylkesrådmannen skal gjere sitt beste for at fylkesvalsstyret skal få saka i hende så tidleg som mogleg, men ønskjer å varsle om at saka kan verte ettersendt.

Røystesetlar

Fylkesvalstyret er pålagt å trykkje røystesetlar for alle godkjende vallister i fylket til bruk ved stortingsval og fylkestingsval, jf. § 7-1 (1). Etter valforskrifta § 21 kan parti for eiga rekning bestille så mange røystesetlar dei ønskjer gjennom fylkesvalstyret. Fylkesutvalet vil få ei sak om bestilling av røystesetlar for partia, og eventuell pris for dette. Her kjem røystesetlar til bruk i skulevalet og til fylkesvalstyret til å verte inkludert.

Røystesetlane til fylkesvalstyret vert til dømes brukt om ein kommune har fått feillevering frå trykkeriet og oppdagar det seint. Då får dei røystesetlar frå fylkesvalstyret, som skal halde fram til dei får rett leveranse frå trykkeriet. Eit anna døme er om ein kommune har berekna feil tal på røystesetlar frå eit parti. Desse røystesetlane vert plassert på Hermansverk (Leikanger) og på Sandsli (Bergen).

Valdirektoratet har forhandla fram ei rammeavtale med Andvord Trykkeri AS for trykking og levering av røystesetlar. Fylkesrådmannen kjem til å gjere eit avrop på denne rammeavtala. Frist for å gjere avrop er 1. april.

Førehandsrøystinga tek til 10. august. Kommunane har ansvaret for førehandsrøystinga, slik dei og har ansvar for valtinget. Røystesetlane må vere kommunane i hende før den tid.

Kontrollteljing og valoppgjer

Etter vallova § 10-9 skal fylkesvalstyret kontrollera gjennomføringa av stortingsvalet på grunnlag av det materiellet som vert sendt over frå kommunane.

Mottak og transport av valmateriell frå valstyra i kommunane

Fylkesrådmannen har lagt opp til at kommunane kan levere valmateriell på Hermansverk (Leikanger) og i Strømgaten (Bergen). Valmateriellet som vert levert begge stader vert sjekka og kommunen får ei kvittering. Det valmateriellet som er teke i mot på Hermansverk vert transportert til Strømgaten av valmedarbeidarar frå fylkeskommunen. Fylkesrådmannen legg opp til at mottak av valmateriellet frå valstyra i kommunane skjer tysdag og/eller onsdag etter valdagen.

Kontrollteljing

Kontrollteljinga vil gå føre seg i Kunst- og designhøgskolen i Bergen. Fylkesrådmannen reknar med at kontrollteljinga tek til onsdag og er ferdig fredag eller laurdag etter valdagen.

Røystesetlane vert talde maskinelt (skanna) og overført valsysteemet EVA som tek i vare opplysningane og registrerer det som er naudsynt for å gjere eit valoppgjer. Systemet registrerer endringar på listene. Det vil seie at det vert registrert endringar på nummerrekkefølga på kandidatane, og eventuelle strykingar.

Kontrollteljinga og gjennomgangen av møtebøkene frå valstyra må skje når valoppgjeret er kome inn frå kommunane.

Etter vallova skal kommunane telje røystesetlane 2 gonger, først ei grovteljing (som i større kommunar skjer hos stemmestyra) og ei finteljing (endeleg teljing), deretter skal fylkesvalstyret kontrolltelja røystesetlane frå alle kommunane.

Etter vallova § 10-9 skal fylkesvalstyret kontrollera gjennomføringa av fylkestingsvalet på grunnlag av det materiellet som vert sendt over frå kommunane. Dersom fylkesvalstyret finn feil ved valstyra sine avgjerder om å godkjenna eller vraka røystegjevingar eller røystesetlar, eller feil i oppteljinga, skal feila rettast. Valstyra sine møtebøker må og kontrollerast.

Samarbeid om kontrollteljing

Vestland fylkeskommune har inngått eit samarbeid med Bergen kommune bl.a. når det gjeld oppteljing av røystesetlar. Hordaland fylkeskommune har hatt ei slik avtale for alle vala sidan valet i 2003. I samarbeidsavtala er det Bergen kommune som gjer avrop på ei rammeavtale som departementet har inngått i samband med skannarar, anna utstyr og oppsett av desse.

Bergen kommune stillar med skannarar og alt anna teknisk utstyr, personar til å manne skannarane og til å gjennomføre verifiseringa, lokale og bevertning, samt god rutine og ekspertise. Fylkeskommunen stillar med personell til å styre kontrollteljinga.

Med bakgrunn i vallovutvalet sine forslag til endringar i vallova og valforskrifta (NOU:06 «Frie og hemmelige valg») er det sannsynleg at det ikkje er mogleg å ha ei tilsvarande avtale ved framtidige val. Fylkesrådmannen har difor eit blick på å syte for kompetanseoverføring i denne fasen.

To valdistrikt

I Vestland fylkeskommune er det for stortingsvalet 2021 to valdistrikt: Sogn og Fjordane og Hordaland. Fylkesrådmannen ser ulike scenario for korleis kontrollteljinga skal skje, avhengig av ulike faktorar. Felles for dei alle er at Bergen kommune vert skanna først, då deira røystesetlar står klare allereie.

- Scenario 1: Bergen kommune vert skanna først, så valdistriktet Sogn og Fjordane og så skannar ein ferdig valdistriktet Hordaland.
 - Det er for dette scenarioet ei føresetnad at valmateriellet frå Sogn og Fjordane har kome fram til teljesentralen i Bergen og pakka om når Bergen kommune er ferdig skanna.
- Scenario 2: Bergen kommune vert skanna først, så valdistriktet Hordaland, og så skannar ein valdistriktet Sogn og Fjordane.
- Scenario 3: Bergen kommune vert skanna først, så vert dei to valdistrikta skanna samtidig.

- Då må skannarparken delast i to. Det kan verte meir effektivt, men om det oppstår utfordrande situasjonar kan det auke problemnivået at ein skannar kommunar frå ulike valdistrikt samtidig.

Fylkesrådmannen kjem til å gjere fleire vurderingar angående rekkefølga på valdistrikta i kontrollteljinga, og kjem til å presentere dette for fylkesvalstyret når ein nærmar seg valdagen.

Prøving av røystesettlar

Det er fylkesvalstyret som skal godkjenne forkasting av røystesettlar og røystegjevingar (jmf. vallova § 10-1, 2 og 3), på lik line med resten av valoppgjeret. Systemet som departementet har teke i bruk er lagt opp slik at forkasting av røystesettlar må godkjennast før valoppgjeret kan ta til. Samtidig er det ikkje moglegheit for å gjere endringar på dei forkasta røystesettlane etter at dei er godkjent.

Røystesettlar vert føreslått forkasta jmf. vallova § 10-3 dersom dei:

- Ikkje har offentleg stempel
- Det ikkje er klart kva val røystesetelen gjeld
- Det ikkje er klart kva parti eller gruppe veljaren har stemt på
- Partiet eller gruppa ikkje stillar liste i valdistriktet.

Vilkåra er kumulative, det vil seie at alle vilkåra må vere oppfylte for at røystesetelen kan godkjennast. Ei oversikt over dei forkasta røystesettlane for kvar kommune kjem fram i valoppgjeret som fylkesvalstyret skal godkjenna. Dei forkasta røystesettlane vert fordelt på kva vilkår som ikkje var oppfylt jamfør vallova § 10-3.

Eit viktig prinsipp bak regelverket for godkjenning av røystesettlar er at færrest moglege forhold bør leie til forkasting. Dette prinsippet bør difor vere retningsgjevande om det er tvil om ei røystesettel skal godkjennast eller forkastast.

Prøving av dei forkasta røystesettlane bør gjerast fortløpande for å få ein effektiv prosess og sjå til at valoppgjeret vert klart så snart som mogleg. For å unngå at valoppgjeret vert utsett vert det rådd til at fylkesrådmannen får delegert mynde til å ta avgjerder ved prøving av røystesettlar i alle sakar som er kurante. Det vil seie alle saker som er klart innanfor dei fire vilkåra over. Dette har vore praksis ved tidlegare val. Erfaring visar at det er få røystesettlar der ein avgjerer ikkje kan takast på bakgrunn av dette.

Kommuneloven § 13-1(6) gir:

«Et folkevalgt organ kan gi kommunedirektøren myndighet til å treffe vedtak i saker som ikke har prinsipiell betydning, hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget selv har bestemt noe annet.»

Kommuneloven opererer med omgrepa «enkeltsaker og saker som ikke er av prinsipiell betydning». Avgjerder i desse type saker kan delegerast til administrasjonen. Dette omfattar saker som vert prega av lite skjønn, og er avgrensa til røystesettlar som kan godkjennast eller openbart forkastast jamfør vallova § 10-3. Avgjerder som ikkje er kurante skal leggest føre fylkesvalstyret til handsaming.

Valoppgjer

Når kontrollteljing er ferdig kan valoppgjeret ta til.

Det elektroniske valsystemet (EVA) er lagt opp slik at røystesettlane som vert føreslått forkasta må godkjennast fortløpande. Ein kan ikkje gjere eit valoppgjer før ei slik godkjenning er gjort. Når ein har gjort eit valoppgjer, er det ikkje mogleg å gjere endringar på dette utan omfattande prosess hos fylkeskommunen og valdirektoratet.

Valoppgjeret skal publiserast så snart som mogleg, i dei fleste høve betyr det at valoppgjeret vert publisert fredag eller laurdag etter valdagen.

Det er lagt opp til møte i fylkesvalstyret 21. september (torsdag veka etter valdagen). Ei sak om godkjenning av kontrollteljinga og valoppgjeret vert då fremja. På dette tidspunktet har valoppgjeret vore publisert i opptil fire dagar.

Vedtakskompetanse

Av vallova § 4-3 følger:

«I hvert fylke skal det ved stortingsvalg og fylkestingsvalg være et fylkesvalgstyre som velges av fylkestinget selv.»

Fylkesvalstyret sine oppgaver går fram av vallova.

Fylkesvalstyret i Vestland sine medlemmer er personsamanfallande med fylkesutvalet, jf. reglement for fylkesvalstyret.

Kommunelova § 13-1 (6) opnar for at fylkesvalstyret kan delegere mynde til fylkesrådmannen.

Kommunelova § 5-7 gir fylkesvalstyret heimel til å delegere mynde til leiar av fylkesvalstyret.

Kommunelova § 5-7 gir fylkesvalstyret heimel til å opprette arbeidsutval og delegere mynde.

Vurderingar og verknader

Arbeidsutval

Det er fylkesvalstyret som er ansvarleg for å kontrollere gjennomføringa av stortingsvalet. Med tanke på at publiseringa av valoppgjøret skjer før fylkesvalstyret har møte om godkjenning av valoppgjøret, er det viktig at fylkesvalstyret er informert om kva som skjer under kontrollteljinga, og at fylkesvalstyret har moglegheit til å ta grep om det er naudsynt.

I vallova er desse punkta særskilt nemnt som fylkesvalstyret sitt ansvar å kontrollere:

- Valstyra sine avgjerder om å godkjenne eller vrake røystegjevingar eller røystesetlar
- feil i opteljinga til valstyra i kommunane

Om fylkesvalstyret finn feil i punkta over skal feila rettast. Fylkesvalstyret er og ansvarleg for å sjekke møtebøkene til valstyra i kommunane.

I forarbeida til den tidlegare vallova finn ein:

«I tillegg må fylkesvalgstyret foreta en ny og samlet optelling av alle godkjente stemmesedler for alle kommunene i fylket som grunnlag for valgoppgjøret. Kontrollen må gjennomføres før valgoppgjøret tar til.»

Fylkesrådmannen les vallova og forarbeida slik at fylkesvalstyret skal vere til stades under kontrollteljinga.

Då har til dømes fylkesvalstyret moglegheit til å:

- Ta stilling til godkjenning av forkasta røystesetlar, der ein avgjerd ikkje er kurant i samband med vallova § 10-3
- Ta stilling til signifikante avvik, der fylkesrådmannen ikkje finn årsaka til avviket
- Ta stilling til, og vere informert om, andre utfordringar som oppstår. Til dømes var det ved fylkestingsvalet i 2019 utfordringar med at skannarane ikkje leste røystesetlane godt nok. Fylkesvalstyret vart heldt informert via arbeidsutvalet sitt.

Det føreset at fylkesvalstyret er til stades i Kunst- og designhøgskolen i Bergen når møtebøkene frå valstyra skal gjennomgåast og røystesetlane teljast. Det bør leggast opp til at ikkje heile fylkesvalstyret blir bunde opp over fleire dagar.

Fylkesrådmannen rår difor til at fylkesvalstyret vert delt i fire arbeidsutval slik at det er fire medlemmer til stades kvar dag under kontrollteljinga. For at ein skal vera vedtaksfør må det minimum vera tre medlem til stades kvar dag.

Kommunelova § 5-7 opnar for at det kan opprettast arbeidsutval som kan få tildelt avgjerdsmynde. Regelen lyder:

”Utvalget kan gi lederen eller et arbeidsutvalg myndighet til å treffe vedtak i enkeltsaker eller i typer av saker som ikke er av prinsipiell betydning, hvis ikke kommunestyret eller fylkestinget har bestemt noe annet.”

Arbeidsutval som nemnd over bør få fullmakt til å førebu kontrollen med gjennomføringa av stortingsvalet, og å ta stilling til enkeltsaker og spørsmål som kjem opp i samband med kontrollen.

Sak om oppnemning av medlem og varamedlem til arbeidsutvalet vert lagt føre fylkesvalstyret i august.

Fullmakter

For å sikre ein effektiv prosess, og unngå å kalle saman fylkesvalstyret til mange og hastige møter, rår fylkesrådmannen til at fylkesvalsstyret gjer mynde til leiar i fylkesvalstyret, arbeidsutvalet til fylkesvalstyret og fylkesrådmannen.

Økonomi: Ikkje aktuelt.

Klima: Ikkje aktuelt.

Folkehelse: Ikkje aktuelt.

Utviklingsplan for Vestland 2020-2024 (Regional planstrategi): Ikkje aktuelt.

Konklusjon

Fylkesrådmannen rår til at fylkesvalstyret gjer slikt vedtak:

1. Leiar i fylkesvalsstyret får slikt mynde:
 - a. gjere kunngjeringar i samband med valet.
 - b. underrette kandidatar om at dei står på eit listeforslag.
 - c. forhandla med listestillarane.
 - d. setja frist for listestillarane til å tinga røystesetlar til eige bruk.
 - e. fastsetje talet på og tinge røystesetlar.
2. Det vert oppretta eit arbeidsutval. Arbeidsutvalet får slikt mynde:
 - a. førebu fylkesvalstyret sin kontroll med gjennomføringa av fylkestingsval og stortingsval.
 - b. ta avgjerd i enkeltsaker og type av saker som ikkje er av prinsipiell rekkevidde.

Sak om oppnemning av medlem og varamedlem til arbeidsutvalet vert lagt fram for fylkesvalstyret i august.

3. Fylkesrådmannen får slikt mynde:
 - a. mynde til å ta avgjerder ved prøving av røystesetlar i alle saker som er kurante. Fylkesrådmannen kan delegere mynde vidare.
4. Fylkesvalstyret vedtek slike fristar:
 - a. Frist for å søkje fritak frå å stå på liste vert sett til 2. mai.
 - b. Frist for listestillarane å få lista i orden vert sett til 16. mai.
5. Fylkesvalstyret tek elles saka til orientering.